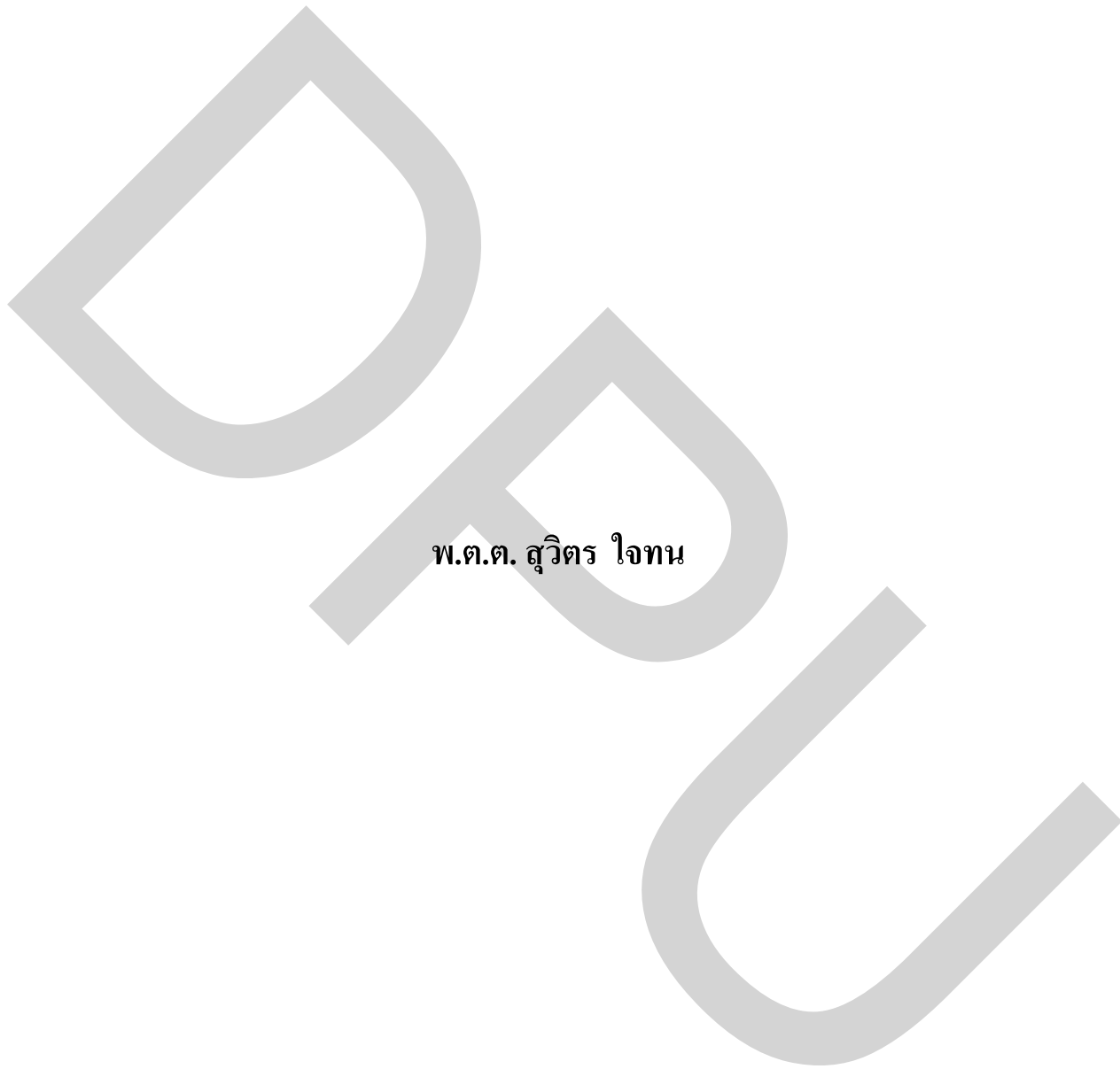

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรม:

ศึกษาเฉพาะกรณีพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2550

Legal Measures for Prevention and Suppression Organized Crimes:

A Study on Forestry Act. B.E. 2484

Pol. Maj. Suwit Jaithon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกของท่านอาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำในการเขียนมาโดยตลอด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับท่านศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่ให้ความเมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งให้คำแนะนำแนวทางการเขียนข้อคิดต่างๆ การค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนตรวจสอบการเขียนตั้งแต่แรกเริ่มจนวิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นคร ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ข้อคิดต่างๆ ในการเขียนวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ที่รับกรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำ ข้อคิดในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบรรพคณาจารย์ทางด้านนิติศาสตร์ทุกท่าน เจ้าของวิทยานิพนธ์ทุกฉบับที่ผู้เขียนได้นำมาอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ที่ให้ความเอื้อเอื้อในการค้นคว้าข้อมูล ขอขอบคุณคุณสุภกร์สุดา ปิ่นเฟื่อง ที่กรุณาเป็นภาระในการติดต่อประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่เอื้อเอื้อในการค้นคว้าข้อมูล ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานกับอาจารย์กรรมการวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและอยู่เบื้องหลังการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ตลอดมาที่ผู้เขียนไม่ได้นำมากล่าวในกิตติกรรมประกาศนี้ และขอบพระคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ให้โอกาสและเป็นสถานศึกษาในระดับปริญญาโทนี้ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่าน บุคคลกรทุกคนของมหาวิทยาลัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนของผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมารดา พี่น้อง และญาติทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ คอยห่วงใย อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้มาตลอด วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าบ้าง ผู้เขียนขออุทิศความดีนี้เป็นกุศลแด่ดวงวิญญาณของบิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว ขอกราบขอบพระคุณ

พ.ต.ต. สุวิตร ใจทน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	6
1.3 สมมุติฐานของการศึกษาวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	7
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	7
2 การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484	
กัับการเป็นองค์กรอาชญากรรม.....	9
2.1 แนวคิดการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ของประเทศไทย.....	9
2.2 สถานการณ์การกระทำผิดและแนวโน้มการกระทำผิด	
พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.....	12
2.3 กรณีศึกษาการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484	
กรณีการลักลอบตัดไม้ป่าสาละวิน.....	15
2.3.1 ข้อเท็จจริงในการกระทำผิด.....	15
2.3.2 พฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด.....	20
2.3.3 ปัญหาในการปราบปรามการกระทำผิดและการดำเนินคดี	
กรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน.....	23
2.3.3.1 ปัญหาการทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลัง	
ได้รับจากการกระทำผิด.....	23
2.3.3.2 ปัญหาการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด	
มาดำเนินคดีเพื่อลงโทษ.....	24

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4 การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484	
กัับการเป็นองค์กรอาชญากร.....	26
2.4.1 ลักษณะการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.....	26
2.4.2 ลักษณะขององค์กรอาชญากรรม.....	30
2.4.3 การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484	
กัับการเป็นองค์กรอาชญากรรม.....	35
3 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของต่างประเทศ.....	37
3.1 กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO).....	37
3.1.1 มาตรการตามกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	38
3.1.2 วิเคราะห์มาตรการกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) กัับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	42
3.2 กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE).....	45
3.2.1 มาตรการตามกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	46
3.2.2 วิเคราะห์กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) กัับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	50
3.2.3 การดำเนินคดีตามกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) และกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE).....	52
3.3 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 2000.....	54
3.3.1 มาตรการตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 2000 ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	55
3.3.1.1 มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด.....	55

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.3.1.2	มาตรการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่อยู่เบื้องหลัง ที่ได้รับจากการกระทำผิด.....	65
3.3.2	วิเคราะห์อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 2000 กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.....	68
3.3.2.1	วิเคราะห์มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด....	68
3.3.2.2	วิเคราะห์มาตรการที่ใช้ทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สิน ที่อยู่เบื้องหลังที่ได้รับจากการกระทำผิด.....	71
4	วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม และแนวทางการแก้ไข.....	73
4.1	วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันรักษาป่าไม้.....	73
4.1.1	มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันรักษาป่าไม้.....	73
4.1.2	ปัญหาข้อบกพร่องของมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันรักษาป่าไม้.....	76
4.2	วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม.....	80
4.2.1	ปัญหามาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อดำเนินการ กับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด.....	81
4.2.2	ปัญหามาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สิน ที่อยู่เบื้องหลังที่ได้รับจากการกระทำผิด.....	86
4.2.3	มาตรการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศไทย	92
4.2.3.1	ความหมายของการสมคบกันกระทำความผิด.....	92
4.2.3.2	การนำมาตรการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการปราบปราม การกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมของประเทศไทย.....	94
4.3	แนวทางการแก้ไขปัญหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปราม การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม.....	96

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.3.1 การแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในเรื่องผู้มีอำนาจอนุญาต และหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ทำไม้ การเข้าใช้พื้นที่ป่าไม้.....	96
4.3.1.1 การอนุญาตให้ทำไม้โดยวิธีผูกขาดหรือสัมปทาน.....	97
4.3.1.2 การอนุญาตให้บุคคลเข้าไปกระทำการใดๆ ในป่า.....	98
4.3.2 การบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	98
4.3.2.1 ความเหมาะสมกรณีบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	99
4.3.2.2 แนวคิดเบื้องต้นและความหมายของการฟอกเงิน.....	105
4.3.2.3 วิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการป้องกันปราบปรามการกระทำผิด ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม.....	108
4.3.2.4 ข้อควรพิจารณาและผลดีกรณีความผิดตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	118
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	123
5.1 บทสรุป.....	123
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	129
บรรณานุกรม.....	134
ประวัติผู้เขียน.....	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยในแต่ละปี.....	2
1.2	แสดงสถิติการจับกุมการกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้.....	5

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงขบวนการลักลอบตัดไม้ชายแดนไทย – พม่า.....	22

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
ชื่อผู้เขียน	พ.ต.ต. สุวิตร ใจทน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ (กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา)
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมมีบุคคลหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องและอยู่เบื้องหลังการกระทำผิด มีผลประโยชน์ตอบแทนมหาศาล ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปราบปราม คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษได้ และไม่สามารถทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับมาจากการกระทำผิด เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับการกระทำที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งการจะนำมาตรการของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับในการปราบปรามการกระทำผิดได้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ต้องเป็นความผิดมูลฐานก่อน ส่วนกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) และกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) ส่วนขององค์กรสหประชาชาติ ซึ่งถือเป็นแบบอย่างของกฎหมาย (Model) ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม คือ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

เพื่อให้การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รัฐจำเป็นต้องบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยฐานความผิดที่จะเป็นความผิดมูลฐานต้องมีอัตราโทษเท่ากับ “อาชญากรรมร้ายแรง” ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เมื่อความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานแล้ว ก็สามารถนำมาตรการของพระราชบัญญัติป้องกัน

และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้ในการปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ
ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์รอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title	Legal Measures for Prevention and Suppression Organized Crime: A Study on Forestry Act. B.E. 2484
Author	Pol. Maj. Suwit Jaithon
Thesis Advisor	Prof. Veeraphong Boonyopas
Department	Law (Criminal Law)
Academic Year	2006

ABSTRACT

Violation of Forestry Act. B. E. 2484 could be recognized as organized crime. Many persons were related to such crime due to great benefits and rewards It brings. Problems usually occurred because laws could not be used efficiently to prosecute the criminal initiators or destroy the illegal benefits of such perpetrators, as laws were not enacted for the prevention and suppression organized crime.

According to the study, Money Laundering Control Act. B. E. 2542 (1999) contained the efficient measures to handle and control organized crime. However, such an act could be used in conjunction with the Forestry Act. B.E.2484 when predicate offences were found. Foreign laws used to control organized crime consisted of the Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) and Continuing Criminal Enterprise (CCE) including United Nation Convention Against Transnational Organized Crime.

To enhance the efficiency of the prevention and suppression of the violation of Forestry Act. B. E. 2484 concerning organized crime, the government should enact the Forestry Act. B.E. 2484 in conjunction with the Money Laundering Control Act. B.E. 2542 (1999) this would allow the government powers that resemble The United Nation Convention Against Transnational Organized Crime. As a result of this, such steps would allow the Forestry laws concerning the prevention and prosecution of organised crime to be more efficient.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทรัพยากรย่อยหรือ (Resource Depletion) ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถเกิดขึ้นหรือฟื้นฟูใหม่ได้ (Non-Renewable Resources) หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Pollution)¹ สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติย่อยหรือ คือ การเพิ่มของประชากร (Population Growth) และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Economic Growth and Technological Progress)² กรณีปัญหาทรัพยากรย่อยหรือ นั้น ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นเรื่องที่ประเทศไทยประสบมาโดยตลอดและยังไม่มีทีท่าว่าจะปราบปรามให้หมดไปได้ แม้ทราบกันโดยทั่วไปว่า ทรัพยากรป่าไม้มีความสำคัญและมีประโยชน์มากมายต่อมนุษย์ ทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมก็ตาม การที่ป่าไม้ถูกลักลอบตัดอย่างต่อเนื่องจนไม่สามารถฟื้นฟูใหม่ได้ทันนั้นก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมามากมาย เช่น ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ก่อให้เกิดความแห้งแล้ง อากาศขาดความชุ่มชื้น เมื่อฝนตกเกิดอุทกภัย เกิดการพังทลายของดินและดินโคลนถล่ม³ ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน ตลอดจนความสูญเสียด้านจิตใจที่ไม่อาจประเมินค่าได้ ส่วนความเสียหายที่มีต่อส่วนรวม คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นรัฐจะต้องสูญเสียงบประมาณปีละหลายร้อยล้านบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก อาจกล่าวได้ว่า การที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างมากก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อประชาชนและประเทศชาติ โดยส่วนรวม รวมทั้งเป็นบ่อเกิดของปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวมของประเทศและของโลกด้วย

¹ นาท ต้นทวีรุฬห์. (2527). ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ: สรุปผลการสัมมนา ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ. หน้า 89.

² อานาจ วงศ์บัณฑิต. (2527). กฎหมายสิ่งแวดล้อม. หน้า 89.

³ นิวัติ เรืองพานิช. (2537). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. หน้า 169-172.

ในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของคน ย่อมได้รับความคุ้มครอง⁴

การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อสถิติเปรียบเทียบเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยที่เหลืออยู่ในแต่ละปีกับพื้นที่ทั้งหมดของประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2548 ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยในแต่ละปี

ปีพุทธศักราช	เนื้อที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด
2531	28.03
2532	27.95
2534	26.64
2536	26.03
2538	25.62
2541	25.28
2543	33.40
2547	32.67
2548	ถูกบุกรุกทำลายจากการกระทำผิดอีก 34,836.84 ไร่

จากสถิติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2541 เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศลดลงมาตลอดทุกปี แต่ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541-2543 เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศกลับเพิ่มขึ้น และลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งกรมป่าไม้ระบุสาเหตุสำคัญของการเพิ่มขึ้นของเนื้อที่ป่าไม้ในเวลาดังกล่าวว่าเกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ 1. การเปลี่ยนแปลงมาตราส่วนของภาพถ่ายจากดาวเทียมที่นำมาใช้ในการแปล จากเดิมใช้ 1: 250,000 มาเป็น 1: 50,000 ทำให้ได้รายละเอียดของประเภทการใช้ที่ดินมากขึ้น 2. การทดแทนของป่าไม้ธรรมชาติซึ่งเกิดเนื่องจาก

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 56.

⁵ สถิติป่าไม้ของประเทศไทย 2548. และรายงานประจำปีกรมป่าไม้ 2548.

การยกเลิกสัมปทานทำไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 การที่กรมป่าไม้ประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้น ประกอบกับการป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง 3. การปลูกป่าทดแทน 4. ความร่วมมือจากประชาชนกับภาครัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้⁶

อย่างไรก็ตาม แม้กรมป่าไม้จะยืนยันว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมาเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ในความเป็นจริงกรมป่าไม้เองก็ยังไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นป่าที่สมบูรณ์ซึ่งเป็นหัวใจของระบบนิเวศนั้นมีมากน้อยเพียงใด เพราะตัวเลขดังกล่าวเป็นเพียงผลการประเมินเบื้องต้นจากการสำรวจทางดาวเทียมยังไม่มีการตรวจสอบทางภาคพื้นดิน กรณีนี้มีองค์กรอนุรักษ์หลายองค์กรประเมินว่าพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 33.40 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศในปี พ.ศ. 2543 นั้นเป็นตัวเลขที่สูงเกินจริง แท้จริงแล้วเนื้อที่ป่าสมบูรณ์ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตอนุรักษ์นั้นน่าจะอยู่ที่ร้อยละ 12-17 ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น มุลินธิธรรมานารถซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์องค์กรหนึ่งถึงกับยืนยันว่าปัจจุบันเนื้อที่ป่าจริงๆ มีเหลืออยู่แต่ในเขตอนุรักษ์มีเนื้อที่ประมาณ 44.94 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น⁷ นอกจากนี้ยังมีการให้เหตุผลถึงการเพิ่มขึ้นของป่าไม้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543 นั้นว่าตัวเลขดังกล่าวไม่ได้แสดงว่าพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นจริง แต่ตัวเลขที่เพิ่มขึ้น เพราะปี พ.ศ. 2538 กับปี พ.ศ. 2543 มีวิธีการประเมินแตกต่างกัน คือ ประการแรก ข้อมูลที่ได้ในปี พ.ศ. 2538 เป็นข้อมูลที่ได้จากการแปลตีความภาพถ่ายจากดาวเทียมมาตราส่วน 1: 250,000 ซึ่งให้รายละเอียดที่ชัดเจนน้อย ส่วนการประเมินปี พ.ศ. 2543 ได้จากการแปลตีความภาพถ่ายจากดาวเทียม Landsat-TM มาตราส่วน 1: 50,000 ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินได้มากขึ้น ประการที่สอง ในการประเมินปี พ.ศ. 2543 จะรวมพื้ป่าละเมาะ ป่าหัวไร่ปลายนา และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ป่าสาธารณะ ป่าบริเวณสนามกอล์ฟ และพวกไม้ยืนต้นตามริมถนนและที่ปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน มหาวิทยาลัย วัดวาอารามเข้าไว้ด้วย จึงทำให้พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น เช่น กรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2538 ไม่มีพื้นที่ป่าไม้อยู่เลย แต่เมื่อการสำรวจในปี พ.ศ. 2543 ของส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้ ปรากฏว่ากรุงเทพมหานครมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 3.10 ตารางกิโลเมตร ประการที่สาม การประเมินในปี พ.ศ. 2543 มีการรวมพื้นที่ปลูกยางพาราเข้าไว้ด้วย จากข้อมูลของสถาบันวิจัยยาง ผลจากการแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียม ปรากฏว่ามีพื้นที่ยางพาราภาคตะวันออก 6 จังหวัด 150,744 ไร่ และภาคใต้ 15 จังหวัด 10,454,213 ไร่ เมื่อรวมทั้งประเทศมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 12 ล้านไร่ เมื่อรวมพื้นที่ปลูกยางพาราเข้าก็ทำให้พื้นที่ป่าไม้มีมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำให้คำนิยามการตีความทางวิชาการของคำว่า ป่าไม้ ขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ จึงทำให้

⁶ รายงานประจำปีกรมป่าไม้ 2544.

⁷ สุกรานต์ โรจนไพวงศ์. (2545). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2544-2545. หน้า 140.

ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ในปี พ.ศ. 2543 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 แต่อย่างไรก็ตาม ปี พ.ศ. 2547 พื้นที่ป่าไม้ก็ลดลงอีก สาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง คือ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

การลักลอบตัดไม้ทำลายป่ามีลักษณะที่สำคัญ คือ ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมักจะมีภูมิหลังที่บุคคลทั่วไปนับหน้าถือตา สังคมมีการยอมรับสูง การกระทำเป็นรูปขบวนการหรือใช้อิทธิพล เป็นการกระทำที่ไม่เข่าขวัญแต่สร้างความเสียหายอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศต่อระบบนิเวศวิทยา สภาวะแวดล้อม และให้ผลตอบแทนมูลค่ามหาศาลโดยไม่ต้องลงทุน⁸ ซึ่งการกระทำผิดในลักษณะนี้เป็นปัญหาในการป้องกันและปราบปราม เนื่องจากในการจับกุมผู้กระทำความผิดจะจับได้แต่ลูกจ้างหรือลูกน้องเท่านั้น การสอบสวนมิได้สืบสวนถึงผู้บงการหรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลัง ทำให้ไม่อาจดำเนินการแก่ผู้บงการจริงๆ⁹ และมาตรการทางกฎหมายไม่สามารถทำลายประโยชน์ที่ผู้เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดได้ ทำให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดนำประโยชน์ที่ได้รับเหล่านี้ไปลงทุนในการประกอบกิจการทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย อันเป็นการสร้างความมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจ การแสวงหาอำนาจ อิทธิพลต่างๆ ให้กับตนเองและพวกพ้อง ซึ่งเป็นการสร้างวงจรการกระทำผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผลการปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายป่าไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึงปี พ.ศ. 2548 มีดังที่ปรากฏในตารางที่ 1.2

⁸ วีระพงษ์ บุญโยภาส ก (2539, 12 เมษายน). “การตัดไม้ทำลายป่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ล้มเหลวในการปราบปราม.” เนชั่นสุดสัปดาห์, 4, 201. หน้า 32-33.

⁹ ณรงค์ ใจหาญ. (2534). “การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.” นิติศาสตร์. 21, 2. หน้า 196.

ตารางที่ 1.2 แสดงสถิติการจับกุมการกระทำผิดตามกฎหมายป่าไม้¹⁰

ปี งบประมาณ	จำนวน คดี (ราย)	จำนวน ผู้ต้องหา (คน)	ปริมาณไม้สัก (ลูกบาศก์เมตร)	ปริมาณ ไม้กระยาเลย (ลูกบาศก์เมตร)	ปริมาณรวม (ลูกบาศก์เมตร)	พื้นที่ป่า ที่ถูกทำลาย (ไร่)
2541	13,385	5,908	7,174.646	34,456.062	41,630.708	55,330.31
2542	8,375	3,489	12,296.749	18,231.616	30,528.365	44,695
2543	7,785	3,509	4,574.15	13,805.16	18,379.31	31,970
2544	8,419	3,970	5,261.547	12,951	18,212.547	27,788.24
2545	8,037	3,886	6,638.91	16,040.86	22,679.77	29,667.81
2546	5,695	1,914	4,144.26	8,892.49	13,036.75	42,159.72
2547	6,714	3,105	3,637.11	7,137.70	10,774.81	46,168.16
2548	5,293	2,796	2,736.64	6,201.34	8,937.98	34,836.84

จากตารางดังกล่าวแสดงว่าการกระทำผิดตามกฎหมายป่าไม้มีมาโดยตลอดและมีสถิติค่อนข้างสูง เมื่อคิดมูลค่าความเสียหายที่เกิดต่อประเทศชาติจากการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในแต่ละปีแล้วมีมูลค่าไม่ใช่น้อย ยิ่งถ้าคิดรวมกับมูลค่าความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นจำนวนเงินได้รวมด้วยแล้วมูลค่าความเสียหายยิ่งมากมายมหาศาล จากสถานการณ์การกระทำผิดที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ว่าเหมาะสมต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์รอาชญากรรมหรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมาแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์รอาชญากรรมประสบผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งในการรักษาทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ป่าให้เป็นสมบัติของชาติสืบต่อไป

¹⁰ สถิติการป่าไม้ไทย กรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2541-2548.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.2.1 ศึกษาสถานการณ์การกระทำผิด แนวโน้มการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์การอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.2.2 ศึกษาลักษณะของการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์การอาชญากรรม ตลอดจนลักษณะคดีที่เกิดขึ้น

1.2.3 ศึกษามาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรม และปัญหามาตรการทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำผิดลักษณะดังกล่าว

1.2.4 ศึกษามาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ว่ามีมาตรการในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรมอย่างไรและแนวทางการนำมาใช้บังคับต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์การอาชญากรรม

1.2.5 ศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรม เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันปราบปรามองค์การอาชญากรรมของประเทศไทย ซึ่งรวมทั้งการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์การอาชญากรรมด้วย

1.3 สมมุติฐานของการศึกษาวิจัย

มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์การอาชญากรรม จึงทำให้การป้องกันปราบปรามไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ควรใช้มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับต่อการกระทำผิดดังกล่าว โดยการบัญญัติให้ความผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงจะทำให้การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

จะศึกษาแนวโน้มของการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ศึกษาลักษณะของการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ตลอดจนคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้น ศึกษามาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม และปัญหา มาตรการทางกฎหมายที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ศึกษามาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ว่ามี มาตรการอะไรที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม และกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) และ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nation Convention against Transnational Organized Crime) ว่ามีมาตรการอะไรบ้างที่ทำให้ การปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมจากตำรา เอกสาร อ้างอิงทางกฎหมาย (Legal references) บทความแสดงความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ คำพิพากษาของศาล (Judicial decisions) เพื่อนำมาศึกษาวิจัยทางกฎหมาย (Legal research) ในเชิงพรรณนา (Descriptive method) และวิเคราะห์ (Analytical method) เพื่อหาข้อสรุป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1.6.1 ทราบถึงสถานการณ์และแนวโน้มการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

1.6.2 ทราบถึงลักษณะการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมว่าเป็นอย่างไร และลักษณะคดีที่เกิดขึ้น

1.6.3 ทราบมาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมและปัญหามาตรการทางกฎหมายที่เกิดในการบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำผิดลักษณะดังกล่าว

1.6.4 ทราบมาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

1.6.5 ทราบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งได้แก่ กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nation Convention against Transnational Organized Crime)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมต่อไป

บทที่ 2

การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กับการเป็นองค์กรอาชญากรรม

การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เกิดขึ้นมีหลายกรณีที่สร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกิดปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายและปัญหามาตรการทางกฎหมายไม่สามารถใช้บังคับต่อการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบทนี้จึงเป็นการศึกษาถึงแนวคิดการบังคับกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในประเทศไทยว่า มีจุดเริ่มต้นและวัตถุประสงค์อย่างไร การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่มีปัญหาในการป้องกันปราบปรามว่ามีลักษณะการกระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมตามความหมายที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หรือไม่ เมื่อนำมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่ผู้กระทำความผิดเป็นปัจเจกบุคคลมาใช้บังคับจึงเกิดปัญหาขึ้น หากการกระทำผิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมจะได้แสวงหามาตรการทางกฎหมายใหม่ๆ ที่เป็นกฎหมายสำหรับการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะมิใช่บังคับต่อการกระทำผิดดังกล่าวต่อไปเพื่อให้การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2.1 แนวคิดการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ของประเทศไทย

การประกอบกิจการป่าไม้ในระยะแรกนั้น รัฐบาลไม่ได้เข้าทำการควบคุมแต่อย่างใด การตัดฟันไม้ การเก็บหาของป่าเพื่อใช้สอยทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต จนกระทั่งปีพ.ศ. 2372 ทางกรมได้เริ่มมีการควบคุมการทำไม้ แต่เป็นการควบคุมเฉพาะในเรื่องการเก็บภาษีเท่านั้น โดยมีการตั้งเจ้าภาษีไม้ขนสีก ต่อมาผู้ประสงค์จะทำไม้ต้องขออนุญาตจากเจ้าของป่าซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครนั้นๆ แล้ว สามารถเข้าตัดฟันไม้จะต้นเล็กต้นใหญ่ได้ทั้งสิ้น แต่ต้องจ่ายเงินตามจำนวนต้นสีกที่ตัดฟันลง ซึ่งเรียกว่า “ค่าตอ” ยังไม่มีการบำรุงป่าและการควบคุมทางด้านวิชาการป่าไม้ เมื่อมีผู้สนใจทำไม้มากขึ้น เจ้าของป่าได้ขึ้นอัตราค่าตอใหม่พร้อมทั้งเรียกเงินพิเศษเป็น “ค่าเปิดป่า” อีก ซึ่งเป็นการประมุขแข่งขันกันเพื่อจะได้ทำไม้ ผู้ใดประมุขค่าเปิดป่าสูงผู้นั้นก็จะมีสิทธิเข้าทำไม้ในป่านั้นๆ ในปีพ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติรักษาและพระราชโองการว่าด้วยภาษีไม้ขนสีกและไม้กระยาเลย ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางรากฐาน

ในการควบคุมการอนุญาตให้ทำไม้และการจัดเก็บภาษีไม้ให้เป็นระเบียบและมีมาตรฐานเดียวกัน
รวมเรียกว่า “ ประกาศพระบรมราชโองการว่าด้วยภาษีไม้ขนสั๊กและไม้กระยาเลย ”

ในการควบคุมการอนุญาตให้ทำไม้และการจัดเก็บภาษีไม้ให้เป็นระเบียบและมีมาตรฐานเดียวกัน รวมเรียกว่า “ประกาศพระบรมราชโองการว่าด้วยภาษีไม้ขนสักและไม้กระยาเลย” ซึ่งให้อำนาจเจ้าผู้ครองนครเป็นผู้แทนรัฐบาลทำสัญญาเกี่ยวกับการทำไม้กับชาวต่างประเทศ แต่ต้องได้รับคำรับรองหรือสัตยาบันจากรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ก่อน จึงจะมีผลใช้บังคับ ถือเป็นก้าวแรกที่รัฐบาลเริ่มเข้ามามีบทบาทในการอนุญาตทำป่าไม้ปี พ.ศ. 2426 (จ.ศ.1245 หรือ ค.ศ. 1883) เมื่อรัฐบาลทำสัญญาทางพระราชไมตรีกับอังกฤษได้เพิ่มข้อความลงไว้ในสัญญามีสาระสำคัญสรุปว่าห้ามคนในบังคับอังกฤษทำไม้ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตซึ่งลงดวงตราสัตยาบันของรัฐบาลถูกต้อง และห้ามเจ้าผู้ครองนครออกใบอนุญาตทำป่าไม้ในพื้นที่แห่งเดียวกันให้แก่บุคคลเกินกว่าหนึ่งคนขึ้นไป ขณะเดียวกันรัฐบาลได้เจรจากับเจ้าผู้ครองนครฝ่ายเหนือเพื่อโอนอำนาจการปกครองป่าไม้มาขึ้นกับรัฐบาลกลาง มีการตกลงแบ่งผลประโยชน์จากป่าไม้กับเจ้าผู้ครองนครฝ่ายเหนือสำเร็จและแต่งตั้งข้าหลวงใหญ่ขึ้นไปประจำที่เชียงใหม่ทำหน้าที่ควบคุมการทำป่าไม้และแบ่งเงินค่าต่อไม้กิ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่เก็บได้ทั้งหมดในแต่ละปีเข้าพระคลังมหาสมบัติ แต่ยังไม่มียกเลิกเกณฑ์ในการห้ามตัดฟันไม้ คือ ผู้รับอนุญาตสามารถเลือกตัดฟันไม้ได้ตามต้องการ ในปีเดียวกันพระเจ้านั่งยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากรได้กำหนดให้มีการให้สัตยาบัน (RATIFY) ในการตัดฟันไม้ในป่าขึ้นและเพิ่มค่าต่อไม้โดยเก็บเงินค่าต่อที่เพิ่มขึ้นเป็นของรัฐทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2435 พระยาทรงสุรเดชได้กำหนดข้อสัญญาโดยให้ผู้รับเช่าตัดฟันไม้ในป่าปลูกไม้สัก 4 ต้น ทดแทนไม้สักที่ตัดไป 1 ต้น

เนื่องจากชาวต่างประเทศพากันเข้ามาลงทุนทำป่าไม้ในไทยโดยจัดตั้งในรูปบริษัทจำกัดขึ้นหลายบริษัท ทำให้เกิดการแก่งแย่งกันในเรื่องการขอเช่าทำป่าไม้โดยมีผู้เสนอให้เงินกินเปล่าแก่เจ้าของป่าเป็นจำนวนมากเพื่อให้ได้สิทธิในการเข้าทำป่าไม้ ทำให้รัฐบาลสนใจที่จะเข้าควบคุมการทำไม้ให้รัดกุมยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2436 พระยาดำรงราชพลขันธ์ราชทูตไทยประจำกรุงเบอร์ลินได้ศึกษาสภาพการทำป่าไม้ในประเทศเยอรมัน และเสนอร่างพระราชบัญญัติและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้เสนอต่อกระทรวงต่างประเทศ ต่อมารัฐบาลได้ขอความช่วยเหลือไปยังรัฐบาลอินเดียของอังกฤษเพื่อขอยืมตัวผู้เชี่ยวชาญด้านป่าไม้ ซึ่งได้รับความร่วมมือโดยได้ส่ง มร.เฮช สเลด (Mr. H. Slade) และ มร.เฮช สเลด ได้ทำการสำรวจสภาพการทำป่าไม้ในเมืองไทยและได้เสนอรายงานต่อกระทรวงมหาดไทยว่ามีการทำไม้สักในป่ามากจนกินกำลังของป่าประมาณสามเท่าครึ่ง จึงต้องลดการทำไม้ลงให้ทำออกน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และเสนอวิธีแก้ไขอีกหลายประการ เช่น การออกกฎหมายสำหรับควบคุมกิจการป่าไม้ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ให้เป็นป่าสงวน บันทึกลิทธิต่างๆ ที่มีอยู่เหนือป่าไม้ การป้องกันป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลาย การเก็บเงินผลประโยชน์ การควบคุมไม้ระหว่างเคลื่อนที่ โดยเฉพาะการอนุญาตทำไม้ ควรกำหนดเงื่อนไขให้คุ้มครองรักษาป่าไม้มากกว่าการบำรุงป่า เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับรายงานแล้วเห็นชอบด้วยได้นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ปรากฏว่าทรงพระราชดำริเห็นชอบและมีพระราชหัตถ์เลขที่ 62/385 ลงวันที่ 18 กันยายน ร.ศ.115 (พ.ศ. 2439) ถึงเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งกรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงมหาดไทย และได้จ้าง มิสเตอร์ เฮซ สเตด มาเป็นอธิบดีกรมป่าไม้คนแรกของไทย

วิวัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้นับแต่ก่อนตั้งกรมป่าไม้รัฐบาลได้ตรากฎหมายข้อบังคับในการควบคุมกิจการป่าไม้หลายฉบับ แต่เป็นการควบคุมเฉพาะการทำไม้สักเท่านั้น ต่อมาปรากฏว่าไม้ชนิดอื่น (ไม้กระยาเลย) มีการตัดฟันออกมาเป็นสินค้ามากขึ้นโดยมิได้คำนึงถึงการสงวนพืชพันธุ์ไว้ให้ยืนยาว รัฐบาลจึงเข้าคุ้มครองรักษาป่าไม้กระยาเลย รวมถึงผลผลิตจากป่าไม้ที่เรียกว่า “ของป่า” ด้วย โดยการตรากฎหมายออกมาเพื่อบังคับใช้หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติรักษาป่า พุทธศักราช 2456 ปี พ.ศ.2481 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พุทธศักราช 2481 ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการสงวนคุ้มครองป่าไม้ที่ปรากฏเป็นรูปร่างขึ้นเป็นครั้งแรก ปี พ.ศ. 2484 ได้มีการรวบรวมกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ มาประมวลไว้เป็นฉบับเดียวกัน และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับกาลสมัย แล้วประกาศใช้เป็นกฎหมายเรียกว่า พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2485 เป็นต้นมา โดยยกเลิกพระราชบัญญัติและข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับป่าไม้ รวมทั้งสิ้น 19 ฉบับ ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขหลายครั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2532 ได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2532 โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีสั่งให้สัมปทานสิ้นสุดลงและกำหนดให้สัมปทานที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสิ้นสุดลงด้วย^{1,2}

กฎหมายที่กล่าวมานี้เป็นกฎหมายว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้มีหลักเกณฑ์และวิธีการมุ่งควบคุมการทำไม้ ของป่าหวงห้าม กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดข้อห้ามสำหรับผู้ที่มีได้รับอนุญาตให้ใช้และแสวงหาประโยชน์และกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนข้อห้ามโดยถือเป็นความผิดอาญา นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับป่าไม้ อีกหลายฉบับซึ่งเหตุผลสำคัญในการประกาศใช้ เนื่องจากว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกในปี พ.ศ. 2504 กำหนดว่าจะสงวนป่าไว้เป็นเนื้อที่ประมาณร้อยละ 50 ของเนื้อที่ประเทศ

¹ ความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หน่วยที่ 4 กฎหมายว่าด้วยป่าไม้. (2535). เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาการป่าไม้ ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. หน้า 195-197.

² ประดิษฐ์ นานาทิพย์. (2531). วิวัฒนาการการทำไม้ของประเทศไทย ในหนังสือวันสถาปนากกรมป่าไม้ครบ 92 ปี.

หรือ 156 ล้านไร่ ประกอบกับในขณะนั้นป่าไม้ได้ถูกบุกรุกทำลายเป็นจำนวนมากและเพื่อกำหนด โทษให้เหมาะสม³

จากวิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ จะเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ เริ่มต้นจากแนวคิดที่จะทำการควบคุมการทำไม้ ซึ่งเป็นการควบคุมในเชิงหาผลประโยชน์จากการทำไม้ คือ การเก็บเงินค่าต่อไม้จากผู้รับอนุญาตทำไม้ โดยในระยะแรกควบคุมเฉพาะการทำไม้สักเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีการทำไม้ชนิดอื่น (ไม้กระยาเลย) มากขึ้น จึงได้เข้าไปควบคุมการทำไม้กระยาเลยด้วยการแก้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ที่ผ่านมาส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการแก้ไขบทบัญญัติเพื่อเพิ่มอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเท่านั้น ในประเด็นที่จะหามาตรการทางกฎหมายเพื่อจะนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่บุคคลได้รับจากการกระทำผิดนั้น ที่ผ่านมามีปรากฏในการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ทั้งที่การกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้รับผลตอบแทนมูลค่ามหาศาล การกระทำเป็นรูปขบวนการ ใช้อิทธิพลสร้างความเสียหายอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศและต่อระบบนิเวศวิทยา⁴ ซึ่งการกระทำผิดในลักษณะนี้เป็นปัญหาในการป้องกันและปราบปราม เนื่องจากในการจับกุมผู้กระทำความผิดแต่ละครั้ง จะจับได้แต่ลูกจ้างหรือลูกน้องเท่านั้น ทำให้ไม่อาจดำเนินการแก่ผู้บงการจริงๆ ข้อบกพร่องเหล่านี้เป็นความด้อยประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ การทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่บุคคลได้รับจากการกระทำผิด ซึ่งจะศึกษาข้อบกพร่องอย่างละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

2.2 สถานการณ์การกระทำผิดและแนวโน้มการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

จากตารางที่ 1.2 แสดงให้การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 จนถึงปี พ.ศ. 2548 แม้ช่วงระยะเวลาดังกล่าวเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศเหลือน้อยมากแล้วก็ตาม การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็ยังเกิดขึ้นค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคดีที่ตรวจพบในแต่ละปีแล้ว ปีที่ตรวจพบการกระทำผิดน้อยที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 5,293 คดี ปีที่ตรวจพบการกระทำผิดมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2541 จำนวน 13,385 คดี ซึ่งจำนวนคดีดังกล่าวยังไม่รวมกับการกระทำผิดที่เจ้าหน้าที่ตรวจไม่พบอีกจำนวนมาก เมื่อพิจารณา

³ คุสิต พานิชพัฒน์, ผ่อง เล่งอี และศรีราชา เจริญพานิช. (2533). กฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1-7. หน้า 175-176.

⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส ก เล่มเดิม. หน้า 32-33.

⁵ ณรงค์ ใจหาญ ก เล่มเดิม. หน้า 196.

ถึงความเสียหายของต้นไม้ที่ถูกลักลอบตัดในแต่ละปีแล้ว ปีที่ตรวจพบไม้ถูกลักลอบตัดมากที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2541 คิดเป็นปริมาตรไม้รวม 41,630.708 ลูกบาศก์เมตร ปีที่ตรวจพบไม้ถูกลักลอบตัดน้อยที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2548 คิดเป็นปริมาตรไม้รวม 8,937.98 ลูกบาศก์เมตร ความเสียหายของพื้นที่ป่าที่ตรวจพบมากที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2541 พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายรวม 55,330.31 ไร่ น้อยที่สุดคือปี พ.ศ. 2544 พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายรวม 27,788.24 ไร่ สรุปแล้วในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึง ปี พ.ศ. 2548 ต้นไม้ถูกลักลอบตัดเฉลี่ยปีละประมาณ 20,000 กว่าลูกบาศก์เมตร พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายเฉลี่ยปีละประมาณ 39,000 ไร่ ซึ่งหากการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่ประสบผลสำเร็จปล่อยให้มีการกระทำผิดในอัตรานี้ต่อไป ก็คาดการณ์ได้เลยว่าอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประเทศไทยก็จะไม่มีพื้นที่ป่าเหลืออีกต่อไป

พิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กรณีความเสียหายที่สามารถเห็นได้โดยทางกายภาพ คือ การที่ต้นไม้ถูกตัดฟันเสียหายและพื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายจนไม่มีสภาพเป็นป่าต่อไป ซึ่งความเสียหายในส่วนนี้ไม่สามารถคำนวณเป็นจำนวนเงินได้เนื่องจากไม่รู้จะเอาอะไรเป็นตัววัดว่าต้นไม้แต่ละต้นที่ถูกลักลอบตัด หรือพื้นที่ป่าแต่ละไร่ที่ถูกบุกรุกทำลายนั้นมีมูลค่าคิดเป็นเงินเท่าไร ส่วนความเสียหายที่ไม่สามารถมองเห็นได้โดยทางกายภาพและไม่สามารถคำนวณเป็นจำนวนเงินได้ เช่น การเกิดความแห้งแล้ง การเกิดอุทกภัย อากาศร้อนขึ้นกว่าเดิม อากาศที่มีออกซิเจนลดน้อยลง การเสียพื้นที่ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการที่ป่าไม้ถูกตัดฟันมากเกินไปจนขาดความสมดุลของธรรมชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่รวมผลกระทบอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกมากมาย

การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีทั้งการกระทำที่กระทำโดยบุคคลในลักษณะความผิดทั่วไป และการกระทำที่เป็นองค์รอาชญากรรม แต่ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ป่าไม้ของประเทศมีจำนวนลดลงอย่างมากและเป็นปัญหาในการป้องกันปราบปรามมากที่สุดคือ การกระทำผิดที่เป็นองค์รอาชญากรรม เนื่องจากการปราบปรามสามารถจับกุมได้เฉพาะบุคคลระดับล่างขององค์กรเท่านั้น ไม่สามารถจับกุมผู้เป็นหัวหน้าขององค์กรได้ ซึ่งมูลเหตุจูงใจที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดที่เป็นองค์รอาชญากรรม คือ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำผิด เมื่อพิจารณาภาพรวมของการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 สถานะเศรษฐกิจของประเทศเป็นสิ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงแนวโน้มของการกระทำผิดได้ กล่าวคือ ถ้าหากสถานะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมีการขยายตัวความต้องการที่อยู่อาศัยของประชาชนหรือความต้องการพื้นที่ที่จะใช้ประกอบกิจการต่างๆ ในทางธุรกิจย่อมเพิ่มขึ้นไปด้วย เมื่อมีความต้องการเช่นนี้ธุรกิจการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ก่อสร้างสถานประกอบการประกอบธุรกิจต่างๆ ย่อมจะต้องมีการขยายตัวด้วย

จึงทำให้ความต้องการไม้ที่จะใช้ก่อสร้าง หรือพื้นที่ที่จะใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือสถานประกอบการกิจการต่างๆ มีมากขึ้น เมื่อมีความต้องการมากขึ้นแต่จำนวนพื้นที่มีเท่าเดิม หรือจำนวนไม้ที่ผลิตได้ในประเทศมีจำนวนเท่าเดิมหรือน้อยกว่าเดิม ราคาพื้นที่และราคาไม้ย่อมสูงขึ้นซึ่งเป็นธรรมดาเมื่อพื้นที่และไม้มีราคาสูงขึ้นย่อมเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้มากขึ้น เพื่อจะได้ประโยชน์จากการที่พื้นที่และไม้มีราคาสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ผ่านมากรณีมีการขนานไม้เข้าจากประเทศพม่าในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อมาเป็นสาเหตุทำให้มีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน

นอกจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จะขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด คือ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น คือ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นความต้องการที่อยู่อาศัยย่อมมากขึ้นด้วย สิ่งหนึ่งที่บ่งบอกความต้องการไม้ในการสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น คือ จำนวนไม้ท่อน ไม้แปรรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศในแต่ละปี เช่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2548 จำนวนไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นทุกปี คือ มีจำนวน 2,030,395 ลูกบาศก์เมตร 2,216,612 ลูกบาศก์เมตร 2,335,349 ลูกบาศก์เมตรตามลำดับ เมื่อพิจารณาแนวโน้มความต้องการไม้ จะเห็นว่ามีความเพิ่มขึ้นทุกปีทั้งที่สถานะเศรษฐกิจไม่ได้ขยายตัวมากขึ้นแต่อย่างใด จึงน่าจะเกิดจากการที่ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นซึ่งแน่นอนในอนาคตจำนวนประชากรย่อมจะมีมากกว่าในปัจจุบัน ความต้องการไม้ย่อมต้องเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่จำนวนไม้ที่ผลิตได้โดยถูกกฎหมายมีจำนวนลดลง จากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นสามารถคาดการณ์ได้ว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยเฉพาะการกระทำที่เป็นองค์การอาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งการลักลอบตัดไม้ในป่าและการบุกรุกครอบครองพื้นที่ป่า ตัวอย่างการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะเห็นได้จากที่มีผู้คดีในเรื่องการลักลอบตัดไม้ การบุกรุกพื้นที่ป่าเข้าสู่คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงอยู่บ่อยๆ เช่น กรณีการบุกรุกเขตป่าสงวนแห่งชาติภูแล่นคา อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งพบว่าต้นไม้ถูกโค่นประมาณ 1,699 ต้น พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายรวมประมาณ 80 ไร่ โดยมีการใช้รถแบคโฮขุดตักคันดินเป็นฝายกั้นน้ำขนาดใหญ่ ไม่พบผู้กระทำความผิดในที่เกิดเหตุ แต่จากการสืบสวนทราบว่า มีผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด โดยมีเป้าหมายต้องการพื้นที่โดยใช้รถแบคโฮขุดโค่นต้นไม้และไถปรับพื้นที่ที่เกิดเหตุ หรือกรณีบุกรุกพื้นที่ป่าและที่สาธารณประโยชน์บนเกาะช้าง เนื่องจากเกาะช้างเริ่มเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวขยายตัวทำให้มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกการคมนาคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว แต่เกาะช้างมีพื้นที่ลาดชันเป็นภูเขาสูง พื้นที่ราบน้อยก่อให้เกิดการรุกกล้าที่ดิน ที่สาธารณประโยชน์และที่ราชพัสดุ ซึ่งการบุกรุกมีทั้งการบุกรุกโดยราษฎร และ

นายทุนรายใหญ่ พื้นที่ที่มีการบุกรุกที่เห็นได้ชัด ได้แก่ บ้านคลองพร้าว บ้านไก่อ๊ะ อ่าวกระรัง อ่าวจอมเกาะง่าม บ้านไชยเศรษฐ์ บ้านหวายแจก หาดทรายยาว ยุทธนาวิ บ้านสลักคอก (นาถุ้ง) พบวิธีการบุกรุกแบบใหม่ที่น่าสนใจ คือ ผู้บุกรุกใช้การขังน้ำเค็มไว้เพื่อให้ต้นไม้ป่าชายเลนยืนต้นตายเพื่อทำลายสภาพป่าชายเลนแล้วเข้าถือครองพื้นที่ ซึ่งเป็นวิธีที่อันตรายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทั้งสองกรณีนี้เป็นเพียงตัวอย่างการกระทำผิดที่นำเสนอให้เห็นเท่านั้น ความเป็นจริงแล้วการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กระอาชญากรรมยังมีเกิดขึ้นอีกมาก จะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ ดังนั้นหากมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กระอาชญากรรมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพออย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน ก็เชื่อได้ว่าในไม่ช้าป่าไม้และพื้นที่ป่าก็จะหมดไปจากประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.3 กรณีศึกษาการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กรณีการลักลอบตัดไม้ป่าสาละวิน

ป่าสาละวินมีอาณาเขตทางด้านตะวันตกติดแนวลำน้ำสาละวิน ซึ่งกั้นพรมแดนไทยกับพม่า มีระยะทางยาวประมาณ 125 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าตะวันตกที่มีไม้สักอุดมสมบูรณ์ที่สุด เมื่อปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลได้ประกาศให้ป่าผืนนี้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ต่อมาปี พ.ศ. 2521 พื้นที่ส่วนหนึ่งถูกแยกเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และในปี พ.ศ. 2537 อีกส่วนหนึ่งถูกประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ปัจจุบันป่าผืนนี้ประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าตามกฎหมาย 3 ประเภท คือ (1) ป่าสงวนแห่งชาติสาละวิน เนื้อที่ 1,139,000 ไร่ (2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน 546,875 ไร่ (3) อุทยานแห่งชาติสาละวิน 450,950 ไร่

2.3.1 ข้อเท็จจริงในการกระทำผิด

การลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวินนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีจุดเริ่มต้นจากการทำไม้ในประเทศพม่า กล่าวคือ การทำไม้พม่ามีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 สมัยที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้เปิดเจรจากับพลเอกเนวิน นายกรัฐมนตรีพม่าในขณะนั้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้ ร.ต.อ.สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจและต้องลาออกจากตำแหน่งในเวลาต่อมา การค้าไม้จากต่างประเทศจึงว่างเว้นมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2532

⁶ สรุปผลการประชุมของคณะกรรมการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาผู้แทนราษฎร ระหว่างวันที่ 27 เมษายน 2548-30 กันยายน 2548.

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และมี พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประกาศปิดป่า ทำให้การสัมปทานทำไม้ทั่วประเทศสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2532 เป็นต้นมา

จากการปิดป่าประกอบกับเป็นยุคเศรษฐกิจ “ฟองสบู่” เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างเต็มที่มีการพัฒนาทางด้านอสังหาริมทรัพย์ จึงทำให้อุปกรณ์สิ่งก่อสร้างไม่ว่าจะเป็น ปูน เหล็ก ไม้ เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2533 จึงมีการเปิดเจรจาขอซื้อไม้จากประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นประเทศพม่า ลาว เขมร และมาเลเซีย มีการนำไม้ต่างประเทศเข้ามาใช้สอยอย่างมากมายซึ่งด้านชายแดนฝั่งตะวันตกส่วนใหญ่จะเป็นการนำไม้สักเข้า จึงเริ่มเป็นการนำไม้ต่างประเทศเข้าเรียกว่า “ยุคแรก” ในยุคแรกนี้เป็นการนำไม้สักเข้ามาในลักษณะไม้แปรรูป ในยุคนั้นไม้สักในฝั่งพม่าที่อยู่ในอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยไม่ว่าจะกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงแดง (คะเรนนิ) ไทยใหญ่ ี่มีความสมบูรณ์มาก เนื่องจากยังไม่มีใครเข้าไปทำไม้เลย การทำไม้ในยุคแรกนี้ไม่มีความซับซ้อนมากนัก เมื่อได้รับอนุญาตจากพม่าแล้วก็เจรจาเข้าทำไม้จากชนกลุ่มน้อย โดยแลกเปลี่ยนเงื่อนไขความต้องการของทั้งสองฝ่ายแล้ว ก็สามารถเข้าดำเนินการได้เลย เมื่อตัดไม้ได้แล้วจากนั้นใช้ช้างลากไปตามลำห้วย แล้วล่องลงมาตามลำน้ำสาละวิน ทำการแปรรูปตามริมฝั่งแม่น้ำสาละวินของพม่า เมื่อแปรรูปไม้ได้ตามขนาดที่ต้องการแล้วจะบรรทุกเรือมาไว้ฝั่งไทย และนำเข้าคลังสินค้าแจ้งเจ้าหน้าที่ศุลกากรเก็บภาษี การทำไม้ยุคแรกนี้ไม่มีการตัดไม้จากฝั่งไทยมาสวมต่อ แม้มีบ้างก็น้อยมากแทบไม่มีเลย การทำไม้พม่ายุคแรกดำเนินการไปประมาณ 2 ปีกว่า

ปี พ.ศ. 2535 มีการเจรจการทำไม้เข้าจากพม่าอย่างเต็มตัว นักการเมืองที่ทรงอิทธิพลของไทย ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพลเอกตานสว่าง ผู้นำสลอร์ (SLORC) ของพม่า และผู้นำของไทย พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้เจรจานำไม้เข้าอย่างจริงจังจึงเรียกได้ว่าเป็นการนำเข้าไม้พม่า “ยุคสอง” ยุคสองนี้ผู้ทำสัญญานำไม้เข้าจากพม่าเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ของเมืองไทยแทบทั้งสิ้น เช่น บริษัทสกาบี บริษัท ศิรินเทค โนโลยี จำกัด การทำไม้ส่วนใหญ่จะเป็นการทำไม้ท่อนจึงทำให้ได้จำนวนมากทำได้ง่ายและเร็วขึ้น การทำไม้ยุคที่สองนี้เป็นการทำไม้ครั้งใหญ่ที่สุดของการทำไม้ในพม่า การตัดไม้จะใช้วิธีตัดทุกต้นที่พบหรือทุกต้นที่ขวางหน้าทั้งไม้สักและไม้กระยาเลย การทำไม้ครั้งนี้จึงทำให้ไม้ขนาดใหญ่ในฝั่งพม่าแทบจะหมดป่าเลยทีเดียว การทำไม้ยุคที่สองนี้ใช้เวลาประมาณ 3 ปีจึงสิ้นสุดลง

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2538 มีความพยายามเจรจากับพม่าในการขอให้นำไม้เข้าอีกครั้ง ความพยายามสำเร็จเมื่อพม่าโดยพลเอกตานสว่าง ผู้นำรัฐบาลได้อนุญาตให้พ่อค้าไทยทำไม้เข้าด้านจังหวัดตาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมี 3 บริษัท ได้แก่ บริษัทไทยอุตสาหกรรม วิเนียร์ 999 จำกัด บริษัท สกาบี จำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส พี เอ ริชวู้ด โดยบริษัทไทยอุตสาหกรรม วิเนียร์ 999 จำกัด และบริษัท สกาบี จำกัด ได้รับสัมปทานเข้าดำเนินการบริเวณป่าสาละวินของอำเภอแม่สะเรียง

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส พี เอ ริชวี๊ด เข้าดำเนินการบริเวณอำเภอขุนยวม อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งจากการประเมินจำนวนไม้ที่มีอยู่ในชายแดนประเทศพม่าด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนในขณะนั้นว่า ไม้ในพม่าถูกตัดฟันมากแล้วในการทำไม้ยุคแรกและยุคที่สองแทบจะหมดป่า ต้นไม้ขนาดใหญ่ แทบจะไม่มีให้เห็น ดังนั้นการทำไม้ในยุคที่สามจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากไม้สักที่ดี มีคุณภาพอยู่ห่างไกลจากเส้นทางคมนาคม เส้นทางทุรกันดารเป็นปัญหาต่อการขนส่งภาระ อุปกรณ์ต่างๆ ในการทำไม้เป็นอันมาก ต้องลงทุนสูง ดังนั้น บรรดาพ่อค้าที่ทำไม้จึงหันกลับมามอง ใกล้ตัว คือ ไม้ของประเทศไทยที่มีจำนวนมาก อุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งเป็นที่มาของการเข้าลักลอบตัดไม้บริเวณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน อุทยานแห่งชาติสาละวิน จนเกิดตำนาน “ป่าแตก” ขึ้นมา

การทำไม้ของประเทศไทยในป่าสาละวินแล้วสวมต่อไม้พม่าหรือ “ไม้ไทยใส่โครงสร้าง” นั้น มีการวางแผนการไว้ล่วงหน้าโดยพ่อค้าไม้ผู้มีอิทธิพลและกว้างขวางกับชนกลุ่มน้อยและข้าราชการในพื้นที่ที่มีการกำหนดแผนการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนอย่างแยบยล ด้วยอำนาจอิทธิพล อำนาจเงิน ปัจจัยเสริม สภาพพื้นที่การสู้รบบริเวณชายแดนที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองยากที่จะเข้าไปตรวจสอบ ชนกลุ่มน้อยที่หวงหวาดปัจจัยยังชีพในศูนย์อพยพ ความอ่อนแอของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลป่าที่ให้พ่อค้าเข้าครอบงำได้จนสามารถตัดต้นไม้อย่างสะดวกง่ายดาย การทำไม้ในช่วงนี้ บริษัทที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำไม้จากประเทศพม่าด้านอำเภอแม่สะเรียง อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่จะต้องผ่านพื้นที่ป่าสาละวิน คือ บริษัทไทยอุตสาหกรรม วิเนียร์ 999 จำกัด และ บริษัท สกานี จำกัด ศักยภาพของทั้งสองบริษัทนี้กำลังความแข็งแกร่งของทีมงาน กำลังทรัพย์ ตลอดจนผู้ที่อยู่เบื้องหลังเป็นที่น่าเกรงขามยิ่ง บริษัทไทยอุตสาหกรรม วิเนียร์ 999 จำกัด เป็นทีมของผู้ยิ่งใหญ่แห่งจังหวัดตาก เจ้าของโรงเลื่อยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำไม้มานานกว่า 50 ปี ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นบนดิน ใต้ดิน ส่วนบริษัท สกานี จำกัด มีความกว้างขวางทั้งในคณะรัฐบาลและฝ่ายค้าน ผู้อยู่ในเงามืด คือ บิ๊กสี่เจ้าของกองทัพ เมื่อได้สัญญาการซื้อขายไม้จากรัฐบาลพม่า ใบแสดงสัญชาติสินค้า (ซีไอ) กำลังเงิน กำลังคน และอุปกรณ์ต่างๆ ครบถ้วนขาดแต่เพียงวัตถุดิบไม้ที่จะมาป้อนเท่านั้น พ่อค้าจึงหันมาตัดไม้ในป่าฝั่งตะวันออกของสาละวิน อันอุดมสมบูรณ์ที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทยและของโลก โดยมีการใช้อำนาจของเงิน อิทธิพลเข้าเสนอตอบแทนให้เจ้าหน้าที่จนมีการปล่อยให้มีการตัดไม้จำนวนมากถึง 100,000 ต้น (200,000 ท่อน) ออกจากป่าสาละวิน จึงเป็นตำนานไม้ไทยใส่โครงสร้าง⁷

⁷ ยอดยิ่งยวด. (ม.ป.ป.). ผ่าสาละวินก่อนจะสิ้นผืนป่า (สุดท้าย). หน้า 70-73.

จากการปราบปรามการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าสาละวินของหน่วยปฏิบัติการพิเศษป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ (นปม.) มีรายละเอียดคร่าวๆ ดังนี้

1. เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2540 นปม. ได้รับหนังสือจากกรมตำรวจส่งเรื่องการร้องเรียนของของนายพะหละแสราษฎรจังหวัดตากร้องเรียนตำรวจชื่อ “จำแสบ” ซึ่งเป็นคนของ “พ่อเลี้ยงสม” ว่าได้นำบุคคลกลุ่มหนึ่ง พร้อมเครื่องมือกลเข้าไปลักลอบตัดไม้สักป่าสาละวิน ซักกลางแม่น้ำสาละวิน ไปขึ้นที่บ้านแม่สามแลบ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. วันที่ 11 มกราคม 2540 ได้รับคำร้องเรียนจาก “ซี 5 ป่าไม้” ว่า บริษัทสกานี บริษัทไทยวีเนียร์ บริษัทเอส.ที.บี. และบริษัท ส.ประกาศาร ซึ่งทำไม้นำเข้าจากพม่า ได้มีการลักลอบตัดไม้จากเขตป่าสาละวิน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ – 6 มีนาคม 2540 ตำรวจป่าไม้ ได้จัดกำลังเข้าปราบปรามสามารถตรวจยึดของกลางได้ไม้สัก 748 ท่อน ปริมาตร 434.74 ลบ.ม.
4. วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2540 นปม. ได้ออกคำสั่งปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าสาละวิน (นปม.3) ปฏิบัติตั้งแต่ 7 มีนาคม – 10 เมษายน 2540
5. วันที่ 9 กรกฎาคม 2540 นปม. ได้ออกคำสั่งปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลาย ป่าสาละวิน (นปม.4) ปฏิบัติตั้งแต่ 1 สิงหาคม – 31 ตุลาคม 2540
6. พฤศจิกายน-ธันวาคม 2540 นปม.แจ้งให้ตำรวจป่าไม้จัดกำลังร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าดำเนินการปราบปรามในพื้นที่อุทยานแห่งชาติสาละวินและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน
7. วันที่ 2 มกราคม 2541 ทท.3 / กอ.รมน. ภาค 3 ออกคำสั่งป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสาละวิน เริ่มปฏิบัติตั้งแต่ 7 มกราคม 2541 เป็นต้นไป⁸

จากการเข้าดำเนินการ สรุปผลการปราบปรามการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน ดังนี้

1. สิงหาคม – พฤศจิกายน 2539 เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าตรวจยึดปราบปรามได้
  - ไม้สักท่อน 231 ท่อน ปริมาตร 178.09 ลบ.ม.
  - ไม้สักท่อนแปรรูป 1,028 แผ่น ปริมาตร 4.8 ลบ.ม.

⁸ ทิมข่าวการเมือง. (2541, 26 กุมภาพันธ์). “ศึกสาละวินบานปลายผู้ตัดชักฟอก “ชวน 2/1” ส่งผล “ชาติไทย” ถูกเขี่ยออก.” เนชั่นสุดสัปดาห์. หน้า 16-17.

2. ธันวาคม 2539 – กุมภาพันธ์ 2540 ดำรวจป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าตรวจยึด
ปราบปรามได้

- สักท่อนแปรรูป 1,528 แผ่น ปริมาตร 17.62 ลบ.ม.

3. มีนาคม – พฤษภาคม 2540 นปม.ออกแผน นปม.03 เข้าตรวจยึดปราบปรามได้

- ไม้สักท่อน 1,580 ท่อน ปริมาตร 2,102.67 ลบ.ม.

- ไม้สักท่อนแปรรูป 2,651 แผ่น ปริมาตร 31.85 ลบ.ม.

4. มิถุนายน – กรกฎาคม 2540 ดำรวจป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าตรวจยึด
ปราบปรามได้

- ไม้สักท่อน 22 ท่อน ปริมาตร 21.62 ลบ.ม.

- ไม้สักท่อนแปรรูป 450 แผ่น ปริมาตร 4.94 ลบ.ม.

5. สิงหาคม – ตุลาคม 2540 นปม.ออกแผน นปม.04 เข้าตรวจยึดปราบปรามได้

- ไม้สักท่อน 2,142 ท่อน ปริมาตร 2,190.36 ลบ.ม.

- ไม้สักท่อนแปรรูป 2,532 แผ่น ปริมาตร 57.13 ลบ.ม.

6. พฤศจิกายน – ธันวาคม 2540 ดำรวจป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าตรวจยึด
ปราบปรามได้

- ไม้สักท่อน 353 ท่อน ปริมาตร 304.23 ลบ.ม.

- ไม้สักท่อนแปรรูป 148 แผ่น ปริมาตร 7.52 ลบ.ม.

7. มกราคม 2540 ตามแผนของ ทก.3 / กอ.รมน. ภาค 3 ตรวจยึดปราบปรามได้

- ไม้สักท่อน 898 ท่อน ปริมาตร 673.68 ลบ.ม.

- ไม้สักท่อนแปรรูป 195 แผ่น ปริมาตร 3.53 ลบ.ม.

สรุป ตั้งแต่สิงหาคม 2539 – 31 มกราคม 2541 ตรวจยึดปราบปรามได้

- ไม้สักท่อน 6,162 ท่อน ปริมาตร 6,436.01 ลบ.ม.

- ไม้สักท่อนแปรรูป 8,532 แผ่น ปริมาตร 127.39 ลบ.ม.

นอกจากนี้ยังมีไม้ซุงที่ผูกแพในลำน้ำสาละวินอีก 40 แพ จำนวนเกือบ 2,000 ท่อน
และไม้ที่เจ้าหน้าที่อายัดไว้ที่โรงเลื่อยบ้านตากอีก 13,251 ท่อน⁹

⁹ ยอดยิ่งยวด. เล่มเดิม. หน้า 163.

สรุปความเสียหายด้านทรัพยากรป่าไม้ที่เกิดขึ้นจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าสาละวิน พบว่าพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวินบริเวณที่เกิดเหตุสภาพป่าต้นไม้สักถูกทำลายเป็นจำนวนมากระบบนิเวศของป่าถูกทำลายเสียหายตามไปด้วยเป็นลูกโซ่ คาดกันว่าไม้สักที่ถูกตัดฟันออกจากป่าสาละวิน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึง ปี พ.ศ. 2540 มีไม้ต่ำกว่า 100,000 ต้น (หนึ่งแสนต้น) โดยพิจารณาจากการตรวจยึดไม้ในเขตอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2539 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ซึ่งสามารถจับกุมได้ 615 คดี ได้ไม้สักจำนวน 23,370 ท่อน ปริมาตร 13,034.41 ลูกบาศก์เมตร การจับไม้สักท่อนที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จำนวน 13,251 ท่อน ปริมาตร 15,029.63 ลูกบาศก์เมตร และไม้ที่ถูกตัดโค่นทิ้งกระจายตามลำห้วยต่างๆ ในป่าสาละวิน ประมาณ 30,000 ต้น รวมกับไม้ที่ถูกบริษัทต่างๆ ขนย้ายชักลากออกจากพื้นที่ป่าสาละวินก่อนเกิดเหตุการณ์ป่าแตกเป็นเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2537-พ.ศ. 2540) อีกจำนวนมาก นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าสาละวิน ทางราชการได้เข้าดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดโดยใช้เวลายาวนานถึง 4 ปี เหตุการณ์จึงคลี่คลายสงบลง เพราะมิใช่เรื่องง่ายที่จะจัดการขบวนการทำลายป่าขนาดใหญ่ที่ซับซ้อนลงได้¹⁰

2.3.2 พฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด

การลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน¹¹ มีกลุ่มบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนี้ กองกำลังกะเหรี่ยง ซึ่งอยู่บริเวณชายแดนระหว่างไทยกับพม่าเป็นผู้รับจ้างตัดโค่นต้นไม้ป่าในป่าสาละวิน โดยรับจ้างจากพ่อค้า นายทุนที่เป็นคนไทย เมื่อตัดโค่นต้นไม้แล้วจะเป็นผู้ลำเลียงไม้ข้ามไปฝั่งพม่าเพื่อตีตราไม้ ซึ่งเป็นไม้เถื่อนให้เป็นไม้สัญชาติพม่าแล้วลำเลียงไม้ล่องข้ามฝั่งกลับมายังชายแดนไทยอีกครั้งหนึ่ง

กลุ่มข้าราชการ ประกอบไปด้วย ข้าราชการป่าไม้ ข้าราชการศุลกากร ข้าราชการฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้และควบคุมการนำไม้และสินค้าอื่นเข้ามาในราชอาณาจักรเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดโดยละเว้นการจับกุมผู้กระทำการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างจริงจัง เป็นผู้ดำเนินการแปรสถานะไม้ที่เป็นไม้ที่ผิดกฎหมายที่ได้จากการลักลอบตัดในป่าสาละวินให้เป็นไม้ถูกกฎหมายโดยวิธี “สวมต่อ” โดยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากพ่อค้า นายทุนทำไม้

¹⁰ ยอดยิ่งยวด. แหล่งเดิม. หน้า 278-283.

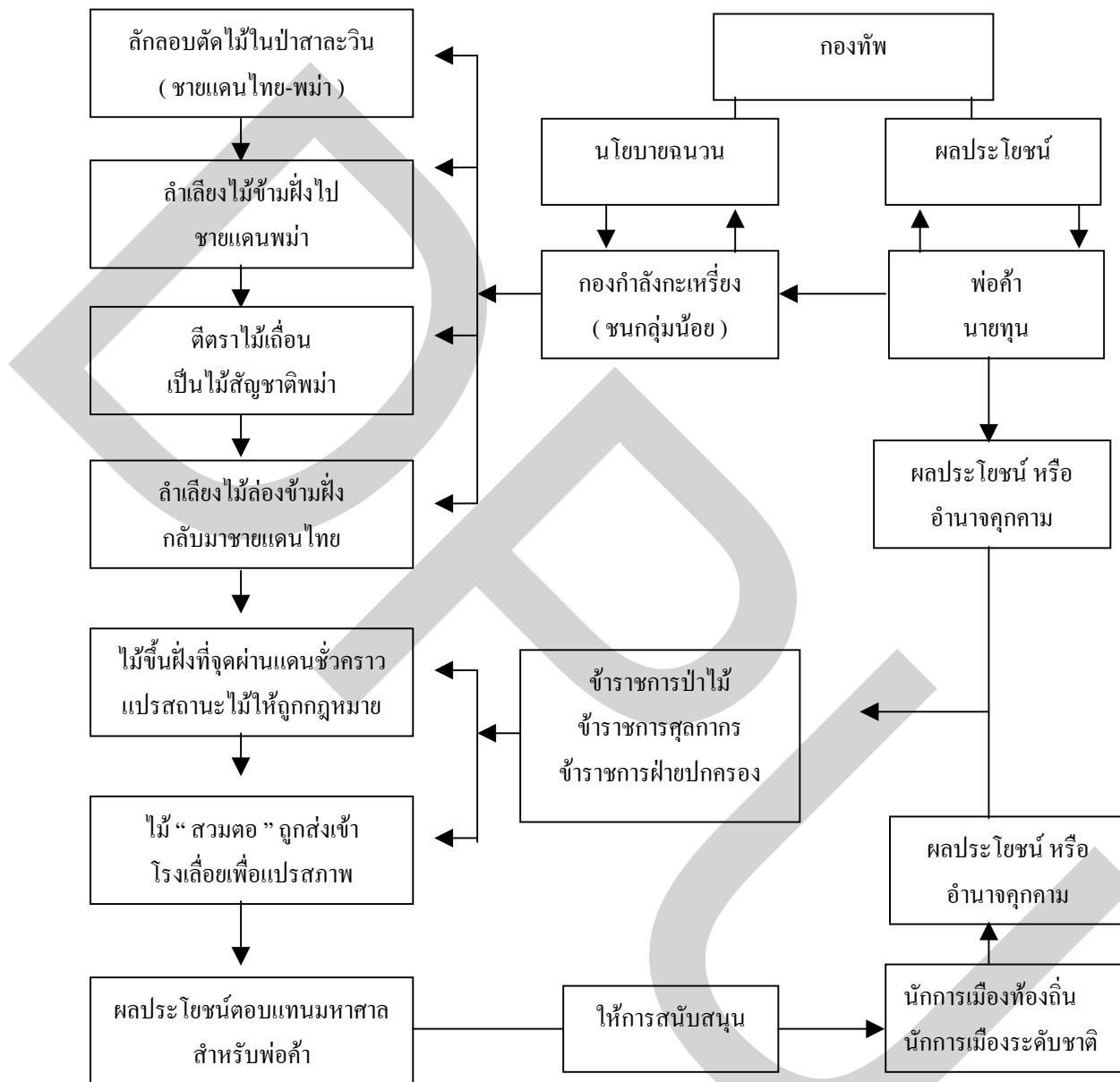
¹¹ ตฤตณชัย นพคุณ. (2544). ป่าไม้ไทย บทสรุปของอำนาจและผลประโยชน์. หน้า 89.

กลุ่มพ่อค้า นายทุน เป็นผู้ว่าจ้างกองกำลังกะเหรี่ยงตัดโค่นไม้ในป่าสาละวินของไทย แล้วให้ซ้กลอกตัดก่อนซุงข้ามลำน้ำสาละวินไปมาระหว่างฝั่งไทยกับฝั่งพม่า เพื่อการทำหลักฐานไม้ที่ลักลอบตัดในป่าสาละวินของไทยว่าเป็นไม้ที่ตัดจากประเทศพม่าและมีการนำเข้าประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย เป็นผู้ให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ข้าราชการผู้มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ในไทย ข้าราชการที่มีหน้าที่ควบคุมการนำเข้าไม้จากประเทศพม่าและอาศัยอำนาจรัฐจากนักการเมือง ข้าราชการโดยให้ผลประโยชน์ตอบแทน ถ้าหากข้าราชการดังกล่าวไม่ให้ความร่วมมือกับขบวนการก็จะใช้อำนาจคุกคามไม่ว่าจะเป็นอำนาจมืดโดยมีการลอบทำร้ายกระทำการฆ่า หรืออำนาจที่ผ่านทางระบบราชการโดยผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ เช่น การให้ย้ายไปในที่เจ้าหน้าที่ไม่ต้องการจะไป

นักการเมือง มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดโดยกำหนดนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อขบวนการหาประโยชน์จากป่าสาละวิน เช่น อนุมัติการทำไม้เข้าจากต่างประเทศ โดยได้รับผลประโยชน์ในลักษณะทรัพย์สิน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องฐานะคะแนนเสียงในการเลือกตั้งจากพ่อค้า หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้นักการเมืองยังให้ผลประโยชน์หรืออำนาจคุกคามแก่ข้าราชการที่มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดโดยถ้าข้าราชการสามารถสนองความต้องการของนักการเมืองได้ จะได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นได้ดำรงตำแหน่งที่ดีกว่าเดิม หากไม่สามารถสนองความต้องการหรือขัดขวางผลประโยชน์ของนักการเมือง จะถูกคุกคามทั้งอำนาจมืดหรืออำนาจที่ถูกกฎหมายผ่านทางระบบราชการโดยผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ

กองทัพ ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในกรณีนี้ เพียงแต่มีบุคคลบางคนในกองทัพที่ถือโอกาสหาผลประโยชน์จากการที่กองทัพดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงด้านชายแดนไทย-พม่าโดยการรับผลประโยชน์จากพ่อค้า นายทุนทำไม้ ให้การสนับสนุนการกระทำผิดอย่างลับๆ โดยการนำนโยบายด้านความมั่นคงมาเป็นข้ออ้างให้ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกระทำผิดให้ยังคงอยู่ในพื้นที่

กรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวินแสดงโครงสร้างของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงขบวนการลักลอบตัดไม้ชายแดนไทย – พม่า (ป่าสาละวิน)

2.3.3 ปัญหาในการปราบปรามการกระทำผิดและการดำเนินคดีกรณีการลักลอบตัดไม้ ในป่าสาละวิน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปราบปรามการกระทำผิดในกรณีนี้มีหลายอย่าง เช่น การที่ประเทศพม่าอ้างว่าแม่น้ำสาละวินเป็นเขตแดนของพม่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จะต้องประสานกับกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธและทหารพม่าทุกครั้ง การที่มีข้อตกลงระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของไทยและกองกำลังฝ่ายพม่าห้ามเรือยนต์พาดทางระหว่างเวลา 18.00-08.00 นาฬิกา ความไม่ปลอดภัยในชีวิตระหว่างการปฏิบัติงาน มีผู้อพยพจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และรับจ้างนายทุนทำไม้ในป่าสาละวิน การขาดแคลนงบประมาณและอุปกรณ์ ราษฎรในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือและขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การสนธิกำลังของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน¹² การมีข้าราชการที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับป่าสาละวินเข้าไปเกี่ยวข้องจำนวนมากโดยได้รับประโยชน์ตอบแทน¹³ ซึ่งจะเห็นจากหลักฐานกรณีตรวจค้นบ้านของนาย ป.เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พบ “บัญชีส่วย” รายการจ่ายเงินให้กับข้าราชการในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำไม้แต่ละเดือนรวมเป็นเงินกว่า 2,000,000 บาทต่อเดือน¹⁴ ดังนั้น การปราบปรามจึงทำได้ค่อนข้างยุ่งยาก แต่ที่เป็นปัญหามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กับกรณีนี้ที่เห็นชัดเจน คือ มาตรการทางกฎหมายยังไม่สามารถทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิด และการที่รัฐไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งพ่อค้า นายทุน และนักการเมืองที่เกี่ยวข้อง ถึงกับมีผู้วิจารณ์ว่าการลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังมีแนวโน้มว่าจะมีต่อไปเรื่อยๆ เนื่องจากประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจไม้นั้นมีมูลค่ามหาศาล ประกอบกับรัฐยังไม่สามารถดำเนินการต่อบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้¹⁵

2.3.3.1 ปัญหาการทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิด

เมื่อพิจารณาถึงการทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดจากกรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวินนั้น ไม้บางส่วนที่บริษัทต่างๆ ซักลากออกจากป่าสาละวินก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ป่าแตกประมาณ 3 ปี คือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2537-พ.ศ. 2540 ซึ่งไม่มีจำนวนมากเมื่อคิดมูลค่าแล้วเป็นเงินหลายพันล้านบาท แต่พิจารณาว่ารัฐสามารถทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลัง

¹² ยอดยิ่งยวด. เล่มเดิม. หน้า 116-117.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 279.

¹⁴ แหล่งเดิม. หน้า 81.

¹⁵ แหล่งเดิม. หน้า 214.

ได้รับจากการกระทำผิดนี้ได้เพียงใด จะเห็นว่ารัฐไม่สามารถทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดได้เลย กล่าวคือ ไม้จำนวนดังกล่าวเมื่อได้ลักลอบตัดและชักลากออกไปจากป่าแล้วได้มีการนำไปแปรรูปและขายในที่สุด แต่ปรากฏว่าทางราชการไม่สามารถติดตามรับประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้มาจากการขายไม้ดังกล่าวได้ ซึ่งตามหลักกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ประมวลกฎหมายอาญาเงินที่ได้มาจากการขายไม้นี้ไม่สามารถริบได้ ไม่ว่าจะมีส่วนผู้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งข้อเท็จจริงในกรณีนี้ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดที่ได้รับประโยชน์จากการขายไม้ไม่ได้ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ประโยชน์ที่บุคคลดังกล่าวได้รับมาจึงไม่มีทางที่รัฐจะใช้อำนาจตามกฎหมายริบได้ หรือแม้แต่ในกรณีที่มีผู้กระทำผิดก็ตาม ถ้าหากว่าไม้นั้นได้ขายไปและได้เงินมาเงินที่ได้มานั้น ศาลไม่มีอำนาจริบ แม้ผู้กระทำผิดจะถูกพิพากษาลงโทษก็ตาม ซึ่งมูลค่าของประโยชน์ในส่วนนี้พิจารณาได้ดังนี้ ในคดีป่าสาละวิน ไม้สักถูกตัดฟันจากป่าสาละวินนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2540 ประมาณไม่ต่ำกว่า 100,000 ต้น (หนึ่งแสนต้น) คิดเป็นไม้ท่อนได้ประมาณ 200,000 ท่อน แต่ตรวจยึดได้ทั้งหมดเพียงประมาณ 96,621 ท่อน โดยตรวจยึดได้ในเขตอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวินตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2539 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2542 จำนวน 23,370 ท่อน ตรวจยึดได้ที่โรงเลื่อยบ้านตาด อำเภอบ้านตาด จังหวัดตาด จำนวน 13,251 ท่อน และเป็นไม้ที่ถูกตัดโค่นทิ้งกระจายตามลำห้วยต่างๆ ในป่าสาละวินอีกประมาณ 30,000 ต้น หรือประมาณ 60,000 ท่อน ดังนั้นไม้ที่ถูกลักลอบตัดจากป่าสาละวินที่สามารถนำออกไปจากป่าสาละวินได้และมีการแปรรูปไปเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่อยู่ในขบวนการหาประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้มีประมาณ 103,379 ท่อน เมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงินแล้วมีมูลค่ามหาศาล ซึ่งประโยชน์ส่วนนี้รัฐไม่สามารถทำลายหรือนำกลับมาเป็นของรัฐได้เลย เมื่อพิจารณาจากเรื่องนี้กรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน การปราบปรามจึงไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.3.3.2 ปัญหาการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษ

เมื่อพิจารณาผลการปราบปรามการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน ถ้าหากความสำเร็จในการปราบปรามการกระทำผิด คือ จำนวนไม้ของกลางที่ตรวจยึดได้จากการลักลอบตัดไม้ในป่า ถือว่ากรณีนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เนื่องจากสามารถตรวจยึดไม้ของกลางได้จำนวนมากทั้งที่เป็นไม้แปรรูปและไม้ท่อน แต่การประสบความสำเร็จในการปราบปรามการกระทำผิดที่แท้จริง คือ การที่สามารถจับกุมผู้เป็นต้นเหตุที่แท้จริงของการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษได้ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เมื่อได้รับผลประโยชน์แล้วก็จะนำเงินหรือประโยชน์ไปสร้างอำนาจอิทธิพลต่างๆ ให้แก่ตนและพวกพ้อง นำไปเป็นทุนประกอบกิจการต่างๆ เพื่อหากำไร ในที่สุดก็จะนำกำไรหรือประโยชน์เหล่านี้มาใช้ในขบวนการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ กรณีป่าสาละวิน

จะเห็นว่าการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษนั้น ยังเป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะได้ว่ากรณีดังกล่าวบุคคลที่ถูกดำเนินคดีคืออย่างดีที่สุดก็เป็นเพียงเจ้าของโรงเลื่อยที่มีไม้ที่ได้มาจากการลักลอบตัดในป่าสาละวินอยู่ในโรงเลื่อยเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน ผู้อยู่เบื้องหลังที่ได้รับประโยชน์จากการกระทำผิดมีบุคคลหลายกลุ่มหลายระดับที่เกี่ยวข้องไม่ใช่มีเพียงเจ้าของโรงเลื่อยที่มีไม้อยู่ในโรงงานเท่านั้น มีทั้งพ่อค้า นายทุน นักการเมือง จากคดีป่าสาละวินบุคคลเหล่านี้รัฐไม่สามารถนำมาดำเนินคดีได้ ซึ่งแน่นอนย่อมไม่สามารถลงโทษได้ โดยมีการวิพากษ์กันว่าการลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังมีแนวโน้มจะมีต่อไปเรื่อยๆ เนื่องจากรัฐยังไม่สามารถดำเนินการต่อบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้¹⁶ ผู้ถูกดำเนินคดีเป็นเพียงลูกน้องชั้นปลายแถวเป็นเพียงปลาชิวปลาสร้อย มีหน้าซำเมื่อคดีเสร็จสิ้น พ่อค้า นายทุนก็รอประมูลไม้ของกลางไปเป็นของตนเองอย่างถูกกฎหมาย¹⁷ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ กรณีตรวจยึดไม้ที่ บริษัท สหวนกิจ (2499) จำกัด ไม้ที่ตรวจยึดได้มีจำนวน 13,251 ท่อน บุคคลที่ตกผู้ต้องหาในกรณี คือ บริษัท สหวนกิจ (2499) จำกัด บริษัท โรงเลื่อยจักร อินเตอร์เทรด (1992) จำกัด นายสมพงษ์ สมุญน้อย นายบุญตา ลีวงษา นายอนันต์ ตะปุกคำ นายประสิทธิ์ ปันแก้ว นายกมล แก้วเกตุ¹⁸ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนอยู่ในระดับปลายแถวของขบวนการ ไม่ใช่ผู้ที่เป็นตัวต้นเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด ส่วนพ่อค้า นายทุน นักการเมือง ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดไม่สามารถนำมาดำเนินคดีได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดที่เป็นนักการเมืองผู้ทรงอิทธิพล บารมีและเงินทองยังเป็นไปไม่ได้ที่จะนำตัวมาดำเนินคดีและลงโทษได้ นี่คือ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงในการปราบปรามการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน

สรุปได้ว่าปัญหามาตรการทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในการปราบปรามการกระทำผิดกรณีลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน ที่เห็นชัดเจนมี 2 ประการ ประการแรก คือ การทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิด เนื่องจากประโยชน์เหล่านี้กว่าจะมาถึงมือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้มีการแปรสภาพและเปลี่ยนมือมาแล้วหลายทอด รัฐไม่สามารถริบได้ตามหลักกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ เมื่อประโยชน์ดังกล่าวรัฐไม่สามารถริบได้ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดก็สามารถจะนำประโยชน์เหล่านี้ไปสร้างอำนาจ อิทธิพลของตน นำไปเป็นทุนในการประกอบกิจการทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่เป็นกำไร เมื่อได้ผลกำไรแล้วก็นำไปใช้ในการกระทำผิดต่อไป ปัญหาประการที่สอง คือ การที่ไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี

¹⁶ ยอดยิ่งยวด. แหล่งเดิม.

¹⁷ แหล่งเดิม. หน้า 262.

¹⁸ แหล่งเดิม. หน้า 163.

และลงโทษได้ เนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างมีระบบ เป็นขบวนการ มีการวางแผน เป็นอย่างดี ทำให้กฎหมายที่บังคับใช้ยังไม่สามารถที่จะเอาผิดกับบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ เมื่อไม่สามารถดำเนินคดีได้ การลงโทษก็ย่อมเป็นไปได้ ดังนั้นการปราบปรามการกระทำผิด จึงไม่สามารถกระทบถึงต้นตอที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำผิด ซึ่งปัญหาทั้งสองประการนี้ เกิดจากความด้อยประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความบกพร่องของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในเรื่องนี้ในบทที่ 4 ต่อไป

2.4 การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กับการเป็นองค์กรอาชญากรรม

จากกรณีศึกษาการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พบว่า มีปัญหา ในการทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดและการดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลัง การกระทำผิด จึงจะพิจารณาว่าการกระทำผิดกรณีดังกล่าวมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่

2.4.1 ลักษณะการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 บัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดไว้ในหมวดต่าง ๆ 5 หมวด คือ หมวด 1 การทำไม้และเก็บหาของป่า หมวด 2 ตราประทับไม้ หมวด 4 การควบคุม การแปรรูปไม้ หมวด 5 การแผ้วถางป่า หมวด 6 เบ็ดเตล็ด ซึ่งแยกการกระทำผิดในแต่ละหมวด ดังนี้

หมวด 1 การทำไม้และเก็บหาของป่า มีความผิดฐาน ทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทาน¹⁹ ผู้รับอนุญาตทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่²⁰ ผู้รับอนุญาต ทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด²¹ เก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่²² ถ้าหรือมิไว้ในครอบครอง ซึ่งของป่าหวงห้าม เกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่²³ ตัดหรือ โคนต้นยวนฝืนหรือต้นไม้มที่ฝืนจับทำรังอยู่ หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ต้นไม้ดังกล่าว²⁴

¹⁹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 11.

²⁰ แห่งเดิม. มาตรา 12.

²¹ แห่งเดิม. มาตรา 13.

²² แห่งเดิม. มาตรา 29.

²³ แห่งเดิม. มาตรา 29 ทวิ.

²⁴ แห่งเดิม. มาตรา 31.

หมวด 2 ตราประทับไม้ มีความผิดฐาน ใช้ประทับไม้ที่ไม่ได้จดทะเบียนและ ไม้ได้รับอนุญาต²⁵ เจ้าของตราประทับไม้ไม่แจ้งความต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อตราประทับไม้สูญหาย²⁶ นำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทาง²⁷ นำไม้สักที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรือ เคยอยู่ในสภาพเครื่องใช้ และพ้นจากสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วกว่าห้าปีออกนอก เขตจังหวัดโดยไม้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่²⁸ นำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่เข้าเขตด่านป่าไม้ ไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้นั้น²⁹ นำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ในระหว่าง เวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น³⁰ ผู้ที่มีใจเจ้าของไม้หรือได้รับอำนาจจากเจ้าของไม้ เก็บไม้ไหลลอยโดยไม้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³¹ ผู้รับอนุญาตเก็บไม้ไหลลอยได้ แล้วไม่มอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่³²

หมวด 4 การควบคุมการแปรรูปไม้ มีความผิดฐาน ทำการแปรรูปไม้ ตั้งโรงงาน แปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูปโดยไม้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³³ ผู้รับอนุญาตมิไว้ ในครอบครองในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต ซึ่งไม้ที่ไม่มีหลักฐานการได้มา³⁴ ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้ ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น โดยไม้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³⁵ ผู้รับอนุญาตไม่อำนวยความสะดวกและตอบคำถามแก่พนักงานเจ้าหน้าที่³⁶ ทำการค้ำหรือมิไว้ ในครอบครองซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้หวงห้าม โดยไม้ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³⁷

²⁵ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 35.

²⁶ แห่งเดิม. มาตรา 36.

²⁷ แห่งเดิม. มาตรา 39.

²⁸ แห่งเดิม. มาตรา 39 ตรี.

²⁹ แห่งเดิม. มาตรา 40 วรรค 1.

³⁰ แห่งเดิม. มาตรา 41.

³¹ แห่งเดิม. มาตรา 43.

³² แห่งเดิม. มาตรา 44 วรรค 2.

³³ แห่งเดิม. มาตรา 48.

³⁴ แห่งเดิม. มาตรา 51.

³⁵ แห่งเดิม. มาตรา 52.

³⁶ แห่งเดิม. มาตรา 53.

³⁷ แห่งเดิม. มาตรา 53 ตรี.

หมวด 5 การแผ้วถางป่า มีความผิดฐานก่นสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่³⁸

หมวด 6 เบ็ดเตล็ด มีความผิดฐานเป็นผู้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่จัดให้คนงานหรือผู้รับจ้างซึ่งทำการตามที่ได้รับอนุญาตมิใบคู่มือแสดงฐานะเช่นนั้น³⁹ มีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมีได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย⁴⁰

การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 แตกต่างไปจากการกระทำผิดทางอาญาโดยทั่วไป การใช้บังคับมาตรการทางอาญากับการกระทำผิดมิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อที่จะลงโทษ การกระทำอันเป็นความผิดหรือลงโทษเพื่อรักษาความยุติธรรมในสังคมเท่านั้น หากยังมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนแนวนโยบายของรัฐในการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปโดยราบรื่นอีกด้วย⁴¹ การใช้มาตรการทางอาญากับการกระทำดังกล่าวด้วยเหตุผลที่ว่าการที่เอกชนกระทำการใดๆ ให้เกิดความเสียหายต่อสภาวะแวดล้อมนั้น นอกจากจะเป็นการกระทำที่มีผลต่อเอกชนแล้วยังเป็นการกระทำผิดต่อมหาชน ซึ่งกระทบถึงผลประโยชน์ของมหาชนส่วนรวมอันมิใช่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้น การคุ้มครองมหาชนที่ได้รับความเดือดร้อนให้ได้รับความยุติธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง⁴² สำหรับเจตนารมณ์และแนวคิดดั้งเดิมของการนำโทษทางอาญามาใช้มิได้มุ่งประสงค์ให้การกระทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดอาญาโดยตรง และไม่ต้องการที่จะนำมาตรการทางอาญามาใช้ในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมหรือรักษาระบบนิเวศน์อย่างเป็นระบบ แต่จะนำมาใช้เป็นเพียงมาตรการเสริม โดยโทษทางอาญาที่จะนำมาใช้มีลักษณะเป็นบทลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือไม่ดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์ ขั้นตอนที่รัฐกำหนด หรืออนุญาตให้ดำเนินการ ความผิดอาญาในลักษณะเช่นนี้ เรียกในเชิงวิชาการว่า “Regulatory Offence” กล่าวคือ เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำลักษณะนี้เป็นความผิด มิใช่เป็นความผิดอาญาที่เป็นความผิดในตัวเอง ที่เรียกทางวิชาการว่า “mala in se” ที่เป็นพฤติกรรมอันละเมิดกฎหมาย

³⁸ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 54.

³⁹ แห่งเดิม. มาตรา 57.

⁴⁰ แห่งเดิม. มาตรา 59.

⁴¹ ทรงพล พลเยี่ยม. (2539, มกราคม-มีนาคม). “มาตรการทางอาญากับปัญหาการก่อให้เกิดมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม.” *ดุลพินิจ*, 43, 1. หน้า 126.

⁴² แห่งเดิม. หน้า 141.

ของสังคมอย่างร้ายแรงที่สังคมควรจะประณามและใช้กลไกในการควบคุมสังคมที่มีความร้ายแรงที่สุดมาลงโทษ⁴³

จากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เมื่อพิจารณาถึงการกระทำที่เป็นความผิด ซึ่งเป็นการทำลายต้นไม้และพื้นที่ป่าโดยตรงและมีการกระทำผิดในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายแก่ต้นไม้และพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก โดยผู้กระทำผิดกระทำผิดมุ่งหวังทรัพย์สินหรือประโยชน์ตอบแทน การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี กรณีที่หนึ่ง คือ การกระทำผิดที่เป็นการลักลอบตัดไม้ในป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดฐานทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือโดยไม่ได้รับสัมปทาน กรณีที่สอง คือ การบุกรุกพื้นที่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดฐานก่อกองสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนความผิดฐานอื่นนอกจาก 2 กรณีนี้บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นมาตรการเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายทั้ง 2 ฐานความผิดนี้ให้ได้ผลดีขึ้นในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการปราบปรามการลักลอบตัดไม้และการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยตรง จากการกระทำผิดกรณีต่างๆ ที่สร้างความเสียหายแก่ต้นไม้และพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก ซึ่งปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนรวมทั้งกรณีที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ ก็เป็นการกระทำผิดใน 2 กรณีข้างต้นนี้เอง การกระทำผิดกรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสิ่งที่ได้มาจากการกระทำผิด คือ ไม้ที่ได้มาจากการลักลอบตัด ส่วนการกระทำผิดกรณีบุกรุกพื้นที่ป่าสิ่งที่ได้มาจากการกระทำผิด คือ ไม้ที่ได้จากการตัดในพื้นที่ที่บุกรุกและพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากการบุกรุก ซึ่งประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำผิดนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด ซึ่งบุคคลหลายกลุ่มได้เข้ามาเกี่ยวข้องและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำผิด โดยการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการกระทำผิด จนกระทั่งการกระทำผิดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.3.2 จึงไม่นำมากล่าวซ้ำอีก ในเรื่องความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดทั้ง 2 กรณีนี้ที่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึง ปี พ.ศ. 2548 ต้นไม้ถูกลักลอบตัดเฉลี่ยปีละประมาณ 20,000 กว่าลูกบาศก์เมตร พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายเฉลี่ยปีละประมาณ 39,000 ไร่ นอกจากนี้ยังมีความเสียหายอย่างอื่นอีกที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเสียสมดุลของระบบนิเวศน์ของธรรมชาติ ความแห้งแล้งที่มีมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถคำนวณ

⁴³ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ก (2543). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง (บทบาทอัยการในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม). หน้า 255.

เป็นจำนวนตัวเลขได้ ส่วนความผิดที่เป็นมาตรการเสริมเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น ความผิดฐานใช้ประทับไม้ที่ไม่ได้จดทะเบียนและไม่ได้รับอนุญาต ความผิดฐานเจ้าของตราประทับไม้ไม่แจ้งความต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อตราประทับไม้สูญหาย ความผิดฐานนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทางกำกับ เป็นต้น ความผิดเหล่านี้ไม่ใช่ความผิดที่สร้างความเสียหายแก่ต้นไม้หรือพื้นที่ป่าโดยตรง แต่เป็นความผิดที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้รับอนุญาตนั้นจึงเป็นความผิด ซึ่งความผิดในลักษณะนี้โดยปกติการดำเนินการจะไม่เป็นองค์ประกอบอาชญากรรม จึงไม่ปัญหาในการป้องกันปราบปราม ยกเว้นกรณีผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มหรืออยู่ในเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้การกระทำผิดอันเป็นการลักลอบตัดต้นไม้หรือบุกรุกพื้นที่ป่าเกิดขึ้นได้โดยง่าย กรณีนี้จึงเป็นการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์ประกอบอาชญากรรมนั่นเอง

2.4.2 ลักษณะขององค์ประกอบอาชญากรรม

เพื่อจะทราบลักษณะขององค์ประกอบอาชญากรรม ก่อนอื่นต้องทราบความหมายของอาชญากรรมเสียก่อนว่าคืออะไร กล่าวคือ เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะย่อมต้องสร้างกฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข ผู้ใดฝ่าฝืนกฎเกณฑ์จะถูกเกลียดชัง ถูกดำเนินคดีเตียน และอาจถูกลงโทษจากสังคมหรือหมู่คณะ หรือจากผู้นำ เมื่อมีคนถูกลงโทษจากการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์สมาชิกของสังคมจึงยอมปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของส่วนรวม การละเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับระเบียบหรือกฎหมายจึงมีขึ้น⁴⁴ การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ โดยมีเจตนาชั่วร้ายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม ถูกเรียกว่า “อาชญากรรม” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Crime” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Crimen” หรือ “Criminis” ความหมายดั้งเดิม หมายถึง การตัดสิน คำพิพากษา การจับกุม หรือการลงโทษ ต่อมาความหมายได้เปลี่ยนแปลงไป หมายถึง “ความผิด” การร้องทุกข์จากผลของความผิด⁴⁵

อาชญากรรม เป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา การกระทำใดๆ ไม่ว่าจะน่าประณาม น่าลงโทษมากสักเพียงใด ไม่ว่าจะผิดศีลธรรมมากน้อยแค่ไหน หรือเลวทรามต่ำช้ามากเท่าไร ก็ยังไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมถ้าไม่มีกฎหมายห้ามไว้⁴⁶

⁴⁴ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2541). อาชญากรรม: การป้องกัน: การควบคุม. หน้า 20.

⁴⁵ อรรถ สุวรรณบุปผา. (2518). หลักอาญาวิทยา. หน้า 20.

⁴⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส ข (ม.ป.ป.). ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เทคนิคและแนวทางการป้องกันการฉ้อโกง ฉ้อฉล ปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้า และการพาณิชย์. หน้า 6.

อาชญากรรม (Crime) คือ สิ่งที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นอาชญากรรม และมีการดำเนินการฟ้องเป็นคดีอาญา มีการลงโทษในเรื่องนั้น ที่สำคัญที่สุดที่ขาดเสียมิได้ คือ เป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม นำคำหนี และทำให้เกิดความเสียหายหรืออันตราย เว้นแต่เป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของรัฐนั้น⁴⁷

อาชญากรรม (Crime) คือ การกระทำที่ตั้งใจกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ที่ไม่ใช่เป็นการป้องกันหรือที่มีข้อแก้ตัวหรือข้ออ้าง และจะต้องถูกลงโทษโดยรัฐ ซึ่งรวมถึงการละเว้นการกระทำ หรือความล้มเหลวอันเกิดจากการกระทำด้วย⁴⁸

สรุปว่าอาชญากรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลใดๆ อันเป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายที่มีโทษทางอาญาและผู้ใดที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ส่วนความหมายขององค์กรอาชญากรรม มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) คือ “การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยมีสมาชิกจำนวนมากที่รวมตัวกันเป็นองค์กร ซึ่งมีลักษณะการดำเนินการที่มั่นคงและเคร่งครัด ต่อกฎระเบียบและวินัย โดยจะประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมธุรกิจวงกว้าง การพนัน การค้าประเวณี การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา ขาเสพติด การเรียกค่าคุ้มครอง รวมทั้งกิจกรรมอื่น ที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์กร”⁴⁹

อาชญากรรมองค์กร หมายถึง “อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมเข้าด้วยกัน ตามสายการบังคับบัญชาในรูปขององค์กร โดยจัดวางแผนและดำเนินงานเพื่อประกอบธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่างๆ และบ่อยครั้งที่องค์กรอาชญากรรมจะอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อผูกขาดการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายนั้นๆ”⁵⁰

องค์กรอาชญากรรม คือ “การที่คณะบุคคลรวมตัวกันกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงิน ในการรวมตัวกันจะมีการจัดการ การบริหารอย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพ การกระทำความผิดที่เป็นองค์กรนี้ จึงยากแก่การจับกุมปราบปราม”⁵¹

⁴⁷ Katherine S. Williams. (2004). *Textbook on Criminology*. pp. 11-12.

⁴⁸ Curt R. Bartol and Anne M. Bartol. (2004). *Psychology and Law Theory, Research, and Application*. p. 412.

⁴⁹ อรรถพร ชูบำรุง.(2532). *อาชญวิทยาและอาชญากรรม*. หน้า 122.

⁵⁰ ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์. (2531). *อาชญวิทยา: อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม*. หน้า 111.

⁵¹ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 234.

องค์กรอาชญากรรม คือ “อาชญากรซึ่งได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายงานบังคับบัญชา ในรูปขององค์กร โดยมีการวางแผนการดำเนินการในการประกอบกิจการทั้งที่ชอบด้วยกฎหมาย และที่ผิดกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง มีลักษณะของความต่อเนื่อง หลีกเลี่ยงการแข่งขันและความขัดแย้งอันเกิดจากภาวะการณ์ผูกขาด ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน สำเร็จลุล่วง และก่อให้เกิดความมั่นคงขององค์กร”⁵²

อาชญากรรมทำเป็นองค์กร (Organized Crime) โดยคณะบุคคลรวมตัวกัน เข้าเป็นองค์กร จะมีการดำเนินการอย่างมีแบบแผน มีการแบ่งหน้าที่ มีหัวหน้าและการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนโดยประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้ได้เงินมาจากการทุจริตทุกอย่าง แม้กระทั่ง การใช้วิธีการโหดเหี้ยมทารุณ พยายามหลีกเลี่ยงเงื้อมมือกฎหมาย อาชญากรรมประเภทนี้เป็นอาชญากรรม ประเภทร้ายแรงและสังคมมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อพฤติกรรมดังกล่าว แต่กฎหมายเอื้อมไม่ถึง ไม่สามารถ กวาดล้างอาชญากรรมเหล่านี้ให้หมดไปจากสังคมได้ เนื่องจากมีอิทธิพลทางการเงิน นอกจากนี้ยังมี อิทธิพลทางการเมืองคอยให้การสนับสนุนอาชญากรกลุ่มนี้อยู่ ทำให้สามารถจับจ่ายใช้สอยจัดหา เครื่องมือทันสมัย รวมทั้งการจ่ายเงินซื้อตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อช่วยในการประกอบอาชญากรรม⁵³

“องค์กรอาชญากรรม” หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วม เป็นจำนวนมาก โดยการเข้าร่วมกันนั้นมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบและขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว องค์กรดังกล่าวจะประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย มีการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น โดยสมาชิก ขององค์กรจะต้องมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ และรักษาความลับขององค์กรเป็นอย่างดี มีการใช้ สัญลักษณ์ในการติดต่อและประสานงานกันระหว่างสมาชิกขององค์กร⁵⁴

“กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง ของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหรือในการกระทำความผิด ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุ อย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม⁵⁵

⁵² ศิริพร ปาริยะวุทธิ. (2539). การลักพาตัวเด็กกับกฎหมายอาญา. หน้า 13-14.

⁵³ วีระพงษ์ บุญโญภาส ค (2544). อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. หน้า 19.

⁵⁴ Allen, Harry and E Paul C Friday. (1981). **An Introduction to Criminology Punishment.** p. 178.

⁵⁵ United Nation Convention against Transnational Organized Crime, Article 2 (a).

มีผู้สรุปลักษณะเฉพาะขององค์กรอาชญากรรมไว้ ดังนี้

องค์กรอาชญากรรมนั้น ผู้กระทำความผิดหรือร่วมคบคิดกันกระทำความผิด มีหลายคนแต่ละคนแบ่งแยกหน้าที่กันรับผิดชอบ มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ปกปิดและมีการตัดตอน ความรับรู้ในข้อมูลเท่าที่จำเป็น มีระบบการควบคุมอย่างเคร่งครัด ผู้บงการหรือตัวการใหญ่จะอยู่เบื้องหลัง อาจเข้าร่วมในขั้นตอนการคิด การวางแผนหรืออาจมอบหมายให้ระดับรองลงไปเป็นผู้คิดวางแผนแทน โดยตัวบงการคอยควบคุมอยู่เบื้องบน ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นลูกน้องในระดับล่าง (Street level) ผู้ลงมือทำผิดกับผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์แท้จริงจากการกระทำผิดเป็นคนละคนกัน ส่วนพฤติกรรมในการกระทำผิดมีรูปแบบที่สลับซับซ้อน จัดตั้งองค์กรเพื่อกระทำผิดตามกฎหมาย ในองค์กรมีการจัดระบบป้องกันการสืบสวนลงโทษจากฝ่ายเจ้าหน้าที่อย่างพร้อมมูล มีระบบตัดสัมพันธ์ และพยานหลักฐานที่อาจพาดพิงถึงตัวการใหญ่ไว้อย่างรัดกุม ตัวการใหญ่จะไม่เข้าร่วมในการกระทำความผิดหรือเข้ามาเกี่ยวข้องหรืออยู่ใกล้เหตุการณ์ในการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใด⁵⁶

องค์กรอาชญากรรม เป็นการกระทำร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานของกลุ่มสมาชิกในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหรือในกิจการที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีการจัดรูปแบบการกระทำผิดอย่างเป็นระบบ มีความเชื่อมโยงและแบ่งหน้าที่ในการทำงานกัน ปกปิดการดำเนินการเป็นความลับ และมีการใช้อิทธิพลทั้งทางด้านการเงินและความรุนแรงเพื่อให้การกระทำผิดได้ผล รวมทั้งการหลบเลี่ยงการตรวจสอบจับกุมของเจ้าหน้าที่ มีการใช้อิทธิพลในการข่มขู่หรือฆ่าพยาน รวมทั้งการติดสินบนเจ้าหน้าที่ทุกระดับเพื่อช่วยเหลือในการกระทำความผิดและให้หลุดพ้นความผิด⁵⁷

สำหรับองค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ มีลักษณะสำคัญ คือ⁵⁸

1. การประกอบอาชญากรรมขององค์กรนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ในการประกอบอาชญากรรมในแต่ละประเภท
2. มีรูปแบบการดำเนินงาน และวิธีการประกอบอาชญากรรมที่เป็นมาตรฐาน กล่าวคือ ในองค์กรอาชญากรรมจะมีกฎเกณฑ์และระเบียบที่บรรดาสมาชิกขององค์กรจะต้องเคารพอย่างเคร่งครัดต่อกฎดังกล่าว ถ้ามีสมาชิกผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างเด็ดขาด

⁵⁶ ประธาน วัฒนวานิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2546). การใช้ล้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย. หน้า 30-32.

⁵⁷ วันชัย รุจนวงศ์. (2548). ฝ่าองค์กรอาชญากรรม มะเร็งร้ายของสังคม. หน้า 19-20.

⁵⁸ Cavan, Ruth Shonie. (1953). *Criminology*. p. 148. and Chamelin, Neil C. (2000). *Criminal Law for Police Officers*. p. 303.

3. มีการฝึกสมาชิกขององค์กรให้มีความชำนาญ เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพการกรม

4. มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าอย่างละเอียด ก่อนที่จะลงมือประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย เพื่อเป็นหนทางที่จะหลีกเลี่ยงการจับกุมและการดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

5. มีโครงสร้างในการปฏิบัติงานและการควบคุมบงการสลับซับซ้อน โดยแบ่งอำนาจตามตำแหน่งขององค์กรเป็นลำดับชั้น

6. สมาชิกขององค์กร จะต้องมีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ตลอดจนรักษาความลับขององค์กรอย่างเคร่งครัด

7. ประกอบทั้งกิจกรรมที่ถูกกฎหมายและที่ผิดกฎหมาย เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

8. มีทุนมหาศาลมาจากรายได้และผลประโยชน์จากการประกอบกิจกรรมขององค์กร

9. บรรดาสมาชิกขององค์กรเมื่อประกอบกิจกรรม ทั้งที่ถูกกฎหมายและที่ผิดกฎหมาย จะไม่ทิ้งพยานหลักฐานไว้ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการพิสูจน์และดำเนินคดีต่อองค์กร ได้อย่างเด็ดขาด

10. มีการใช้เงินจำนวนมากที่ได้มาจากการประกอบกิจกรรมขององค์กร เพื่อให้สินบนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้ช่วยเหลือและมีให้องค์กรถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

สรุปว่าองค์กรอาชญากรรม เป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งแต่มีลักษณะที่แตกต่างจากอาชญากรรมปกติ คือ องค์กรอาชญากรรมผู้กระทำความผิดหรือคบคิดกันกระทำความผิดมีหลายคน ซึ่งไม่ได้ร่วมกระทำผิดในลักษณะเป็นตัวการ เป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำผิดแต่รวมกัน ลักษณะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ มีการจัดโครงสร้างเพื่อกระทำผิดมีสายการบังคับบัญชาในองค์กรเพื่อประกอบการและควบคุม การจัดโครงสร้างมีลักษณะความต่อเนื่อง มีการจัดลำดับชั้นของบุคคลที่ร่วมกระทำผิดเป็นชั้นๆ มีการมอบหมายงานเป็นทอดๆ แต่ละระดับรู้จักคุ้นเคยเฉพาะบุคคลที่ตนติดต่อด้วยเท่านั้น ผู้บงการหรือตัวการใหญ่จะอยู่เบื้องหลังการกระทำผิดคอยควบคุมอยู่เบื้องบน ไม่เข้าร่วมในการกระทำผิดหรือเข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำผิดและได้รับประโยชน์จากการกระทำผิด ผู้ลงมือกระทำผิดเป็นลูกน้องในระดับล่าง เมื่อมีบุคคลในองค์กรถูกจับกุมแม้จะรับสารภาพให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ก็เป็นเพียงส่วนที่ตนรู้เท่านั้น ไม่เพียงพอที่จะสาวถึงตัวการใหญ่หรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ พฤติกรรมขององค์กรอาชญากรรมมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อกระทำผิดเป็นประจำหรือมีลักษณะต่อเนื่อง กระทำเป็นขบวนการ สลับซับซ้อน มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าก่อนลงมือกระทำผิดกฎหมาย อาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในการประกอบกิจกรรมขององค์กร มีการจัดระบบป้องกันการสืบสวน การลงโทษจากเจ้าหน้าที่ มีการควบคุมและรักษาความลับอย่างเคร่งครัด มีระบบคัดพยานหลักฐานที่อาจพาดพิงถึงตัวการใหญ่

ไว้อย่างรัดกุม การสั่งการใช้ระบบสั่งการเป็นทอดๆ มีระบบควบคุมและจัดการกับบุคคลที่เป็นภัยต่อองค์กร ไม่ทิ้งพยานหลักฐานไว้ มีการใช้เงินจำนวนมากที่ได้จากการประกอบกิจกรรมขององค์กรให้สินบนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมิให้องค์กรถูกดำเนินคดี มีการนำรายได้และผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำผิดมาลงทุนในกิจการที่ถูกกฎหมาย และวัตถุประสงค์หลักขององค์กรอาชญากรรมประกอบกิจการทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายให้ได้มาซึ่งรายได้และประโยชน์ในทางทรัพย์สินไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานขององค์กรต่อไป จากลักษณะขององค์กรอาชญากรรมนี้ จะใช้เป็นฐานในการพิจารณาว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่

2.4.3 การกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กับการเป็นองค์กรอาชญากรรม

การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ใช้พิจารณาว่าเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ คือ กรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาธารณะ ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อ 2.2 ซึ่งเมื่อพิจารณาในส่วนผู้กระทำความผิด ในการกระทำผิดกรณีนี้มีกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำผิดหลายกลุ่ม ได้แก่ กองกำลังกะเหรี่ยง กลุ่มข้าราชการ กลุ่มพ่อค้าและนายทุน กลุ่มนักการเมือง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีส่วนในการกระทำผิดแตกต่างกันไป ไม่ได้ร่วมกันในลักษณะเป็นตัวการ แต่ละกลุ่มจะทำหน้าที่ต่างกัน มีการจัดโครงสร้างเพื่อประกอบการและมีลักษณะต่อเนื่อง ซึ่งการจัดโครงสร้างเพื่อกระทำผิดจะเห็นจากการที่มีบุคคลหลายกลุ่มที่ทำหน้าที่ต่างกันในการก่อให้เกิดการกระทำผิด โดยมีการจัดลำดับชั้นของบุคคลที่ร่วมกระทำความผิด เช่น กองกำลังกะเหรี่ยงเป็นผู้ลงมือลักลอบตัดไม้ในป่า ข้าราชการดำเนินการให้ไม้ที่ผิดกฎหมายแปรสภาพเป็นไม้ที่ถูกกฎหมาย พ่อค้า นายทุนเป็นผู้ว่าจ้างให้ตัดไม้ในป่า ให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ข้าราชการ นักการเมืองกำหนดนโยบายของประเทศที่เอื้อประโยชน์ต่อขบวนการกระทำผิดโดยได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากพ่อค้า นายทุน มีผู้บงการหรือตัวการใหญ่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด ได้รับประโยชน์จากการกระทำผิดและไม่เข้าร่วมในการกระทำผิดหรือเข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำผิดซึ่งในกรณีนี้ คือ พ่อค้า นายทุน และนักการเมือง ส่วนผู้ลงมือกระทำผิดจะเป็นลูกน้องในระดับล่างในกรณีนี้ คือ กองกำลังกะเหรี่ยง ผู้ต้องหาที่ถูกจับในกรณีนี้ส่วนใหญ่เพราะมีชื่อในเอกสารของทางราชการ

พิจารณาถึงพฤติกรรมในการกระทำผิด จากการกระทำผิดกรณีนี้จะเห็นได้ว่า ขบวนการที่กระทำผิดมีการจัดตั้งขึ้นเพื่อกระทำผิดที่ต่อเนื่อง ลักษณะการกระทำผิดเป็นขบวนการเห็นได้จากมีบุคคลหลายกลุ่มที่ทำหน้าที่ต่างกัน โดยมีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า มีการย้ายเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ให้ความร่วมมือกับขบวนการเข้าคุมพื้นที่ที่จะมีการลักลอบตัดไม้ มีการดึงบุคคลที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเข้าร่วมขบวนการ อาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง

ในการประกอบกิจกรรม จะเห็นได้จากมีการให้ผลประโยชน์แก่ข้าราชการ นักการเมือง มีระบบตัดพยานหลักฐานที่อาจพาดพิงถึงตัวการใหญ่ไว้อย่างรัดกุม ดังจะเห็นได้จากการจัดโครงสร้างขององค์กรเพื่อกระทำผิด มีการใช้เงินจำนวนมากที่ได้จากการประกอบกิจกรรมขององค์กรให้สินบนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังที่เห็นจากกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามบุกเข้าตรวจค้นโรงเลื่อยในจังหวัดตาก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2543 เพื่อนำพยานหลักฐานเกี่ยวโยงกับเงิน 5 ล้านบาทจากการตรวจค้นบ้านของนาย ป. ที่มีศักดิ์เป็นหลานของพ่อเลี้ยง ส. เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามพบ “บัญชีช่วย” รายการจ่ายเงินให้กับข้าราชการในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำไม้ในแต่ละเดือนหลายหน่วย รวมเป็นเงินที่ผ่านบัญชีช่วยกว่า 2 ล้านบาทต่อเดือน⁵⁹ มีการนารายได้และผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำผิดมาลงทุนในกิจการที่ถูกกฎหมาย

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำผิดกรณีนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้และประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานขององค์กร ขบวนการหาประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ เริ่มขบวนการด้วยการกระทำที่ถูกกฎหมาย โดยในช่วงแรกเป็นการทำไม้จากประเทศพม่ามีการนำเข้าไม้อย่างถูกต้อง หลังจากที่ไม้ในฝั่งประเทศพม่ามีจำนวนน้อยลง การทำไม้จะต้องลงทุนสูงขึ้น ขบวนการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวินจึงเริ่มขึ้นด้วยการผลักดันให้รัฐบาลเจรจากับรัฐบาลพม่าเพื่อขออนุญาตนำเข้าจากประเทศพม่าเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงเริ่มลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน แล้วดำเนินการว่าเป็นไม้ที่ตัดออกมาจากป่าในประเทศพม่า ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องโดยบุคคลทุกกลุ่มที่ให้ความร่วมมือจะมีผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งจะเห็นว่ากรณีนี้วัตถุประสงค์หลักของขบวนการ คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้และประโยชน์ในทางทรัพย์สินแม้ว่าจะต้องกระทำผิดกฎหมายก็ตาม

จากการพิจารณา ทำให้เห็นว่าการกระทำผิดในกรณีศึกษานี้เป็นองค์กรอาชญากรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้น การปราบปรามโดยใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นอาชญากรรมธรรมดา จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ถ้าจะให้การปราบปรามการกระทำผิดประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น จำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายที่ใช้ป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ

⁵⁹ ยอดยิ่งยวด. เล่มเดิม. หน้า 80-82.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ของต่างประเทศ

การกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมในหลายประเทศประสบปัญหาในการป้องกันและปราบปราม เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลายประเทศได้มีการสร้างมาตรการทางกฎหมายใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อใช้โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาดังกล่าว จึงได้บัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้ป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ ในบทนี้จะศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายที่เป็นแบบ (Model) ของกฎหมายระดับสากลในการป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรม คือ กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 2000 ว่ามีมาตรการอย่างไรที่ทำให้การป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรมประสบผลสำเร็จ

3.1 กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO)

กฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของสหรัฐอเมริกา คือ Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่สหรัฐอเมริกานำบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะ โดยรัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1970 เนื่องจากกระบวนการทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกามีข้อจำกัดในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานที่มีการควบคุมบังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น มีความเชี่ยวชาญในการกระทำผิด มีเงินหมุนเวียนที่ได้จากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นจำนวนมาก เช่น การทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน มีการนำเงินและทรัพย์สินที่ได้มาในการแทรกแซงลงทุนในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย

3.1.1 มาตรการตามกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) ได้บัญญัติการกระทำที่เป็นความผิด อันเป็นการละเมิดและฝ่าฝืนกฎหมาย RICO ไว้ 4 ประการ ดังนี้¹

a. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีที่บุคคลได้รับรายได้และผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะโดยตรงหรือทางอ้อมจากแบบแผนการประกอบกิจการ (a pattern of racketeering activity) หรือโดยการเรียกเก็บหนี้สินซึ่งตนมีส่วนในการกระทำในมาตรา 2 บทที่ 1 แห่งประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (United States Code) และมีการนำรายได้ ผลประโยชน์ ไปลงทุนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์หรือก่อตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ

b. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นแบบแผนการประกอบกิจการ (a pattern of racketeering activity) ในกรณีที่บุคคลเข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจภายในหรือระหว่างรัฐ โดยมีส่วนร่วมหรือกระทำการโดยตรงหรือโดยอ้อมในกิจการธุรกิจดังกล่าว เพื่อการประกอบกิจกรรมกิจการหรือเพื่อการกู้ยืมที่มีชอบด้วยกฎหมาย

c. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ใดซึ่งถูกจ้างหรือเข้าร่วมในธุรกิจอันมีผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งมีการกระทำหรือมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมเพื่อประกอบการกิจการหรือเพื่อการกู้ยืมเงินที่ผิดต่อกฎหมาย

d. การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีสมคบกันเพื่อกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในอนุมาตรา (a) (b) (c) ของมาตรา 1962 ดังกล่าวข้างต้น

การกระทำที่ละเมิดข้อ a นั้น กฎหมายมีวัตถุประสงค์กำจัดการลงทุนในธุรกิจขององค์กรอาชญากรรมในการควบคุมและกำจัดผลกำไรและรายได้ทั้งในธุรกิจที่ผิดกฎหมายและที่ถูกกฎหมายซึ่งประกอบการโดยองค์กรอาชญากรรม การกระทำที่ละเมิดข้อ b กฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้องค์กรอาชญากรรมได้เข้าถือสิทธิสนับสนุนหรือควบคุมในธุรกิจเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์ในกิจการอันส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจระหว่างรัฐ การกระทำที่ละเมิดข้อ c กฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้องค์กรอาชญากรรม

¹ 18 U.S.C. 1962.

ได้ว่าจ้างบุคคลใดเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ต่อการกระทำในธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ส่วนการกระทำที่ละเมิดข้อ d เป็นการนำหลักในทฤษฎีการสมคบกันกระทำ ความผิด (Conspiracy Theory) มาบังคับใช้ในการป้องกันปราบปรามการประกอบกรอันเป็นมิฉาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบสามประการเป็นผู้ดำเนินการอยู่เบื้องหลัง โดยมีข้อกำหนดว่าถ้าบุคคลใดร่วมสมคบกันอันเป็นลักษณะการตกลงกัน (Agreement) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำการที่เป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนอนุมาตรา (a) (b) หรือ (c) ในมาตรา 1962 กฎหมายถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันทำความผิดในกฎหมาย RICO²

การที่จะเป็นความผิดตาม RICO ได้จะต้องเป็นการกระทำซึ่งเป็นแบบแผนของการประกอบมิฉาชีพ (pattern of racketeering activity) คือ อย่างน้อยต้องมีการกระทำอันเป็นการประกอบมิฉาชีพสองการกระทำ (requires at least two acts of racketeering activity) โดยหนึ่งการกระทำจะต้องเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการประกาศใช้ RICO และอีกการกระทำจะต้องเกิดขึ้นก่อนมีการประกาศใช้ RICO ไม่เกิน 10 ปี³

การประกอบมิฉาชีพ (Racketeering activity) ตาม RICO หมายถึง⁴

1. การกระทำใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับฆาตกรรม การลักพาตัว การพนัน การวางเพลิง การปล้น การให้สินบน การกรรโชก ธุรกิจที่เกี่ยวกับสิ่งลามก และธุรกิจที่เกี่ยวกับสารต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 102 แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยสารควบคุม ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายของมลรัฐ และมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

2. การกระทำใดๆ ที่สามารถฟ้องร้องได้ ภายใต้ Title ที่ 18 แห่ง United States Code มาตรา 201 (การติดสินบน) มาตรา 224 (การติดสินบนในเกมกีฬา) มาตรา 471-473 (การปลอมแปลง) มาตรา 659 (การโจรกรรมสินค้าระหว่างมลรัฐ) มาตรา 664 (การฉ้อฉลเงินบำเหน็จบำนาญหรือค่าจ้าง) มาตรา 891-894 (การชู้ทำลายชื่อเสียงทางธุรกิจ) มาตรา 1028 (การฉ้อฉลหรือการปลอมแปลงเอกสารระบุคุณสมบัติ) มาตรา 1029 (การปลอมแปลงเอกสารอนุญาตให้ผ่าน) มาตรา 1084 (การชักจูงให้มีการเล่นการพนัน) มาตรา 1341 (การหลอกลวงทางไปรษณีย์) มาตรา 1343 (การหลอกลวงทางโทรเลข) มาตรา 1344 (การฉ้อฉลทางการค้า) มาตรา 1425 (การลักลอบพาคนเข้าประเทศ) มาตรา 1426 (การปลอมแปลงบัตรประชาชน) มาตรา 1427 (การขายเอกสารแสดงตนของพลเมือง)

² บุญวิจักขณ์ เหล่ากอที. (2547). **มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด**. หน้า 44.

³ 18 U.S.C.1961. (5).

⁴ 18 U.S.C.1961. (1).

มาตรา 1461-1465 (การผลิตสื่อลามก) มาตรา 1503 (การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม) มาตรา 1510 (การขัดขวางการป้องกันอาชญากรรม) มาตรา 1511 (การขัดขวางมาตรการทางกฎหมายของมลรัฐหรือท้องถิ่น) มาตรา 1512 (การจู่โจมหรือเหยื่อ) มาตรา 1513 (การข่มขู่พยานหรือเหยื่อ) มาตรา 1542-1544 (ความผิดเกี่ยวกับการใช้พาสปอร์ต) มาตรา 1546 (ความผิดเกี่ยวกับการใช้วีซ่าหรือเอกสารอื่น) มาตรา 1955 (ธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย) มาตรา 1956 (ความผิดเกี่ยวกับการปิดบังที่มาของสิ่งที่ใช้แทนเงิน) มาตรา 1957 (การผันเงินที่ผิดกฎหมายไปลงทุนในธุรกิจ) มาตรา 1958 (การใช้เครื่องมือสื่อสารระหว่างมลรัฐเพื่อจ้างฆ่า) มาตรา 2251-2260 (การล่อลวงละเมิดทางเพศ) มาตรา 2312-2313 (การขโมยยานพาหนะ) มาตรา 2314-2315 (การขโมยทรัพย์สินระหว่างรัฐ) มาตรา 2318 (การเลียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รูปแบบผลิตภัณฑ์) มาตรา 2319 (การละเมิดลิขสิทธิ์) มาตรา 2319 A (การละเมิดการบันทึกเสียง การแสดงต่างๆ) มาตรา 2320 (การขายสินค้าหรือบริการที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม) มาตรา 2321 (การขายรถยนต์หรือชิ้นส่วนที่น่าสงสัย) มาตรา 2341-2346 (การขายบุหรี่เถื่อน) มาตรา 2421-2424 (การค้าทาส)

3. การกระทำใดๆ ก็ตาม ที่สามารถฟ้องร้องได้ ภายใต้ Title ที่ 18 แห่ง United States Code มาตรา 186 (การตัดสินบนองค์กรแรงงาน) มาตรา 501 (C) (การข่มขู่เงินลงทุนขององค์กร)

4. การกระทำใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกง Title ที่ 11 (ยกเว้นกรณีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 157) ได้แก่ การฉ้อฉลในการรักษาความปลอดภัยการผลิต นำเข้า มี ซ่อนเร้น ขาย ซื่อ หรือประการใดๆ ที่เกี่ยวกับสารเคมี ตามที่กำหนดในมาตรา 102 แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยสารควบคุมซึ่งสามารถลงโทษได้ตามกฎหมายของรัฐ

5. การกระทำซึ่งสามารถลงโทษได้ ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการรายงานการเดินทางเข้าประเทศ

6. การกระทำซึ่งสามารถลงโทษได้ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยสัญชาติ และผู้อพยพตามมาตรา 274 277 278 ถ้าการกระทำนั้นมีโทษอย่างหนัก ซึ่งกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับมาซึ่งเงินตรา

7. การกระทำซึ่งมีโทษอย่างหนักภายใต้บทบัญญัติในมาตรา 2332 b (g) (5) (B) การประกอบมิชฉาชีพตามกฎหมาย RICO คือ การที่ผู้กระทำความผิดได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายแห่งสหรัฐและกฎหมายแห่งมลรัฐที่กำหนดว่าเป็นความผิดและมีโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย RICO⁵ ดังนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมาย RICO จึงไม่เป็นการสร้างความผิดขึ้นใหม่ เพราะการกระทำใดๆ ที่จะถูกลงโทษตามกฎหมาย RICO จะต้องเป็น

⁵ ปีอะพันท์ สากรบริษัท. (2534). การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน. หน้า 27.

การจะถูกระงับการกระทำที่ถูกลงโทษได้ตามกฎหมายสหรัฐและมลรัฐ⁶ กล่าวคือ ตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดตามที่บัญญัติใน 18 U.S.C. 1961 (1) ย่อมถือเป็นผู้กระทำความผิดโดยตรงตามกฎหมายนั้นๆ ส่วนบุคคลซึ่งได้รับรายได้หรือผลประโยชน์จาก pattern of racketeering activity หรือเข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจโดยผ่านกระบวนการ pattern of racketeering activity หรือมีส่วนร่วมในหรือเป็นลูกจ้างของ pattern of racketeering activity หรือสมคบกันเพื่อให้ได้รับผลข้างต้นทั้ง 3 อย่าง ย่อมเป็นผู้กระทำความผิดตาม RICO คือ มีความผิดตาม 18 U.S.C. 1962 (a) (b) (c) (d) แล้วแต่กรณี

ส่วนโทษกรณีกระทำความผิดตามกฎหมาย RICO บัญญัติไว้ในมาตรา 1963 โดยได้กำหนดโทษบุคคลผู้ซึ่งละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย RICO⁷ไว้ดังนี้

(a) บุคคลใดก็ตามที่ได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อกำหนดแห่งมาตรา 1962 จะต้องถูกโทษปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งสองประการ และต้องถูกริบทรัพย์สินภายใต้กฎหมายสหรัฐอเมริกา ต่อไปนี้

(1) ผลประโยชน์ซึ่งได้รับจากการละเมิดบทบัญญัติมาตรา 1962

(2) (A) ผลประโยชน์

(B) หลักประกัน

(C) สิทธิเรียกร้อง

(D) ทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญา ซึ่งได้มาจากการมีอิทธิพลครอบงำธุรกิจ

กิจการใดๆ ซึ่งเป็นการละเมิดมาตรา 1962

(3) ทรัพย์สิน ผลกำไร ซึ่งได้รับไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการละเมิดมาตรา 1962

(b) ทรัพย์สินที่สามารถยึดได้ให้หมายความรวมถึง

(1) ทรัพย์สินจริงๆ รวมไปถึงสิ่งซึ่งออกเงยขึ้นมา ที่ติดกับหรือที่พบในดิน และ

(2) ทรัพย์สินส่วนบุคคลทั้งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ รวมทั้งสิทธิ สิทธิประโยชน์ สิทธิเรียกร้อง และเอกสาร

⁶ ชัยชนะ วิบูลย์พันธ์. (2539). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กระทำโดยผู้มีอิทธิพล. หน้า 72.

⁷ 18 U.S.C. 1963.

(c) ให้รัฐมีอำนาจที่จะริบทรัพย์สินไว้ได้จนกว่าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่รับมาจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดและไม่ใช้ทรัพย์สินที่จะรับได้ การลงโทษสำหรับผู้ทะเล่เมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO จะต้องถูกลงโทษตามมาตรา 1963 โดยมีลักษณะของโทษ ดังนี้ คือ ปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ จำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำคุกและปรับและริบทรัพย์สิน (Forfeit) เพราะเหตุที่ผู้กระทำความผิดที่ทะเล่เมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” การลงโทษโดยใช้มาตรการโดยทั่วไปไม่สามารถกำจัดและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงโทษโดยการริบทรัพย์สินเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการทำลายเงินทุนมหาศาลที่องค์กรอาชญากรรมใช้หมุนเวียนในธุรกิจที่ถูกกฎหมายและที่ผิดต่อกฎหมาย และเป็นการกำจัดเงินนอกระบบที่ผิดกฎหมาย โดยใช้วิธีการฟอกเงิน (Money Laundering) ให้เงินที่ผิดต่อกฎหมายแปรสภาพกลายเป็นเงินที่ถูกต่อกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและระบบการค้าภายในประเทศ

3.1.2 วิเคราะห์มาตรการกฎหมาย (RICO) กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมมีรูปแบบการกระทำผิดที่สลับซับซ้อนมากกว่า การกระทำผิดที่กระทำโดยบุคคลธรรมดา มีการจัดโครงสร้างของผู้กระทำผิดเป็นหลายระดับ ผู้ลงมือกระทำเป็นเพียงลูกน้องระดับปลายแถวขององค์กร ส่วนผู้บริหารหรือควบคุมองค์กรอาชญากรรมจะอยู่เบื้องหลังการกระทำผิด เป็นผู้ได้รับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการกระทำผิดและยังมีการนำทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำผิดไปลงทุนในการประกอบกิจการทั้งในรูปแบบกิจการที่ถูกกฎหมายและที่ผิดกฎหมาย ซึ่งองค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการดำเนินการแบบนี้เช่นกัน เพื่อให้การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพสหรัฐอเมริกาจึงได้บัญญัติกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statute (RICO) มาใช้ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางธุรกิจและกลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งไม่ใช่ในฐานความคิดใดความคิดเดียว แต่เข้ามาเกี่ยวข้องในแบบแผนหรือขบวนการของฐานความคิด⁸ กฎหมาย RICO บัญญัติโดยนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาเป็นกลไกสำคัญซึ่งไม่ได้กำหนดฐานความคิดใหม่ขึ้นมา แต่กำหนดให้การกระทำซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายอยู่แล้วเป็นความผิดตามกฎหมาย RICO กล่าวคือ กิจกรรมทั้งหลายของสมาชิกของบรรษัทอาชญากรรมไม่ว่าจะกระทำ

⁸ วีระพงษ์ บุญโยภาส ค เล่มเดิม. หน้า 369.

ในเรื่องอะไร ให้ถือว่ามิวัตุประสงค์อันเดียวกัน คือ เพื่อสนับสนุนความยั่งยืนก้าวหน้าของบรรษัท
อาชญากรรมนั้นทั้งสิ้น⁹

ตามกฎหมาย RICO มาตรการสำคัญที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
ขององค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพ คือ มีมาตรการนำตัวบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด
มาดำเนินคดีและมาตรการทำลายทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่องค์กรอาชญากรรมได้รับจากการกระทำผิด
ซึ่งเมื่อสามารถดำเนินการได้ กับทั้งบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดและทรัพย์สินที่ได้มาจาก
การกระทำผิดได้แล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นการทำลายหัวใจสำคัญขององค์กรอาชญากรรม มาตรการ
เพื่อนำบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี คือ มาตรา 18 U.S.C. 1962

จากบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อพิจารณาในเรื่องบุคคลที่จะเป็นผู้กระทำผิดในความผิดที่ 1
ผู้กระทำผิด คือ ผู้ที่รับรายได้และผลประโยชน์ จากพฤติกรรมอันเป็นแบบแผนการประกอบมิจอาชีพ
(a pattern of racketeering activity) หรือผู้ที่เรียกเก็บหนี้สินซึ่งตนมีส่วนในการกระทำความผิดดังกล่าว
ในความผิดที่ 2 ผู้กระทำผิด คือ ผู้ที่เข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบ
การค้าเศรษฐกิจระหว่างรัฐ โดยพฤติกรรมอันเป็นแบบแผนการประกอบมิจอาชีพ (a pattern of
racketeering activity) ในความผิดที่ 3 ผู้กระทำผิด คือ ผู้ซึ่งถูกจ้างหรือเข้าร่วมในธุรกิจอันมีผลกระทบต่อ
ระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยพฤติกรรมอันเป็นแบบแผน
การประกอบมิจอาชีพ (a pattern of racketeering activity) ส่วนในความผิดที่ 4 ผู้กระทำผิด คือ
ผู้ที่สมคบกันเพื่อกระทำความผิดที่ 1-3 เมื่อพิจารณาในภาพรวมผู้กระทำผิดในความผิดที่ 1-3 คือ
ผู้ที่ได้รับประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือสิทธิใดๆ ไม่ว่าจะรับมาโดยตรงหรือทางอ้อม
จากแบบแผนการประกอบมิจอาชีพ (a pattern of racketeering activity) ซึ่งเมื่อพิจารณาในมิติ
ขององค์กรอาชญากรรม ก็คือ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดและได้รับประโยชน์จากการกระทำผิด
ในที่นี้ ก็คือ หัวหน้าหรือบุคคลในระดับบริหารขององค์กรอาชญากรรมนั่นเอง ผู้กระทำผิดในความผิดที่ 4
คือ ผู้ที่สมคบกันเพื่อกระทำความผิดที่ 1-3 นั้นหมายความว่า แม้จะยังไม่มีการกระทำความผิดในความผิด
ที่ 1-3 ขึ้น เพียงแต่มีการสมคบกันเพื่อกระทำความผิดดังกล่าว บุคคลที่สมคบกันก็เป็นผู้กระทำผิด
ตามกฎหมาย RICO แล้ว ซึ่งผู้ที่สมคบกันก็คือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดอีกพวกหนึ่ง ซึ่งแม้ว่า
ยังไม่ได้รับรายได้หรือผลประโยชน์จากจากแบบแผนการประกอบมิจอาชีพ (a pattern of racketeering
activity) เพียงแต่สมคบกันเท่านั้น ก็มีความผิดแล้ว ประกอบกับการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย
RICO ไม่จำเป็นต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Theory) ผู้สมคบกันก็มีความผิด

⁹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ข (2537, มิถุนายน). “การนำหลักความคิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย.”
วารสารบัณฑิตย์, เล่มที่ 50, ตอน 2. หน้า 115.

ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมาย RICO ต่อผู้กระทำผิดได้ง่าย จึงทำให้กฎหมาย RICO มีประสิทธิภาพสูงในการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Theory) เป็นเรื่องพยานหลักฐานอย่างหนึ่งของ การกระทำผิดเท่านั้น ไม่ถือเป็นหลักทั่วไป¹⁰

จากการที่กฎหมาย RICO บัญญัติขึ้นเพื่อเอาผิดกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด โดยบัญญัติพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นพฤติกรรมโดยปกติของผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดที่อยู่ในองค์กรอาชญากรรมว่าเป็นความผิดอาญา ดังนั้น เมื่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดแสดงพฤติกรรมต่างๆ แม้เป็นพฤติกรรมปกติออกมา จึงเป็นความผิดตามกฎหมาย RICO อันทำให้สามารถบังคับใช้กฎหมาย RICO ต่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ

ส่วนมาตรการทำลายทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่องค์กรอาชญากรรมได้รับจากการกระทำผิดตามกฎหมาย RICO ที่ถือว่าเป็นมาตรการสำคัญในกำจัดและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม คือ มาตรการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของรัฐ โดยกฎหมาย RICO ได้นำโทษริบทรัพย์สิน (Forfeit) มาใช้บังคับกับผู้กระทำผิดเป็นลักษณะเฉพาะ ซึ่งทรัพย์สินที่สามารถริบได้ตามกฎหมาย RICO คือ “ประโยชน์ใดๆ” ที่ได้รับหรือคงอยู่โดยการละเมิดกฎหมาย RICO ซึ่งรวมถึงรูปแบบใดๆ ของทรัพย์สิน ทั้งกำไรหรือรายได้ซึ่งได้รับผ่านหรือส่งมาจากการกระทำผิดตามกฎหมาย RICO แม้ว่าจำเลยจะโอน จำหน่ายผลกำไรหรือรายได้ของตนไปเสียก่อนมีคำพิพากษารัฐก็สามารถริบรายได้ที่มีขอบด้วยกฎหมายได้ เพราะสันนิษฐานว่าเงินของจำเลยก็ยังคงรวมอยู่ในทรัพย์สินที่จำเลยเป็นเจ้าของ¹¹ ผลประโยชน์ (Intent) เอกสาร (Security) สิทธิเรียกร้อง (Claim against) หรือทรัพย์สินหรือสิทธิ ตามสัญญาที่ได้มาจากการมีอิทธิพลเหนือธุรกิจ (Property or Contractual of any kind affording a source of influence over)¹² ซึ่งธุรกิจ หมายถึง การรวมตัวของบุคคล หุ้นส่วน สมาคม ความเกี่ยวข้อง ตามกฎหมาย สหพันธ์ หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งรวมกันไม่ว่าจะมีกฎหมายหรือผิดกฎหมาย¹³ อันเป็นการมุ่งจะริบแหล่งที่มาของอำนาจมากกว่าเงินทุนหรือเงิน ประโยชน์ในธุรกิจ ทรัพย์สินที่จะพึงรับได้ตามอนุมาณานี้ อาจแยกออกได้เป็นประโยชน์ เอกสารสิทธิ สิทธิเรียกร้อง ทรัพย์สินหรือสิทธิที่ได้มาตามสัญญาหรือจากแหล่งที่มาซึ่งมีอิทธิพลเหนือธุรกิจ ทรัพย์สินของจำเลยซึ่งไม่ใช่ส่วนที่ลงในธุรกิจโดยตรง แต่ทำให้จำเลยควบคุมธุรกิจก็อาจถูกริบได้ มาตรา 1963 (a) (3) ให้อำนาจรัฐริบทรัพย์สิน

¹⁰ Wayne R. LaFave. (2001). **Modern Criminal Law. cases, comments and questions.** p. 746.

¹¹ มาตรา 1963 (a) (1).

¹² บุญวิจักขณ์ เหล่ากอที. เล่มเดิม. หน้า 46.

¹³ มาตรา 1963 (a) (2).

ซึ่งจำเลยก่อตั้งหรือได้รับจากการกระทำที่กำหนดห้ามไว้ตามกฎหมาย RICO¹⁴ เพื่อที่จะครอบคลุมไปถึงกำไร หรือรายได้ที่เป็นกำไรหรือรายได้ซึ่งได้รับจากการกระทำผิดตามกฎหมาย โดยรัฐจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นถึงจำนวนเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวที่จำเลยได้รับมาจากการประกอบมิชฉาชีพ¹⁵

จะเห็นว่าการริบทรัพย์ตามกฎหมาย RICO ทรัพย์ที่จะถูกริบ คือ ทรัพย์ที่ได้จากการกระทำผิดตามกฎหมาย RICO รวมทั้งกำไรหรือรายได้ซึ่งได้รับจากการกระทำผิดตามกฎหมาย RICO แม้ว่าจะโอนหรือจำหน่ายไปก่อนมีคำพิพากษา รวมทั้งผลประโยชน์ เอกสาร สิทธิเรียกร้อง หรือทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาที่ได้มาจากการมีอิทธิพลเหนือธุรกิจทั้งธุรกิจที่ถูกกฎหมายและธุรกิจที่ผิดกฎหมาย การริบผลประโยชน์ของจำเลยในธุรกิจที่ต้องตามกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญของ RICO¹⁶ การริบทรัพย์ทรัพย์จะต้องตกเป็นของรัฐตั้งแต่ขณะมีการกระทำความผิด โดยมีผลย้อนหลังตามหลัก relation back doctrine ซึ่งทำให้การโอนกันต่อๆ มา ภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดไม่มีผลในทางกฎหมาย เป็นการนำหลักการริบทรัพย์ทางแพ่งมาใช้กับการริบทรัพย์ทางอาญา เว้นแต่กรณีที่ได้รับโอนเป็นผู้สุจริต รับโอนไว้โดยมีค่าตอบแทน และในขณะที่รับโอนไม่มีเหตุที่จะเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในบังคับแห่งการถูกริบ¹⁷

จากมาตรการริบทรัพย์ทรัพย์ที่สามารถริบได้ค่อนข้างกว้างทำให้ทรัพย์ได้เกือบทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม ซึ่งรวมทั้งทรัพย์สินสิทธิในทรัพย์สินด้วย จึงทำให้การริบทรัพย์ตามกฎหมาย RICO มีประสิทธิภาพดีกว่าการริบทรัพย์ตามกฎหมายทั่วไป

3.2 กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE)

กฎหมาย CCE รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบองค์กรอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างสูงต่อความมั่นคงทางระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยรัฐสภาได้บัญญัติกฎหมาย CCE จากการพิจารณาผลประโยชน์และรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกระทำการในกิจการที่ผิดต่อกฎหมาย อาทิเช่น ผู้บริหาร (organizer) ผู้ควบคุมสั่งการ (supervisory) หรือผู้ที่มีอำนาจในการจัดการ (management) ในกิจการ

¹⁴ มาตรา 1963 (a) (3).

¹⁵ ซัชชนะ วิบูลย์พันธ์. เล่มเดิม. หน้า 82-83.

¹⁶ ปิยะพันธุ์ สากรบริรักษ์. เล่มเดิม. หน้า 36-39.

¹⁷ 18 U.S.C. 1963 (c).

3.2.1 มาตรการตามกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) มาตรา 848 (a) บัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดไว้ว่า บุคคลใดมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง (Continuing Criminal Enterprise) ต้องได้รับโทษ...¹⁸

บทบัญญัตินี้ เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมาย (CCE) และในมาตรา 848 (c) ได้บัญญัติจำกัดความของการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง (Continuing Criminal Enterprise) ว่า¹⁹ ภายใต้วัตถุประสงค์ของอนุมาตรา (a) บุคคลเป็นผู้มีส่วนร่วมในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง ถ้า

(1) บุคคลนั้นได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของส่วนที่ I หรือส่วนที่ II ในหมวดนี้ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป (felony) และ

(2) การละเมิดหรือฝ่าฝืนนั้น เป็นส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องของการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของส่วนที่ I หรือส่วนที่ II ในหมวดนี้ ซึ่ง

(A) ได้ดำเนินการโดยบุคคลในการตกลงกันร่วมกัน (Concert) ตั้งแต่ 5 คน หรือมากกว่านั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยมีตำแหน่งผู้บริหาร (organizer) ผู้มีอำนาจควบคุม (supervisory) หรือตำแหน่งใดๆ ที่มีอำนาจในการจัดการ (management) ภายในกิจการ และ

(B) จากการดำเนินนั้น บุคคลนั้นได้รับรายได้และทรัพย์สินที่แน่นอน

ดังนั้น บุคคลที่กระทำความผิดตามมาตรา 848 ต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญของ การกระทำผิด คือ จำเลยจะต้องร่วมกระทำความผิดกับบุคคลอื่นห้าคนหรือมากกว่านั้น ซึ่งจำเลยเป็นผู้ดำเนินการหรือให้คำแนะนำ และจำเลยได้รับรายได้ที่แน่นอนหรือมีแหล่งรายได้จากการประกอบอาชญากรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับยาเสพติด²⁰

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 848 ได้มีการบังคับใช้ต่อการประกอบกิจการต่างๆ ที่ได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย โดยมีตำแหน่งของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ เช่น ผู้บริหาร ผู้ควบคุมสั่งการ หรือผู้ที่มีอำนาจบริหารในกิจการ ซึ่งมีรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาตามความเป็นจริงจากการกระทำ ความผิด กฎหมาย CCE ได้บัญญัติในส่วนของผู้กระทำความผิดว่าต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ จะต้อง

¹⁸ 21 U.S.C. 848 (a).

¹⁹ 21 U.S.C. 848 (c).

²⁰ ชัยชนะ วิบูลย์พันธ์. เล่มเดิม. หน้า 84.

มีบุคคลจำนวน 5 คนหรือมากกว่านั้น ได้ร่วมตกลงกัน (Concert) ในการฝ่าฝืนและละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป (felony) โดยผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งมีคุณสมบัติในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้ควบคุมกิจการ หรือผู้ที่มีอำนาจจัดการในกิจการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากกิจการนั้น แม้ผู้ร่วมกระทำความผิดจะได้ตกลงร่วมกัน (Concert) ในระยะเวลาเดียวกันกฎหมาย CCE ถือว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษ²¹

กฎหมาย CCE ไม่มีบทบัญญัติการสมคบกันกระทำความผิดโดยชัดแจ้ง แต่การที่กฎหมาย CCE ใช้ถ้อยคำ “Concert” มีความหมายเช่นเดียวกับ “Conspiracy” ซึ่งหมายถึงการตกลงร่วมกันในการวางแผนการหรือการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง กรณีมีการสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับจำหน่ายยาเสพติด เมื่อมีการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย CCE จะมีการพิจารณาพิพากษาฐานสมคบกันจำหน่ายยาเสพติด กระทั่งหนึ่งและฐานประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องอีกกระทั่งหนึ่ง ซึ่งถือว่าไม่เป็นการลงโทษซ้ำ²²

ส่วนโทษตามกฎหมาย CCE บัญญัติไว้ในมาตรา 848 ดังนี้²³

(a) บุคคลใดผู้ซึ่งเข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง จะต้องถูกลงโทษในการจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึงจำคุกตลอดชีวิต และถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าจำนวนที่ได้รับมาจากการฝ่าฝืนในลักษณะ 18 หรือไม่เกิน 2,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นบุคคลคนเดียว หรือไม่เกิน 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นกลุ่มบุคคล และต้องถูกคำสั่งริบทรัพย์ (forfeiture) ตามมาตรา 853 ของลักษณะนี้ เว้นแต่ถ้ามีบุคคลใดได้เข้าร่วมในการกระทำภายหลังหรือก่อนการพิจารณาตัดสินภายในบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ถึงที่สุด บุคคลนั้นจะต้องถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 30 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้น จนถึงการจำคุกตลอดชีวิตและถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าจำนวนที่ได้รับมาจากการฝ่าฝืนในลักษณะ 18 หรือไม่เกิน 4,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นบุคคลคนเดียว หรือไม่เกิน 10,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นกลุ่มบุคคล และต้องถูกคำสั่งริบทรัพย์ (forfeiture) ตามมาตรา 853 ของลักษณะนี้

²¹ บุญวิจักขณ์ เหล่ากอทิ. เล่มเดิม. หน้า 46.

²² แหล่งเดิม. หน้า 51.

²³ 21 U.S.C. 848 (a).

สรุปโทษตามมาตรา 848 มีดังนี้

1. บุคคลได้เข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม ต่อเนื่อง จะต้องถูกลงโทษ

- จำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึงจำคุกตลอดชีวิต และ

- ถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าจำนวนที่ได้รับมาจากการฝ่าฝืน ในลักษณะ 18 หรือไม่เกิน 2,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นบุคคลคนเดียว ไม่เกิน 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นกลุ่มบุคคล และ

- ถูกคำสั่งริบทรัพย์สิน (forfeiture) ที่ได้จากการกระทำความผิด

2. บุคคลได้เข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม ต่อเนื่อง ภายหลังจากที่ได้มีการพิจารณาคดีในศาลหรือก่อนที่ศาลจะมีการพิจารณาคัดสินเป็นที่สุดท้าย จะต้องถูกลงโทษ

- จำคุกไม่น้อยกว่า 30 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึงการจำคุกตลอดชีวิตและ

- ถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าจำนวนที่ได้รับมาจากการฝ่าฝืน ในลักษณะ 18 หรือไม่เกิน 4,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นบุคคลคนเดียว หรือไม่เกิน 10,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับจำเลยที่เป็นกลุ่มบุคคล และ

- ถูกคำสั่งริบทรัพย์สิน (forfeiture) ที่ได้จากการกระทำความผิด

ส่วนการริบทรัพย์สินกรณีละเมิด 21 U.S.C มาตรา 848 บัญญัติไว้ใน 21 U.S.C มาตรา 853 ดังนี้²⁴

การริบทรัพย์สินในทางอาญา ทรัพย์สินอันจะพึงริบในทางอาญา ได้แก่

(a) เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาว่าฝ่าฝืนหมวดนี้ หรือหมวด 2 ของตอนนี้ ซึ่งต้องโทษจำคุกมากกว่า 1 ปี จะถูกริบทรัพย์สินเป็นของรัฐตามกฎหมายสหรัฐ โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายของมลรัฐบัญญัติไว้ว่าอย่างไร

²⁴ 21 U.S.C. 853 (a) (1) (2) (3).

(1) ทรัพย์สินใดๆ ที่จัดตั้งขึ้น หรือได้รับจากรายได้ใดๆ ซึ่งบุคคลนั้นได้รับ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากผลของการกระทำผิดเช่นนั้น

(2) ทรัพย์สินใดๆ ซึ่งบุคคลนั้นได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ไม่ว่าโดยสภาพหรือมีส่วนใดๆ ในการกระทำความผิดหรือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การกระทำผิดเช่นนั้น และ

(3) ในกรณีที่บุคคล ซึ่งต้องคำพิพากษาว่าเข้าร่วมในการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะละเมิดมาตรา 848 แห่งกฎหมายนี้ บุคคลนั้นจะถูกริบเสียสิ้นซึ่งทรัพย์สินดังบัญญัติไว้ใน (1) หรือ (2) ประโยชน์ใดๆ และสิทธิเรียกร้องและทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญา ซึ่งได้ให้โดยมีแหล่งที่มาจากการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษบุคคลเช่นนั้นให้มีคำสั่งตามกฎหมายนี้ว่า บุคคลนั้นจะถูกริบทรัพย์สินดังกล่าวในอนุมาตราต่างๆ เป็นของสหรัฐ หรือมีจะนั้นให้เสียค่าปรับแทน โดยจำเลย ซึ่งได้รับผลกำไร หรือรายได้จากฐานความผิดตามกฎหมายจะถูกลงโทษปรับไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนผลกำไรหรือรายได้ที่เขาได้รับ

จะเห็นได้ว่า วรรคหนึ่งของมาตรา 853 (a) (1) บัญญัติให้ริบทรัพย์สินซึ่งบุคคล ก่อตั้งขึ้นหรือได้มาจากรายได้ซึ่งบุคคลนั้นได้รับมาจากการละเมิดกฎหมายอาเสพติด ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกับการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ส่วนมาตรา 853 (a) (2) ให้อำนาจรัฐที่จะริบทรัพย์สินใดๆ ของจำเลย ซึ่งได้ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด ซึ่งการริบทรัพย์สินตามมาตรา 853 (a) (2) กว้างกว่าการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง ซึ่งกำหนดให้ริบทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดเฉพาะทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการอำนวยความสะดวก และสืบสาวร่องรอยได้ว่า เกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่มาตรา 853 (a) (3) จะมีผลใช้บังคับก็ต่อเมื่อจำเลยถูกฟ้องและต้องคำพิพากษาฐานเข้าร่วมในการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับยาเสพติดตาม 21 U.S.C. มาตรา 848 สรุปได้ว่าจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษตามมาตรา 853 (a) (3) จะต้องถูกริบทรัพย์สินตาม (1) (2) และประโยชน์ สิทธิเรียกร้อง และทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาซึ่งได้ให้โดยมีแหล่งที่มาจากการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

ภาระการพิสูจน์ (Burden of proof) เนื่องจาก 21 U.S.C. มาตรา 853 (d) บัญญัติว่า²⁵ ทรัพย์สินที่ได้เพิ่มเติมขึ้นมา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นรายได้ที่ออกมยเนื่องจากการค้า ยาเสพติด เพื่อที่จะให้ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย โจทก์หรือรัฐจะต้องนำ พยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ได้รับความ 2 ประการ คือ

²⁵ 21 U.S.C. 853 (d).

ประการแรก ต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าจำเลยได้ทรัพย์สินนั้นมาในระหว่างที่จำเลยกระทำความผิด หรือภายในระยะเวลาอันสั้นภายหลังจากห้วงเวลาที่จำเลยได้กระทำความผิดนั้น

ประการที่สอง มีเหตุอันน่าเชื่อว่า จำเลยไม่มีปัจจัยอื่นที่จะทำให้จำเลยได้ทรัพย์สินนั้นมานอกเหนือไปจากการกระทำความผิดนั้น

มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาของสหรัฐอเมริกา นั้น จะทำให้สามารถริบทรัพย์สินที่ได้แปรสภาพไปแล้วนั้นให้ตกเป็นของรัฐได้ เนื่องจากการริบทรัพย์สินทางอาญามีผลย้อนหลังตามหลัก relative back doctrine ที่ทำให้ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดตกเป็นของรัฐตั้งแต่ขณะมีการกระทำความผิด²⁶ การโอนต่อๆ มา ในภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดแล้ว จะยกขึ้นต่อสู้เพื่อให้พ้นจากการถูกริบไม่ได้ เว้นแต่กรณีที่ได้รับโอนเป็นผู้สุจริต รับโอนไว้โดยมีค่าตอบแทน และขณะรับโอนไม่มีเหตุที่จะเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในบังคับแห่งการถูกริบ²⁷ ทรัพย์สินที่สามารถยึดได้ตาม 21 U.S.C. มาตรา 853 หมายความรวมถึง²⁸ (1) ทรัพย์สินจริงๆ รวมไปถึงสิ่งที่ยกเงยขึ้นมา ที่ติดกับหรือที่พบในดิน และ (2) ทรัพย์สินส่วนบุคคลทั้งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ รวมทั้งสิทธิ สิทธิประโยชน์ สิทธิเรียกร้อง และเอกสาร

3.2.2 วิเคราะห์กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ประเทศสหรัฐอเมริกาคิดขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมและธุรกิจที่มีขอบด้วยกฎหมาย โดยนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาเป็นกลไกสำคัญเช่นเดียวกับกฎหมาย RICO แต่แตกต่างกันในส่วนผู้กระทำความผิด กล่าวคือ จะต้องมิบุคคลจำนวน 5 คน หรือมากกว่านั้น การกระทำความผิดตามกฎหมาย CCE คือ การที่บุคคล 5 คน หรือมากกว่านั้น ได้ร่วมตกลงกัน (Concert) ในการฝ่าฝืนและละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป (felony) ซึ่งบุคคลเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันโดยมีตำแหน่งผู้บริหาร (organizer) ผู้มีอำนาจควบคุม (supervisory) หรือตำแหน่งใดๆ ที่มีอำนาจในการจัดการ (management) ภายในกิจการการประกอบอาชญากรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับยาเสพติด และจากการดำเนินนั้นได้รับรายได้และทรัพย์สินที่แน่นอน

²⁶ อัครพันธ์ สัปพันธุ์. (2542). กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม. หน้า 106.

²⁷ 21 U.S.C. 853 (c).

²⁸ 21 U.S.C. 853 (b) (1) (2).

พิจารณาในเรื่องผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย CCE คือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยมีตำแหน่งในกิจการที่ประกอบอาชญากรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้ตกลงกันในการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป และได้รับรายได้หรือทรัพย์สินผลประโยชน์จากการนั้น ซึ่งบุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าวในองค์ประกอบอาชญากรรม คือ ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด ดังนั้น เมื่อพฤติกรรมที่เป็นความผิดตามกฎหมาย CCE เป็นพฤติกรรมของผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด จึงสามารถบังคับใช้กฎหมาย CCE ต่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

มาตรการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำความผิด ทรัพย์สินที่รับได้ตามกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) คือ ทรัพย์สินใดๆ ที่จัดตั้งขึ้น หรือได้รับจากรายได้ใดๆ ซึ่งได้รับไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมจากผลของการกระทำความผิด ทรัพย์สินใดๆ ซึ่งได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิดหรือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การกระทำความผิดเช่นนั้น และในกรณีที่บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาว่าเข้าร่วมในการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะละเมิดมาตรา 848 นี้ นอกจากต้องถูกริบทรัพย์สินข้างต้นแล้ว ยังต้องถูกริบประโยชน์ใดๆ สิทธิเรียกร้องทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญา ซึ่งได้ให้โดยมีแหล่งที่มาจากการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง ทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้ตามกฎหมาย CCE ยังครอบคลุมถึงอสังหาริมทรัพย์ทุกชนิด ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน สงหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่จับต้องได้และไม่อาจจับต้องได้ เช่น สิทธิ เอกสิทธิ์ ผลประโยชน์ สิทธิเรียกร้อง และสิทธิที่มีอยู่ในเอกสารสิทธิ ที่บุคคลผู้นั้นมีอยู่หรือใช้กับกิจการนั้น²⁹

จะเห็นว่าทรัพย์สินที่สามารถริบได้ตามกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) กินความหมายกว้าง จึงทำให้สามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างกว้างขวาง และเกือบทุกสถานะของทรัพย์สิน ตลอดจนมีการคุ้มครองทรัพย์สินก่อนริบเพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพย์สินที่จะต้องถูกริบจะไม่ถูกย้ายถ่ายเทไปเสียก่อน โดยมีบทบัญญัติให้ศาลออกคำสั่งห้ามย้ายถ่ายเททรัพย์สินอันอาจถูกริบได้ตามคำขอของอัยการ³⁰ อย่างไรก็ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่เปิดโอกาสให้มีการร้องขอทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบคืนได้ หลังจากที่มีการดำเนินคดีอาญาเสร็จสิ้นแล้ว โดยเจ้าของทรัพย์สินต้องแสดงให้เห็นว่าขณะเกิดการกระทำความผิด ทรัพย์สินนั้นเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน ไม่ใช่ของผู้กระทำความผิด หรือเจ้าของ

²⁹ 18 U.S.C. 1963 (b) และ 21 U.S.C. 853 (b).

³⁰ 18 U.S.C. 1962 (e).

ทรัพย์สินเป็นผู้รับโอนโดยสุจริต มีค่าตอบแทน และขณะที่รับโอนไม่มีเหตุเชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในข่ายที่จะถูกริบ³¹

จากการที่กฎหมาย CCE มีมาตรการในการทำลายเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม และการนำผู้อยู่เบื้องการกระทำผิดมาดำเนินคดีได้ อันเป็นการตัดวงจรการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรม จึงทำให้มีประสิทธิภาพในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

3.2.3 การดำเนินคดีตามกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) และกฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE)

ในความเป็นจริงกิจการที่องค์กรอาชญากรรมเข้าไปดำเนินการนั้นมีหลายอย่างหลายประเภท บางอย่างผิดกฎหมายบางอย่างถูกกฎหมาย กฎหมาย RICO จึงถูกบัญญัติออกมาเพื่อรับมือกับองค์กรอาชญากรรมโดยตรง โดยกฎหมาย RICO ได้นำเอาแนวคิดพื้นฐานเรื่องความผิดฐานสมคบมาดัดแปลง โดยสร้างแนวคิดเรื่อง บริษัทอาชญากรรม (Criminal Enterprise) ขึ้นมา ซึ่งมีรายละเอียดว่ากิจกรรมทั้งหลายของสมาชิกของบริษัทอาชญากรรมไม่ว่าจะกระทำในเรื่องอะไรให้ถือว่ามิวัตุประสงค์อันเดียว คือ เพื่อสนับสนุนความยั่งยืนก้าวหน้าของบริษัทอาชญากรรมทั้งสิ้น (to promote the furtherance of the enterprise) ด้วยแนวคิดนี้ซึ่งเป็นเสมือนสร้างปฏิกิริยาลูกโซ่ในการสร้างเครือข่ายโยงใยของการสมคบ ทำให้สามารถจะดึงสมาชิกทุกคนในบริษัทอาชญากรรมไม่ว่าจะกระทำการประเภทไหน ไม่ว่าจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตามมาฟ้องคดีภายใต้กฎหมายนี้ได้ทั้งหมด³² โดยมีข้อกำหนดว่า บุคคลใดร่วมกันในการสมคบกันอันเป็นลักษณะของการตกลงกัน (Agreement) เพื่อฝ่าฝืนอนุมาตรา (a) (b) หรือ(c) กฎหมายจะถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด กฎหมาย RICO ได้กำหนดรูปแบบใหม่ของการตกลงกัน คือ ทฤษฎีการสมคบกันประกอบการ (Enterprise Conspiracies) เพื่อแก้ไขปรับปรุงทฤษฎีการสมคบกันแบบลูกโซ่ และทฤษฎีการสมคบกันแบบวงล้อ ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้อย่างแจ่มชัด โดยได้วางหลักเกณฑ์ในการที่จะเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ในการประกอบการอันเป็น Pattern of racketeering activity ซึ่งการประกอบการอาจมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันหลายอย่าง เพราะฉะนั้นผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิด อาจไม่อยู่ในสายโซ่เดียวกัน หรือบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นคัมม่อหรือตัวเชื่อม อาจไม่รู้ถึงการประกอบการที่ผิดกฎหมายของแต่ละคน จึงมีอาจพิสูจน์ความสัมพันธ์ในขอบของเส้นวงล้อได้ โดยการพิสูจน์ความผิดในการสมคบกันกระทำความผิด

³¹ 18 U.S.C. 1962 (1) (6).

³² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ข เล่มเดิม. หน้า 114-115.

ตามกฎหมาย RICO มีลักษณะเช่นเดียวกับการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย ซึ่งกำหนดว่า เพียงแต่ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดได้ตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด ถือได้ว่ามีความผิด สำเร็จทันที โดยการตกลงร่วมกันนั้นจะต้องประกอบไปด้วยสองลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ จะต้อง มีการตกลงใจร่วมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมในธุรกิจ และการตกลงร่วมกัน จะต้องมีการสมคบกันอย่างน้อยที่สุดสองการกระทำ ดังนั้น หากบุคคลใดได้ตกลงเข้าร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมในธุรกิจ แต่ไม่ได้ตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด ตามที่ RICO กำหนดไว้ บุคคลนั้น ก็ไม่มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย RICO³³ การสมคบกันกระทำความผิด ใน RICO มีข้อแตกต่างจากหลักการสมคบกันกระทำความผิดโดยทั่วไปของสหรัฐอเมริกาในส่วนที่ว่า การสมคบกันกระทำความผิดตาม RICO ไม่จำเป็นต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act) และการสมคบกันกระทำความผิดตามมาตรา 1962 (d) เป็นฐานความผิดแยกออกมา ต่างหากจากความผิดในมาตรา 1962 (a) (b) หรือ (c)

กฎหมาย RICO ทำให้ขอบอำนาจของการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างกว้างขวาง และให้อำนาจรัฐที่จะปราบปรามการประกอบอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การเลือกใช้ RICO ต้องได้รับความเห็นชอบจาก The Organized Crime and Racketeering Section ใน WASHINGTON, D.C. ไม่ใช่ทุกๆ คดี จะต้องฟ้องตาม RICO เสมอไป RICO จะใช้ฟ้องคดีเมื่อมีวัตถุประสงค์พิเศษ ซึ่งไม่อาจกระทำได้โดยการฟ้องคดีธรรมดา พนักงานอัยการต้องใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจฟ้องคดี ตาม RICO โดยพิจารณาจากเหตุผลต่อไปนี้มากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป

- 1) เป็นการจำเป็นที่จะต้องฟ้องคดีตาม RICO เพราะโดยเหตุและขอบเขตของการฟ้องคดีอาญาโดยธรรมดาไม่อาจกระทำได้
- 2) การฟ้องคดีตาม RICO จะได้รับคำพิพากษา ซึ่งเหมาะสมแก่สถานการณ์ในคดีนั้น
- 3) การฟ้องคดีตาม RICO สามารถรวบรวมฐานความผิดหลายฐานความผิด ซึ่งอาจฟ้องคดีได้ในเขตอำนาจของศาลต่างกัน
- 4) RICO เป็นความจำเป็นของรัฐในอันที่จะฟ้องคดีเพื่อต่อต้านจำเลย
- 5) การฟ้องคดีตาม RICO จะเหมาะสมแก่การริบทรัพย์ซึ่งได้สัดส่วนกับการประกอบอาชญากรรม
- 6) เป็นคดีที่ละเมิดกฎหมายของมลรัฐ แต่การฟ้องคดีเช่นนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ ให้อัยการสหรัฐเป็นผู้ฟ้องคดี

³³ ปีอะพันท์ สารากรบวิริกย์. เล่มเดิม. หน้า 31-32.

7) เป็นคดีที่ละเมิดกฎหมายของสหรัฐ แต่การฟ้องคดีเป็นนโยบายในทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดปัญหาแก่อัยการท้องถิ่น

ในการฟ้องคดีฐานสมคบกันกระทำความผิดอาญา ตาม 18 U.S.C. มาตรา 371 จำเป็นจะต้องกล่าวถึงข้อตกลงวัตถุประสงค์ที่มุ่งกระทำความผิดโดยผิดกฎหมายการสมคบกัน ดังนั้น การฟ้องคดีตามมาตรา 371 ไม่อาจนำไปใช้ในกรณีการสมคบกันค้าเฮโรอีน หรือสมคบกันประกอบกิจการมิฉาชีพขององค์กรอาชญากรรมได้ เพราะโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมได้แบ่งการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น มีกฎเกณฑ์ในการทำงานของตนเองซึ่งเข้มงวดและเป็นความลับ การกระทำของบุคคลเพียงคนเดียวจะไม่กระทบถึงองค์กร แม้ว่าบุคคลที่เข้าร่วมในองค์กรอาชญากรรมจะถูกจับกุมดำเนินคดี แต่องค์กรอาชญากรรมยังคงตั้งอยู่และครอบครองผลประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมต่อไป

ส่วนกฎหมาย CCE ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อความมั่นคงทางระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ในการพิสูจน์ความผิด คือ โจทก์ (อัยการ) มีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้กระทำความผิดมีตำแหน่งในกิจการ เช่น ผู้บริหารมีอำนาจควบคุมหรือตำแหน่งใดๆ ซึ่งมีอำนาจในการจัดการภายในกิจการและมีความสัมพันธ์ในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง และไม่จำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ถึงการที่จำเลยผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องกระทำการภายในระยะเวลาเดียวกันในการพิสูจน์ความผิดแต่อย่างใด

3.3 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

องค์กรสหประชาชาติได้เล็งเห็นความร้ายแรงที่เกิดจากการปฏิบัติการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนมากขึ้นนับตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โดยกระทำความผิดกฎหมายร้ายแรงหลายประเภท ซึ่งทำความเสียหายแก่นุชนชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จากรายงานขององค์กรสหประชาชาติประมาณว่าองค์กรอาชญากรรมมีรายได้จากการประกอบอาชญากรรมประมาณร้อยละ 3-5 ของรายได้ประชาชาติทั้งโลกรวมกัน ซึ่งเป็นจำนวนมหาศาลและประมาณว่าเกือบทุกประเทศได้รับผลกระทบจากองค์กรอาชญากรรมอย่างรุนแรง³⁴ ประเทศสมาชิกขององค์กรสหประชาชาติจึงได้ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือในการต่อต้านการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ

³⁴ วันชัย รุจนวงศ์. (2544, 25-26 สิงหาคม). **องค์กรอาชญากรรม**. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการข้าราชการอัยการทั่วประเทศ สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.

ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมโดยได้สร้างข้อตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ โดยทำเป็นอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติใช้เวลาร่างถึง 2 ปี จึงแล้วเสร็จและเปิดให้ประเทศต่างๆ ลงนามที่เมืองปาเลอโม ประเทศอิตาลี ประเทศต่างๆ ประมาณ 127 ประเทศ ได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และประมาณ 80 ประเทศ ได้ลงนามในพิธีสาร (Protocol) เสริมอนุสัญญาดังกล่าวอีก 2 ฉบับ ได้แก่ พิธีสารต่อต้านการลักลอบค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทางเรือ และทางอากาศ นอกจากนี้ยังมีพิธีสารอีก 1 ฉบับ คือ เรื่องการต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธ ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543

อนุสัญญา (Convention) เป็นสนธิสัญญาประเภทหนึ่งที่มีผลผูกพันและบังคับใช้ได้ ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศมีฐานะเทียบเท่าสนธิสัญญาตามความหมายที่ใช้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 มาตรา 27 คือ มีผลผูกพันประเทศภาคี ประเทศภาคีต้องปฏิบัติตามโดยสุจริตจึงมีผลตามกฎหมายผูกพันในองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการของประเทศภาคีต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นผลผูกพันที่มีต่อรัฐเท่านั้น ไม่ได้มีผลบังคับใช้ต่อปัจเจกบุคคล ดังนั้น ประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติรวมทั้งประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ประเทศภาคีต้องสำรวจกฎหมายภายใน (Domestic laws) ของตนว่าสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และพิธีสารหรือไม่เพียงใด หากไม่สอดคล้องก็ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อสามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และพิธีสารได้

3.3.1 มาตรการตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 2000 ที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

จากเนื้อหาของอนุสัญญาฯ มีมาตรการที่จะใช้ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมให้ประสบผลสำเร็จ 2 มาตรการ คือ มาตรการที่ใช้ดำเนินการต่อผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด และมาตรการที่ใช้ทำลายผลประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด

3.3.1.1 มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มีมาตรการที่สามารถนำมาใช้ดำเนินการต่อบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด กล่าวคือ

**1) การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
เป็นความผิดอาญา (Criminalization of participation in an organized criminal group)³⁵**

การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กรเป็นความผิดอาญามี 4 ลักษณะ ประกอบด้วย การตกลงกันเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง การเข้ามีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาขององค์กรอาชญากรรม การเข้ามีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรม และลักษณะสุดท้าย คือ การจัดตั้ง ส่งการช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะกดก หรือให้คำปรึกษาในการประกอบอาชญากรรม

การกระทำลักษณะที่หนึ่ง คือ การตกลงกันเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง เพื่อความมุ่งประสงค์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรง หรือโดยอ้อมกับการได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือวัตถุอย่างอื่น ซึ่งแยกองค์ประกอบได้ ดังนี้

(1) การตกลงกับบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง

(2) เพื่อความมุ่งประสงค์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมกับการได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือวัตถุอย่างอื่น

(3) หากกฎหมายภายในกำหนดไว้ การตกลงดังกล่าวต้องประกอบกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำตามที่ตกลงกัน โดยหนึ่งในบุคคลที่มีส่วนร่วมให้ความตกลงนั้นมีผลสืบหน้าไปหรือประกอบกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

องค์ประกอบของการตกลงกันเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรงมีดังนี้

1.1 องค์ประกอบภายนอก คือ การตกลงกับบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า หมายถึง การตกลงกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปนั่นเอง โดยปกติกฎหมายอาญาไม่ลงโทษบุคคลเพียงแต่บุคคลนั้นมีเจตนากระทำความผิดหากไม่มีการกระทำใดปรากฏออกมา “การตกลงกัน” (Agreement) ในตัวของมันเองไม่เป็นความผิดอาญา แต่จะเป็นความผิดอาญาต่อเมื่อผลของการตกลงกัน (Results) จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นหรือไม่ ซึ่งในระบบกฎหมายเรียกว่า “การจะกระทำความผิดเกิดขึ้น” “การตกลง” เป็นการกระทำในทางอาญาอันเป็นการแสดงออกและยอมรับในเจตนาของตนที่เกิดขึ้นในใจ

³⁵ United Nation Convention against Transnational Organized Crime, Article 5.

ซึ่งการตกลงกันอาจเป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย คำพูด หรือแสดงสัญญาณอย่างอื่น³⁶ ที่แสดงให้เห็นว่ามีการตกลงกันและเป็นความเข้าใจโดยรู้กันระหว่างผู้ที่ตกลงกันว่าจะทำอะไรบ้าง เมื่อคนสองคนตกลงที่จะกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การตกลงกันเลขขั้นตอนที่เห็นเจตนาภายในแต่เป็นการแสดงออกของจิตใจที่เป็นความลับให้ปรากฏออกมารวบรวมวิธีการตกลงกันนั้น ไม่จำเป็นที่ผู้ร่วมตกลงจะต้องมีการติดต่อกันโดยตรงหรือเคยพบกันมาก่อน ผู้ร่วมตกลงอาจตกลงผ่านบุคคลที่สามได้และแม้ว่าข้อตกลงนั้นจะเป็นความลับไม่เปิดเผยออกไปก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการตกลงกันแล้ว เมื่อมีการตกลงกันครั้งแรกแล้ว หากผู้ร่วมตกลงคนหนึ่งคนใดไม่ยกเลิกการตกลงนั้น การตกลงกันก็ยังคงมีอยู่เรื่อยไปและก็เป็นความผิดต่อเนื่องไปด้วยตราที่ผู้ร่วมตกลงคนหนึ่งคนใดไม่ยกเลิกการตกลงที่สมบูรณ์ไปแล้วนั้น โดยสภาพธรรมชาติบุคคลเพียงคนเดียวไม่สามารถตกลงกันได้ ดังนั้นการตกลงกันกระทำความผิดจะต้องมีผู้ตกลงกันอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป จึงจะเป็นความผิด แต่ผู้ร่วมตกลงกันนั้นไม่จำเป็นต้องรู้ว่าผู้ที่เข้าไปร่วมตกลงกันเป็นใครบ้าง และไม่จำเป็นต้องทราบว่าผู้ร่วมตกลงทั้งหมดเป็นใครก็คน เพียงแต่ตราว่าต้องมีบุคคลอย่างน้อยสองคนขึ้นไปร่วมตกลงกันก็เพียงพอแล้วก่อนที่จะมีการกระทำอันเป็นการตกลงกันนั้นจะต้องมีการติดต่อกัน (Communication) การรวมตัวกัน การเจรจาต่อรองกัน (Negotiation) การพูดคุยชักชวนหรือวางแผนแนวทางที่จะกระทำความผิดหากบุคคลที่เข้ากระทำการดังกล่าวยังไม่ได้ตกลงกันกระทำความผิดใดๆ ขึ้น อย่างจริงจัง บุคคลเหล่านั้นยังไม่มีความคิด ดังนั้น การตกลงกันที่จะกระทำความผิดจึงไม่ใช่เพียงเข้ามาสัมพันธ์กัน (Association) เท่านั้น ผู้ที่มาทำความตกลงกันจะต้องรู้ว่าผู้ที่จะร่วมกันตกลงด้วยกันกับตน

1.2 องค์ประกอบภายใน คือ เพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง

องค์ประกอบภายใน คือ จะต้องมีความเจตนาพิเศษ (Specific Intent)

2 ส่วน คือ ส่วนแรก เจตนาที่จะตกลงกัน (Intent to Agree) ส่วนที่สอง เจตนาที่จะให้ความคิดตามที่ตกลงกันเกิดขึ้น (Intent to achieve the object of agreement)³⁷ นั่นคือ เจตนาจะก่ออาชญากรรมร้ายแรง

เจตนาที่ตกลงกัน มีลักษณะเป็นเจตนาธรรมดาเท่านั้น กล่าวคือหมายถึง การเจตนาที่จะร่วมกันกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น โดยวัตถุประสงค์อาจจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ การมีวัตถุประสงค์เดียวกันไม่เป็นเครื่องแสดงว่า มีเจตนาตกลงกัน หากไม่มีเจตนาที่จะทำให้สำเร็จด้วยกัน ก็ถือว่าไม่มีการตกลงกัน เช่น ก. บอก ข. ว่า ถ้า ข. ทำร้าย ค.

³⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2546). การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2 (รายงานการวิจัย). หน้า 70.

³⁷ แหล่งเดิม. หน้า 71.

จะมีผู้เสียค่าปรับให้ แต่ ข. ปฏิเสธที่จะให้ใครจ่ายค่าปรับให้ เพราะ ข. ต้องการทำร้าย ค. อยู่แล้ว และ ข. ได้ทำร้าย ค. หลังจากที่ ก. บอกเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่ ก. และ ข. ไม่มีการตกลงกัน จึงไม่มีความผิด

เจตนาที่จะให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น (Intent to achieve objective) หรือเจตนาที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมร้ายแรงนี้ ถือเป็นสาระสำคัญขององค์ประกอบภายในของความผิดฐานมีส่วนร่วมเพราะไม่ใช่ว่าผู้ร่วมตกลงเพียงแต่จะมีเจตนาที่จะตกลงกันเท่านั้น แต่จะต้องมีเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงตามที่ตกลงด้วย และเจตนาทั้งสองลักษณะนี้จะต้องเกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ที่ร่วมตกลงกัน จึงจะเป็นความผิดฐานมีส่วนร่วมได้

ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน การพิสูจน์ความผิดจะต้องแสดงให้เห็นว่าผู้ตกลงกันนั้นมีเจตนาร่วมกันที่จะให้มีการกระทำความผิดตามที่ตกลงเกิดขึ้น การตกลงกันเป็นความผิดสำเร็จเมื่อมีบุคคลสองคนตกลงกันที่จะกระทำความผิด การมีผู้ตกลงเพิ่มขึ้นจาก 2 คนนั้น จะต้องแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ร่วมตกลงมีเจตนาที่จะให้ความผิดตามที่ตกลงกันเกิดขึ้นด้วย มิใช่มารวมกลุ่มและตกลงกันเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเจตนาที่จะให้เกิดความผิดขึ้นเป็นเจตนาเดียวกันทั้งหมดของผู้ร่วมตกลงกัน ดังนั้นบุคคลที่ร่วมตกลงแต่ไม่มีเจตนาจะให้มีการกระทำความผิดตามที่ตกลงเกิดขึ้นก็ไม่มีผิดแม้ว่าผู้ที่ตกลงกับคนอื่นที่มีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จะรับผิดฐานมีส่วนร่วม เพราะผู้ร่วมตกลงกันเหล่านั้นมีเจตนาที่จะให้มีความผิดตามที่ตกลงกันเกิดขึ้น เช่น A, B และ C ตกลงที่จะไปปล้นทรัพย์ของ D โดยมี A กับ B เท่านั้นที่มีเจตนาจะปล้นทรัพย์ของ D แต่ C ไม่มีเจตนาที่จะปล้นทรัพย์ของ D แต่ต้องการเพียงล้อเล่นเท่านั้น C จึงไม่มีความผิดฐานมีส่วนร่วมในการปล้นทรัพย์

ส่วนอาชญากรรมร้ายแรง หมายถึง ความผิดซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสีเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่าได้ ความหมายดังกล่าวเป็นไปตามคำนิยามของอนุสัญญาฯ มาตรา 2 (ข)

องค์ประกอบข้อที่ 2 เพื่อความมุ่งประสงค์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรง หรือโดยอ้อมกับการได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือทางวัตถุอย่างอื่น

บุคคลผู้ตกลงกันนั้นจะต้องมีความประสงค์ในการตกลงกันกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่น ความผิดฐานนี้จะต้องมีเจตนาพิเศษ 2 ประการ ประการแรก คือ เจตนาที่จะตกลงกันและเจตนาที่จะให้ความผิดร้ายแรงเกิดขึ้นตามที่ตกลงกัน ประการที่สอง คือ เพื่อความมุ่งหวังให้ได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อม

องค์ประกอบข้อที่ 3 หากกฎหมายภายในกำหนดไว้ การตกลงดังกล่าวต้องประกอบกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำตามที่ตกลงกัน โดยหนึ่งในบุคคลที่มีส่วนร่วมให้ความตกลงนั้นมีผลสืบหน้าไป หรือประกอบกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

องค์ประกอบข้อนี้ หมายความว่า เมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรงโดยมุ่งหมายให้ผู้กระทำได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์อื่นๆ แล้ว เพียงแต่การตกลงกันดังกล่าวยังไม่เป็นความคิด บุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ตกลงกันนั้น จะต้องกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นผลให้การที่ได้ตกลงกันก้าวหน้าลุกลงไปบางขั้นบางตอน หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ตกลงกันนั้น จะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เช่น A B C ตกลงกันจะล่องลวงหญิงเพื่อไปค้าประเวณีที่รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา เพียงแต่ C ได้เริ่มเข้าไปตีสนิทและหว่านล้อมหญิงสาวในหมู่บ้านชนบทให้ยินยอมเดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา แม้หญิงนั้นยังมีได้ยินยอมเดินทาง ก็ถือว่า C ได้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นผลให้การตกลงล่องลวงหญิงไปค้าประเวณีต่างประเทศสืบหน้าไปบางส่วนแล้ว ดังนั้น A B C มีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมทันทีที่ตกลงกันแล้ว

หลักเกณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบความคิดในข้อนี้ถูกบัญญัติอยู่ในเงื่อนไขที่ว่า หากกฎหมายภายในของรัฐภาคีได้กำหนดหรือบัญญัติให้หลักเกณฑ์ดังกล่าวใช้บังคับสำหรับการกระทำผิด รัฐภาคีนั้นก็ควรกำหนดให้หลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้เป็นองค์ประกอบความผิดประการหนึ่งของความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมด้วย แต่หากรัฐภาคีรัฐใดมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ข้อนี้ในกฎหมายภายในของตน รัฐภาคีนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นต้องนำหลักเกณฑ์ข้อนี้บัญญัติเป็นองค์ประกอบความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมแต่อย่างใด

การกระทำลักษณะที่สอง คือ การกระทำตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง (ก) (2) ก. มีองค์ประกอบความคิด คือ

1. บุคคลใดรู้เป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร หรือรู้ถึงเจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะกระทำอาชญากรรมดังกล่าว

2. และบุคคลผู้นั้นได้มีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาขององค์กรอาชญากรรม

เมื่อมีการกระทำเข้าองค์ประกอบดังกล่าว ถือว่าบุคคลผู้นั้นมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม

การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมในลักษณะนี้ หมายความว่า บุคคลใดเข้าไปดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นความผิดขององค์กรอาชญากรรม โดยบุคคลผู้นั้นรู้ถึงเป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม หรือบุคคลผู้นั้นรู้เจตนาของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่จะกระทำความผิด บุคคลผู้นั้นมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม เช่น A เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบดีว่ามีองค์กรอาชญากรรม ล่อลวงพาหญิงไปค้าประเวณียังประเทศสหรัฐอเมริกาโดยหญิงนั้นไม่รู้อาจริง แต่เข้าใจว่าได้ไปทำงานสุจริตมีรายได้ดีที่สหรัฐอเมริกา A ได้เข้าช่วยเหลือเพื่อให้หญิงผู้นั้นสามารถเดินทางเข้าไปยังสหรัฐอเมริกาได้ แม้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า A ได้ทำความตกลงร่วมมือกับองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ แต่การที่ A ช่วยเหลือหญิงดังกล่าวโดยรู้ถึงวัตถุประสงค์แท้จริงขององค์กรอาชญากรรม ว่าต้องการพาหญิงไปค้าประเวณี A ก็มีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม

มีข้อสังเกตว่า แม้ A จะมีได้ตกลงสมคบกับผู้ใดเลย แต่ A ต้องรู้ถึงเป้าหมายและกิจกรรม อันได้แก่ การล่อลวงหญิงไปค้าประเวณีขององค์กรอาชญากรรม คือ A ต้องรู้ว่าการนำหญิงไปสหรัฐอเมริกา คือ การหลอกลวงหญิงไปค้าประเวณีขององค์กรอาชญากรรม ทั้ง A ต้องรู้ว่างค์กรอาชญากรรมนี้มีลักษณะตามคำจำกัดความในมาตรา 2 (ก) แห่งอนุสัญญาฯ A จึงจะต้องมีความผิดฐานมีส่วนร่วม

การกระทำลักษณะที่สาม คือ การกระทำตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง (ก) (2) ข. มีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. บุคคลผู้ใดรู้เป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือรู้ถึงเจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะกระทำความผิดอาชญากรรมดังกล่าว

2. และบุคคลผู้นั้นได้มีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรม โดยรู้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะช่วยทำให้บรรลุเป้าหมายในการกระทำความผิดอาญาที่กล่าวถึงข้างต้น

เมื่อมีการกระทำเข้าองค์ประกอบดังกล่าว ถือว่าบุคคลผู้นั้นมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม

การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมในลักษณะนี้ หมายความว่า การกระทำกิจกรรมอื่น หรือการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรม แม้กิจกรรมเหล่านั้นจะเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมนั้น รู้ว่าการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ถูกต้องกฎหมายขององค์กรอาชญากรรม ทำให้บรรลุเป้าหมายในการกระทำความผิดหลัก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมก็ต้องมี

ความผิดฐานมีส่วนร่วมด้วย เช่น การที่องค์กรอาชญากรรมตั้งกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมายอื่น ขึ้นบังหน้า และใช้ฟอกเงินที่ได้มาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย นาย A เป็นผู้จัดการดูแลกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยรู้ดีว่าการที่ตนมาดูแลกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ทำให้การประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมบรรลุเป้าหมาย คือ สามารถฟอกเงินที่ได้จากการกระทำผิดนำมาพัฒนาองค์กรอาชญากรรม นาย A ก็ต้องมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม³⁸

ในบทบัญญัติแห่งการกระทำในลักษณะที่สองและลักษณะที่สามนี้ ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าจะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมตกลงกัน ดังนั้นแม้มีเพียงบุคคลเดียว ก็อาจมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมได้หากบุคคลนั้นกระทำความผิดตามองค์ประกอบความผิดในส่วนนี้ ทั้งนี้เพราะข้อความในส่วนนี้อยู่ภายใต้วรรคหนึ่ง (ก) ของมาตรา 5 เช่นเดียวกัน ได้แก่ ถ้อยคำว่า “กรณีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างดังกล่าวต่อไปนี้” ซึ่งหมายความว่า การกระทำตามวรรคหนึ่ง (ก) (1) คือ การมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรอาชญากรรมอย่างใดอย่างหนึ่งก็ย่อมมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมแล้ว หรือการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามวรรคหนึ่ง (ก) (1) และวรรคหนึ่ง (ก) (2) ทั้งสองส่วนก็เป็นความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมเช่นกัน

สรุปการกระทำลักษณะที่สองและลักษณะที่สาม แม้ไม่ต้องมีองค์ประกอบความผิดในเรื่องต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนสมคบหรือร่วมตกลงกันกระทำความผิดก็ตาม แต่จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมนั้น ได้กระทำความผิดดังนี้

1. มีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม โดยการมีส่วนร่วมดังกล่าวผู้กระทำได้กระทำไปโดยที่ตนเองรู้เป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาขององค์กรอาชญากรรม หรือได้กระทำไปโดยรู้ถึงเจตนาขององค์กรอาชญากรรม

2. หรือมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรม โดยรู้ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ นั้น จะช่วยให้องค์กรอาชญากรรมบรรลุเป้าหมายหลักในการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นรู้ถึงเป้าหมายและเจตนาขององค์กรอาชญากรรมเป็นอย่างดี

³⁸ วีระพงษ์ บุญโยภาส และคณะ. แหล่งเดิม. หน้า 68-78.

การกระทำลักษณะที่สี่ คือ การกระทำตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง (ข) มีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

1. การจัดตั้ง สั่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะดวก หรือให้คำปรึกษาในการประกอบอาชญากรรม

2. อาชญากรรมดังกล่าวเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาประสงค์ต่อผล

การกระทำความผิดในลักษณะที่สี่นี้ การจัดการ การสั่งการ การช่วยเหลือ การยุยง การอำนวยความสะดวก การให้คำปรึกษาในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ถือว่าเป็นความผิดอาญาและการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมอีกลักษณะหนึ่ง³⁹

2) การกำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมเป็นความผิดอาญา (Criminalization of the laundering of proceeds of crime)⁴⁰

การกำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมเป็นความผิดอาญามีหลักดังนี้

1. กำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้ ถือเป็นความผิดฐานฟอกทรัพย์สิน

(ก) (1) การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม

(2) การปกปิดหรืออำพรางทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม

(ข) (1) การได้มาการครอบครองทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม

(2) การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง ช่วยเหลือ สนับสนุน

ในการกระทำความผิดใดๆ ตามข้อนี้

³⁹ นิรมล ราชางกูร. (2545). มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี: ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรการตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000. หน้า 99.

⁴⁰ United Nation Convention against Transnational Organized Crime, Article 6.

กับเรื่องนี้

2. กำหนดหน้าที่ของรัฐภาคีให้บัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้อง

แยกองค์ประกอบได้ดังนี้

การกระทำลักษณะแรก ปรากฏตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง (ก) (1)

องค์ประกอบภายนอก

1. การแปรสภาพทรัพย์สินหรือการโอนทรัพย์สิน
2. โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นคือรายได้จากอาชญากรรม

องค์ประกอบภายใน

1. เจตนา ผู้กระทำต้องรู้ว่าทรัพย์สินนั้นคือรายได้หรือผลประโยชน์
2. เจตนาประสงค์ต่อผล
  - เพื่อประสงค์ปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มาโดยผิดกฎหมาย
  - เพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

จากการกระทำความผิด

ของทรัพย์สินดังกล่าว

มูลฐานให้หลุดพ้นจากผลกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของเขา

การกระทำลักษณะที่สอง ปรากฏตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง (ก) (2)

แยกองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

1. ปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การโอนการครอบครอง การเคลื่อนย้าย กรรมสิทธิ์ สิทธิของทรัพย์สิน
2. โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้จากการกระทำผิด

องค์ประกอบภายใน

เจตนา ผู้กระทำต้องรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิด

การกระทำลักษณะที่สาม ปรากฏตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง (ข) (1)

แยกองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

การได้มาหรือการครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้น

คือ รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด

องค์ประกอบภายใน

เจตนา ผู้กระทำต้องรู้ว่าทรัพย์สินคือรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้
มาจากการกระทำความผิด

การกระทำลักษณะที่สี่ ปรากฏตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง (ข) (2)
แยกองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

การมีส่วนร่วม การสมาคม การสมคบ การพยายาม ช่วยเหลือ ยุยง
อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

องค์ประกอบภายใน

เจตนา เป็นเจตนาตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ
การที่ผู้กระทำความผิดรู้สำนึกในการกระทำ และขณะเดียวกันผู้กระทำก็ประสงค์ต่อผลหรือ
ยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

การกระทำทั้งลักษณะที่ 1-3 จะต้องมีเจตนาพิเศษด้วย กล่าวคือ

1. การแปรสภาพและโอนทรัพย์สินต้องกระทำโดยรู้ว่าทรัพย์สิน
ดังกล่าวได้มาจากการก่ออาชญากรรม และการกระทำเพื่อปกปิด อำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมาย
ของทรัพย์สินหรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อหลบเลี่ยง
ผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน

2. การปกปิด อำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สภาพที่ตั้ง
การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือสิทธิเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่า
ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม

นอกจากนี้การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือการสมคบกัน
กระทำ พยายามกระทำและช่วยเหลือ ยุยง สนับสนุน ให้ความสะดวก และให้คำปรึกษาแนะนำ
ในการกระทำฐานฟอกทรัพย์สินทั้งสามลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็ต้องมีความผิดอาญาด้วย

ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 6 วรรคสอง (ก) กำหนดให้มีการขยายความผิด
มูลฐานให้กว้างที่สุด โดยให้ครอบคลุมถึงความผิดมูลฐานการเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม
การคอร์รัปชัน การขัดขวางความยุติธรรม และการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูงจำคุกไม่น้อยกว่า
4 ปี (ความผิดอาญาร้ายแรง) ที่เกี่ยวกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม จะเห็นได้ว่าการกระทำที่เป็นความผิด
อาญาในข้อนี้ คือ

ลักษณะแรก คือ การแปรสภาพทรัพย์สินหรือการโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้น คือ รายได้จากอาชญากรรม เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มาของทรัพย์สินดังกล่าว หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานให้หลุดพ้นจากการกระทำผิด

ลักษณะที่สอง คือ การปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การโอนการครอบครอง การเคลื่อนย้าย กรรมสิทธิ์ สิทธิของทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าว ได้จากการกระทำผิด

ลักษณะที่สาม คือ การได้มาหรือการครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นคือรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด

ลักษณะที่สี่ คือ การมีส่วนร่วม การสมาคม การสมคบ การพยายามช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะดวก ให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

3.3.1.2 มาตรการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับการกระทำผิด

มาตรการทำลายทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ที่สำคัญ คือ มาตรการการริบและการยึดทรัพย์สิน (Confiscation and seizure)⁴¹

1. ให้รัฐภาคีรับเอามาตรการที่จำเป็นเท่าที่จะกระทำได้อย่างมากที่สุด ภายใต้ระบบกฎหมายภายในของตน

(ก) ทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ภายใต้อนุสัญญานี้หรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากับทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมดังกล่าว

(ข) ทรัพย์สิน อุปกรณ์ หรือเครื่องมือเครื่องใช้อื่นที่ใช้หรือจะใช้ ในการกระทำความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง

2. ให้รัฐภาคีรับเอามาตรการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สามารถพิสูจน์รูปพรรณ สืบค้น อายัดหรือยึดทรัพย์สินใดๆ ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาวรรคหนึ่งของมาตรานี้ เพื่อความมุ่งประสงค์ของการริบในภายหลัง

3. หากทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมถูกแปรรูป หรือเปลี่ยนรูป เป็นทรัพย์สินอื่นบางส่วนหรือทั้งหมด ให้ใช้มาตรการตามมาตรานี้บังคับกับทรัพย์สินนั้นแทนเงินรายได้

⁴¹ United Nation Convention against Transnational Organized Crime, Article 12.

4. หากทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมถูกรวมเข้ากับทรัพย์สินที่ได้มาจากแหล่งที่มาโดยชอบธรรม ทรัพย์สินนั้นจะต้องถูกริบเท่ากับมูลค่าที่ประเมินจากเงินรายได้ที่นำไปรวมเข้า โดยไม่กระทบกระเทือนต่ออำนาจเกี่ยวกับการอายัดหรือยึดทรัพย์

5. ให้เงินได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับจากทรัพย์สินที่ได้จากองค์กรอาชญากรรมซึ่งได้มาจากทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมได้แปรรูปหรือเปลี่ยนรูปไป หรือจากทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมถูกรวมเข้าอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบตามมาตรการที่ระบุไว้ในมาตรานี้ ในลักษณะและขอบเขตเดียวกันกับทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม

6. เพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรานี้ และมาตรา 13 ของอนุสัญญานี้ ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐให้อำนาจแก่ศาลหรือหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาหรือยึดหลักฐานทางธนาคาร ทางการเงิน หรือทางการค้า รัฐภาคีจะต้องไม่ปฏิเสธที่จะดำเนินการตามบทบัญญัติของวรรคนี้ โดยอ้างว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความลับของธนาคาร

7. รัฐภาคีอาจพิจารณาความเป็นไปได้ในการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดแสดงแหล่งกำเนิดโดยชอบด้วยกฎหมายของทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมหรือทรัพย์สินอื่นที่อยู่ในข่ายจะถูกริบ ทั้งนี้โดยอยู่ในขอบเขตว่าการกำหนดเช่นนั้นสอดคล้องกับหลักกฎหมายภายในรัฐของตน และลักษณะของกระบวนการทางยุติธรรมทางอื่น

8. ต้องไม่ตีความบทบัญญัติมาตรานี้ให้กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลที่สามซึ่งสุจริต

9. ไม่มีควมใดในมาตรานี้กระทบกระเทือนหลักที่ว่า มาตรการที่อ้างถึงจะถูกกำหนดและอนุมัติโดยสอดคล้องและภายใต้บังคับของบทบัญญัติกฎหมายภายในรัฐภาคี

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ได้กำหนดมาตรการริบและยึดทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะแยกต่างหากจากมาตรการการฟอกเงิน ดังนั้นจึงมิได้ถูกจำกัดไว้เฉพาะในส่วนของ การฟอกเงินเท่านั้น แต่มีการขยายไปถึงการกระทำความผิดอื่น ซึ่งบัญญัติให้เป็นความผิดตามอนุสัญญาฯ นี้ โดยมีขอบเขตการบังคับใช้ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 3 ได้แก่

1. ความผิดตามอนุสัญญาฯ มี 4 ฐาน คือ

ก. ความผิดฐานเข้ามีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (อนุสัญญาฯ

ข้อ 5)

ข. ความผิดฐานฟอกเงิน (อนุสัญญาฯ ข้อ 6)

ค. ความผิดฐานคอร์รัปชัน (อนุสัญญาฯ ข้อ 8)

ง. ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (อนุสัญญาฯ ข้อ 23)

2. ความผิดตามที่กำหนดไว้ในพินัยสาร 3 ฉบับ คือ

พินัยสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ

ผู้หญิงและเด็ก

ก. พินัยสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเล และอากาศ

ข. พินัยสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธข้ามชาติ

ค. ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 12 กำหนดให้ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายจะต้อง

ถูกริบ ได้แก่ ทรัพย์สินประเภทดังต่อไปนี้

1) ทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม (Proceeds of crime) ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ หรือทรัพย์สิน (Property) ที่มีมูลค่าเทียบได้กับทรัพย์สินดังกล่าว

2) ทรัพย์สิน อุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้

3) กรณีที่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมอนุสัญญาฯ นี้ ได้ถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพแต่บางส่วนหรือทั้งหมดเป็นทรัพย์สินอื่น ทรัพย์สินเช่นว่านั้นจะต้องกลายเป็นทรัพย์สินที่จะต้องถูกริบตามอนุสัญญาฯ แทน หรือหากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมถูกนำไปปะปนกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทรัพย์สินเช่นว่านั้นจะถูกริบไม่เกินมูลค่าที่ประเมินจากทรัพย์สินที่นำเข้าไปปะปน

4) เงินได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ หรือทรัพย์สินซึ่งเปลี่ยนรูป หรือแปรสภาพมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมถูกนำไปปะปนด้วย

3. อาชญากรรมร้ายแรงตามอนุสัญญาฯ ข้อ 2 ซึ่งหมายถึง ความผิดร้ายแรงที่มีโทษจำคุกขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือมากกว่า

ทั้งนี้ เมื่อความผิดดังกล่าวมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม

3.3.2 วิเคราะห์อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 2000 กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

3.3.2.1 วิเคราะห์มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด

ความผิดฐานการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เป็นความผิดอาญา มีมาตรการที่เป็นจุดเด่นในการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี ของความผิดฐานต่างๆ ดังนี้ ความผิดฐานการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เป็นความผิดอาญาลักษณะที่หนึ่งมีจุดเด่นที่จะนำผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี คือ เพียงแต่มีการตกลงกันเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรงก็เป็นความผิดทางอาญาแล้ว ซึ่งการตกลงกัน เป็นเรื่องที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการกระทำที่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอกกับสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้ตกลงกันที่จะกระทำความผิดหลักอันเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่ผู้กระทำตกลงกัน มุ่งหมายก่อขึ้นนั้นก็ถือเป็นความผิดทันทีไม่จำเป็นต้องเกิดความผิดสำเร็จขึ้น จึงเป็นมาตรการ ทางกฎหมายที่สามารถสกัดมิให้เกิดการกระทำความผิดที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถเข้าดำเนินการกับผู้ที่จะกระทำความผิดได้ตั้งแต่มีการตกลงกัน ซึ่งในการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดจะไม่ใช่ผู้ลงมือ กระทำผิดด้วยตนเอง แต่จะคอยควบคุมดูแลการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมอยู่ห่างๆ จะมีลูกน้อง หรือบุคคลในระดับล่างขององค์กรเป็นผู้ลงมือกระทำผิด ดังนั้น เมื่อมีการบังคับใช้มาตรการ ทางกฎหมายต่อการกระทำที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงก็จะเป็นการบังคับใช้กฎหมายต่อลูกน้องหรือ บุคคลในระดับล่างขององค์กรอาชญากรรมเท่านั้น จะไม่กระทบต่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด แต่อย่างใด ดังนั้น การที่สามารถบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายกับพฤติกรรมการตกลงกันนี้ได้ จึงเป็นการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดในความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง โดยตรง ซึ่งจะทำให้การป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรมประสบความสำเร็จ

ส่วนความผิดฐานการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะ องค์กรความผิดลักษณะที่สองและลักษณะที่สามมีจุดเด่น คือ เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นมาเป็นพิเศษ ก้าวหน้ากว่าหลักทฤษฎีสมคบอีกชั้นหนึ่ง เพราะไม่จำเป็นจะต้องมีมาตรการตกลงสมคบของบุคคล ตั้งแต่สองคนขึ้นไปแต่ประการใด เพียงแต่บุคคลใดรู้เป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมและผู้นั้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรม หรือผู้นั้นมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ที่ส่งเสริมให้กิจกรรมหลักบรรลุเป้าหมายผู้นั้นก็มีความผิดแล้ว การบัญญัติให้การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมหลักอันเป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมกิจกรรมหลักอันเป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมเป็นความผิดอาญานี้เป็นการลงโทษ

เมื่อมีการกระทำของผู้มีส่วนร่วมในองค์กรเกิดขึ้นแล้ว และรัฐมีภาระพิสูจน์แต่เพียงว่าการกระทำที่ปรากฏออกมาให้พบเห็นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอันเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรอาชญากรรม หรือการกระทำความผิดแล้วแม้เป็นกิจกรรมอื่นที่ไม่มีความผิดอาญา แต่ถ้ากิจกรรมนั้นเป็นการส่งเสริมกิจกรรมหลักอันเป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมก็เป็นความผิด ซึ่งการกระทำเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นในตัวของมันเองว่าผู้กระทำมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมอย่างแน่นอน⁴²

อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวก็มีจุดอ่อน คือ ความผิดลักษณะที่หนึ่ง มีปัญหาในเรื่องการหาพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ว่ามีการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดหาได้ยาก เนื่องจากการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดเพียงแต่เกิดขึ้นตอนเจตนาซึ่งเป็นเรื่องภายในเท่านั้น อนุสัญญาฉบับนี้บัญญัติว่าให้นำหลักการ “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” มาใช้ในการพิสูจน์ โดยมีผู้ให้ความเห็นไว้ว่า “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” คล้ายคลึงกับ “ทฤษฎีการกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” (Overt Act)⁴³ “ทฤษฎีการกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” (Overt Act) เป็นความพยายามที่จะนำเอาหลักความผิดฐานสมคบมาใช้โดยให้มีลักษณะเป็น “การกระทำ” ที่ชัดเจนขึ้น โดยกำหนดให้มี “การกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” เพิ่มขึ้นจาก “การตกลง” จึงจะสามารถลงโทษได้ การกระทำที่ปรากฏออกมภายนอก หมายถึง การกระทำที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการตกลงกันกระทำความผิด โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำให้ปรากฏออกมภายหลังที่ได้มีตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด เช่น ก. ข. และ ค. สมคบกันเพื่อไปปล้นธนาคาร ก. อาจจะไปซื้อหน้ากากสำหรับใช้ในการปล้น การซื้อหน้ากากนั้นจะถือเป็น “การกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” อันเป็นเหตุให้สามารถลงโทษฐานมีส่วนร่วมได้ แม้ว่าตามอนุสัญญาบัญญัติว่าให้นำหลักการ “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” มาใช้ในการพิสูจน์การตกลงกัน แต่เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ามีการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงจริงหรือไม่ ผู้วิจัยขอเสนอให้นำพยานหลักฐานที่เป็นพยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) ก่อนที่จะมีการตกลงกันไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกัน (Communication) การรวมตัวกัน การเจรจาต่อรองกัน (Negotiation) การพูดคุยชักชวน หรือวางแผนแนวทางที่จะกระทำความผิด มาประกอบการพิสูจน์ด้วย เพื่อให้พยานหลักฐานในการสมคบกันมีน้ำหนักมากขึ้น ดังเช่นความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด⁴⁴ ซึ่งการนำมาตรการนี้มาใช้จะอาศัยพยานหลักฐานที่เป็นพยานแวดล้อมประกอบกับพยานบอกเล่า หรือคำชัดทอของผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำความผิดเพื่อสนับสนุน

⁴² นิรมล ราชางกูร. เล่มเดิม. หน้า 125.

⁴³ แหล่งเดิม. หน้า 100.

⁴⁴ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534, มาตรา 8.

ให้เห็นว่ามีเจตนาที่ตกลงกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อใช้พยานแวดล้อมประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว ก็เพียงพอที่จะนำเอาตัวการหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมาลงโทษได้ การพิสูจน์นี้เป็นลักษณะเดียวกับการพิสูจน์แบบแผนในการประกอบมิชญาชีพตามกฎหมาย RICO ซึ่งโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้แจ้งชัดในประเด็นความสัมพันธ์ (Relationship) ความต่อเนื่อง (Continuity)

จุดอ่อนของความผิดลักษณะที่สองและลักษณะที่สาม คือ การพิสูจน์ว่าผู้กระทำรู้เป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร หรือรู้ถึงเจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะกระทำความผิดอาชญากรรมดังกล่าว จะพิสูจน์ได้อย่างไร ตามอนุสัญญาฉบับนี้บัญญัติไว้ว่าให้นำหลักการ “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” มาใช้ แต่การพิสูจน์โดยนำหลักการพฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัยนี้ ไม่ใช่จะทำได้ง่ายๆ เนื่องจากบุคคลที่กระทำความผิดในลักษณะที่สองและลักษณะที่สามนี้ โดยสภาพของความผิด ผู้กระทำย่อมเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายอยู่แล้วการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จะต้องใช้ข้อสันนิษฐานของกฎหมายแก้ไขจุดอ่อนในเรื่องการพิสูจน์นี้ กล่าวคือ ต้องบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมว่าผู้ใดมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรม หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้กิจกรรมหลักขององค์กรอาชญากรรมบรรลุเป้าหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นรู้ถึงการมีอยู่และเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้ถึงการมีอยู่และเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมนั้น อันเป็นการผลัดภาระการพิสูจน์ไปให้ผู้กระทำนั้นเป็นผู้พิสูจน์ ดังนั้น ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ว่าตนไม่รู้ถึงการมีอยู่และเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมนั้นแล้ว บุคคลนั้นก็มีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมลักษณะที่สองและลักษณะที่สาม

สรุปว่า การกระทำลักษณะที่หนึ่งคือการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรง และการกระทำลักษณะที่สามคือการเข้ามีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรมเป็นมาตรการที่สามารถนำผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมาดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการกระทำลักษณะที่หนึ่งนั้นเพียงแค่มีการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดโดยมีจุดประสงค์เพื่อการได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือวัตถุอย่างอื่นก็เป็นความผิดแล้วแม้ยังไม่ได้มีการลงมือกระทำความผิดก็ตาม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมของผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ในส่วนการกระทำลักษณะที่สามคือการที่บุคคลกระทำการกิจกรรมอื่นหรือมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรม แม้ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถ้ารู้ว่าการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ถูกกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมทำให้บรรลุเป้าหมายในการกระทำความผิดหลักก็มีความผิดแล้ว เมื่อพิจารณาถึงผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวในมิติขององค์กรอาชญากรรมแล้ว จะเห็นว่าเป็นพฤติกรรมของผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด ซึ่งเป็น

ผู้ดำเนินการก่อตั้งกิจการที่ถูกกฎหมายขึ้นมาฟอกเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ดังนั้น มาตรการนี้จึงสามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมาดำเนินคดีได้

3.3.2.2 วิเคราะห์มาตรการที่ใช้ทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิด

จากการที่อนุสัญญาฉบับนี้บัญญัติไว้ว่า ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายจะต้องถูกริบได้แก่ ทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม (Proceeds of crime) ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ หรือทรัพย์สิน (Property) ที่มีมูลค่าเทียบได้กับทรัพย์สินดังกล่าว ทรัพย์สินอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ รวมทั้งกรณีที่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ ได้ถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพแต่บางส่วนหรือทั้งหมดเป็นทรัพย์สินอื่น ทรัพย์สินนั้นจะต้องถูกริบตามอนุสัญญาฯ แทน หรือว่าหากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมถูกนำไปปะปนกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทรัพย์สินนั้นจะถูกริบได้แต่ไม่เกินมูลค่าที่ประเมินจากทรัพย์สินที่นำเข้าไปปะปนหรือเงินได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้

การที่อนุสัญญาฯ บัญญัติให้ริบได้แม้ว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดได้เปลี่ยนสภาพไปแล้ว หรือได้นำเข้าไปปะปนกับทรัพย์สินอื่น ทำให้มาตรการริบทรัพย์สินสามารถนำไปใช้กับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับอนุสัญญาฯ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” (Property) ให้หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง เคลื่อนย้ายได้หรือเคลื่อนย้ายไม่ได้ จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ รวมถึงเอกสารหรือตราสารทางกฎหมายที่เป็นหลักฐานกรรมสิทธิ์หรือผลประโยชน์ในทรัพย์สินดังกล่าว และให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม” (Proceeds of crime) หมายถึง ทรัพย์สินใดที่เกิดจากหรือได้รับไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากการกระทำความผิด ทำให้ทรัพย์สินที่สามารถริบได้กินความหมายกว้าง เหตุผลอีกประการหนึ่ง เนื่องจากอนุสัญญาฯ ได้กำหนดมาตรการริบและยึดทรัพย์สินไว้โดยมีกรอบการใช้บังคับขยายไปถึงการกระทำความผิดตามอนุสัญญาฯ 4 ฐาน ความผิดตามที่กำหนดไว้ในพิธีสาร 3 ฉบับ และความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงตามอนุสัญญาฯ ข้อ 2 ซึ่งหมายถึง ความผิดที่มีโทษจำคุกขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือมากกว่า จึงทำให้สามารถบังคับใช้มาตรการยึดและริบทรัพย์สินกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดในหลายมูลฐานความผิด

สิ่งที่ทำให้มาตรการริบทรัพย์ตามอนุสัญญาฯ มีประสิทธิภาพ เนื่องจากว่า แม้ทรัพย์ที่ได้จากการกระทำผิดได้แปรสภาพไปแล้วไม่ว่ากี่ครั้ง หรือไปรวมกับทรัพย์อื่นแล้ว หรือ สิ่งที่ได้มาจากการกระทำผิดได้แปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นที่ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นทรัพย์แล้ว ก็สามารถริบได้ ประกอบกับความผิดมูลฐานที่สามารถบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์ตามอนุสัญญาฯ มีหลายมูลฐานความผิด จึงทำให้สามารถทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดได้อย่างค่อนข้างกว้าง

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม และแนวทางการแก้ไข

การกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมกฎหมายที่ใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เว้นแต่ในเรื่องใดไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็ต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับในเรื่องดังกล่าว ในบทนี้จะวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร หรือไม่ จึงทำให้ไม่สามารถป้องกันรักษาป่าไม้ไว้ได้ และไม่สามารถใช้บังคับในการปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาที่นำมาใช้บังคับกับการกระทำผิดดังกล่าวด้วย และจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการป้องกันรักษาป่าไม้

4.1.1 มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันรักษาป่าไม้

การรักษาป่าไม้เพื่อให้มีความอุดมสมบูรณ์นั้น สิ่งที่จะต้องรักษาไว้ให้อยู่คู่กันมี 2 อย่าง อย่างแรก คือ พื้นดินซึ่งเป็นที่ที่ต้นไม้หรือของป่าขึ้นอยู่ อย่างที่สอง คือ ดินไม้หรือพืชพันธุ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นดินที่เป็นที่ป่า ถ้าหากสามารถรักษาทั้งสองอย่างนี้ไว้ได้ ก็จะทำให้ป่าไม้นั้นมีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่สมบูรณ์ตลอดไป เมื่อตรวจสอบพระราชบัญญัติป่าไม้ พบว่า มีบทบัญญัติเพื่อใช้ป้องกันรักษาทั้งสองอย่างนี้ กล่าวคือ ส่วนที่เป็นพื้นที่ที่พระราชบัญญัติป่าไม้ให้ความคุ้มครองคือป่า ซึ่งป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ คือ ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน¹ ดังนั้นที่ดินบริเวณใดก็ตามที่ยังมิได้มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมายที่ดิน จึงเป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ โดยมีได้ค้ำนึ่งว่าพื้นที่บริเวณนั้นโดยสภาพที่แท้จริงแล้วยังมีสภาพเป็นป่าไม้หรือไม่ ซึ่งพระราชบัญญัติป่าไม้ก็ให้ความคุ้มครอง

¹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 4 (1).

พื้นที่ที่เป็นป่านี้ด้วย บุคคลใดเข้าไปกระทำการใดๆ ในพื้นที่บริเวณดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิด ซึ่งต้องระวางโทษ

พื้นที่ที่เป็นป่านี้ด้วย บุคคลใดเข้าไปกระทำการใดๆ ในพื้นที่บริเวณดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิด ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ² ในกรณีถ้าได้กระทำให้เป็นที่เกินยี่สิบห้าไร่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท³ จะเห็นว่าพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้วางหลักการ ในการป้องกันรักษาพื้นที่ป่าไว้ว่าบุคคลจะเข้าไปกระทำการใดๆ ในป่าไม่ได้ เว้นแต่ได้กระทำให้ ภายในเขตที่จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ส่วนมาตรการในการป้องกันรักษาไม้หรือพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่านั้น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็มีเช่นกัน ซึ่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ความคุ้มครองไม้ ตามความหมายในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งหมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นๆ ทุกชนิด ที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลาย และกิ่งของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะถูกตัดทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุดหรือ กระทำโดยประการอื่น⁴ เมื่อพิจารณาความหมายของไม้ ไม้ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา ถือว่าเป็นไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ความคุ้มครองไม้แต่ละชนิดไม่เท่ากัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ความคุ้มครองเฉพาะไม้ที่เป็นไม้หวงห้าม ส่วนไม้ที่มีไซ้ไม้หวงห้ามแม้จะขึ้นอยู่ในพื้นที่ที่เป็นป่า พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ได้ให้ความคุ้มครอง การทำไม้ที่มีไซ้ไม้หวงห้ามแม้จะทำในป่า ก็ไม่ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เพียงแต่มีมาตรการทางภาษีเท่านั้น คือ เมื่อนำไม้ที่มีไซ้ ไม้หวงห้ามเข้าเขตด่านป่าไม้ จะต้องมีการเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดไว้⁵ ส่วนไม้ที่เป็นไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ที่เป็นป่าการทำไม้ ถ้าเป็นไม้หวงห้ามธรรมดาจะต้อง ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทาน⁶ แต่ถ้าเป็นไม้หวงห้ามพิเศษการทำไม้ จะไม่อนุญาตให้ทำ เว้นแต่รัฐมนตรีจะอนุญาตในกรณีพิเศษ⁷ ซึ่งการทำไม้หวงห้ามนอกจากจะต้อง มีการขออนุญาตในการทำไม้แล้ว ผู้ขออนุญาตทำไม้ยังจะต้องมีการเสียค่าภาคหลวงให้แก่รัฐด้วย⁸

² พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 72 ตรี วรรคหนึ่ง.

³ แห่งเดิม. มาตรา 72 ตรี วรรคสอง.

⁴ แห่งเดิม. มาตรา 4 (2).

⁵ แห่งเดิม. มาตรา 25.

⁶ แห่งเดิม. มาตรา 11.

⁷ แห่งเดิม. มาตรา 6 วรรคสอง.

⁸ แห่งเดิม. มาตรา 9.

ซึ่งไม้หวงห้ามที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ความคุ้มครอง ได้แก่ ไม้สัก และไม้ยาง ไม้ว่าจะขึ้นอยู่ในที่ใดในราชอาณาจักร ทั้งที่ขึ้นในพื้นที่ป่าและพื้นที่ที่ไม่ใช่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็เป็นไม้หวงห้ามเสมอ ส่วนไม้ชนิดอื่นนอกจากไม้สักและไม้ยางจะเป็นไม้หวงห้ามต้องเป็นไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่าและมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็น ไม้หวงห้ามด้วย⁹

แม้ว่าพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จะไม่ได้ให้ความคุ้มครองไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามเนื่องจากการทำไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามที่อยู่ในป่าไม่ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่การทำไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามที่อยู่ในป่าก็เป็นการกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า ดังนั้นบุคคลใดเข้าไปทำไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามในป่าก็อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 54 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามมาตรา 54 จึงถือว่าแม้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จะไม่ให้ความคุ้มครองไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในป่าโดยตรง แต่ก็สามารถนำบทบัญญัติที่ใช้คุ้มครองพื้นที่ป่ามาบังคับใช้กับการทำไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในป่าได้

ส่วนการคุ้มครองของป่านั้นตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ของป่าหมายความว่า บรรดาของที่เกิดขึ้นหรือมีขึ้นในป่าตามธรรมชาติ คือ ไม้ พืชต่างๆ ตลอดจนสิ่งอื่นที่เกิดจากพืชนั้น รังนก ครั่ง รวงผึ้ง น้ำผึ้ง จีผึ้ง และมูลค้างคาว หินที่ไม่ใช่แร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ รวมถึงถ่านไม้ที่บุคคลทำขึ้นด้วย¹⁰ ของป่ามีทั้งที่เป็นของป่าหวงห้ามและของป่าที่มีใช้ของป่าหวงห้าม ซึ่งการกำหนดว่าของป่าชนิดใดในท้องที่ใดจะเป็นของป่าหวงห้าม ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา¹¹ การคุ้มครองของป่าหวงห้ามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ความคุ้มครองโดยการเก็บหาของป่าและการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และจะต้องเสียค่าภาคหลวงด้วย¹² ส่วนของป่าที่มีใช้ของป่าหวงห้ามนั้นพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองหรือแม้แต่มาตรการทางภาษีก็ไม่มี แต่ถ้ามีการเก็บหาของป่าที่มีใช้ของป่าหวงห้ามถึงขนาดเป็นการทำลายป่า ผู้เก็บหาของป่าที่มีใช้ของป่าหวงห้ามก็อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ตามมาตรา 54 ฐานกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าได้

⁹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 7.

¹⁰ แหล่งเดิม, มาตรา 4 (7).

¹¹ แหล่งเดิม, มาตรา 27.

¹² แหล่งเดิม, มาตรา 29, 29 ทวิ.

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติคุ้มครองพื้นที่ป่าบุคคลใดๆ จะเข้าไปกระทำโดยประการใดๆ ในพื้นที่ป่าจะต้องขออนุญาตก่อน จะเข้าไปทำอะไรโดยไม่ขออนุญาตไม่ได้ ในส่วนการคุ้มครองไม้และพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นในป่าโดยหลักการแล้ว พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็ให้ความคุ้มครองโดยบุคคลใดๆ จะเข้าไปทำไม้ที่เป็นไม้หวงห้าม เก็บหาของป่าหวงห้ามจะต้องขออนุญาตก่อน แต่การทำไม้ที่มีไม้หวงห้าม การเก็บหาของป่าที่มีไม้หวงห้ามสามารถทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่การทำไม้ที่มีไม้หวงห้าม จะต้องมีการเสียบายให้รัฐ คือ ค่าธรรมเนียมเมื่อนำไม้ดังกล่าวเข้าเขตด่านป่าไม้

4.1.2 ปัญหาข้อบกพร่องของมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันรักษาป่าไม้

เมื่อพิจารณาถึงการป้องกันรักษาป่าไม้และไม้หรือพืชพันธุ์ที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ป่าแล้ว พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้วางระบบไว้แล้ว กล่าวคือ บุคคลใดๆ จะเข้าไปทำไม้หวงห้ามในป่า เก็บหาของป่าหวงห้ามในป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า จะต้องได้รับอนุญาตก่อน ดังนั้น ถ้าหากรัฐต้องการที่จะป้องกันรักษาพื้นที่ป่าและไม้หรือพืชพันธุ์ที่ขึ้นอยู่ในป่า ก็สามารถที่จะควบคุมและรักษาป่าไม้ไว้ให้เหลือตามจำนวนที่ต้องการได้ โดยการไม่อนุญาตให้บุคคลเข้าไปทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้าม หรือเข้าไปกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า ส่วนที่ว่าพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่มีมาตรการในการควบคุมไม้ที่มีไม้หวงห้ามและของป่าที่มีไม้หวงห้ามของป่าหวงห้าม นั้น ถ้าหากทางฝ่ายบริหารเห็นว่าไม้ชนิดใดหรือของป่าชนิดใดในป่าที่มีไม้หวงห้ามหรือไม้หวงห้ามถูกทำลายมากจนอาจเป็นอันตรายต่อความสมบูรณ์ของป่าแล้วก็สามารถให้ความคุ้มครองได้โดยกำหนดให้ไม้หรือของป่าชนิดนั้นเป็นไม้หวงห้ามหรือของป่าหวงห้ามเสีย โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเพียงเท่านี้ก็สามารณนำพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาบังคับใช้เพื่อป้องกันรักษาไม้หรือของป่าชนิดนั้นได้แล้ว

ปัญหาสำคัญที่ทำให้มาตรการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่สามารถรักษาป่าไม้ไว้ได้ คือ การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้อำนาจบุคคลหรือคณะบุคคลต่างๆ ในการอนุญาตให้ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าได้ กล่าวคือ การทำไม้หวงห้ามผู้ทำไม้ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทาน และเมื่อดำเนินการทั้งสองอย่างแล้ว ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาตด้วย¹³ ซึ่งวิธีการอนุญาตหรือสัมปทานให้ทำไม้หวงห้ามนั้น จะอนุญาตโดยวิธีธรรมดาหรืออนุญาตโดยวิธีผูกขาดก็ได้

¹³ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 11 วรรคหนึ่ง.

แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตให้ผูกขาดได้เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว¹⁴ ซึ่งในการพิจารณา คำขออนุญาตผูกขาด หรือสัมปทานกระทำโดยคณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง¹⁵ ส่วนหลักเกณฑ์ การเก็บหาของป่าหวงห้าม คือ ประการแรก ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ประการที่สอง ต้องเสียค่าภาคหลวง ประการที่สาม ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง หรือในการอนุญาต¹⁶ วิธีการอนุญาต มี 2 กรณี คือ การอนุญาตโดยวิธีธรรมดา และการอนุญาตโดยวิธีผูกขาด ซึ่งการอนุญาต โดยวิธีผูกขาดพนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตได้เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว¹⁷ ส่วนการกระทำ ด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าสามารถกระทำได้เมื่อกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภท เกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่¹⁸ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง¹⁹

จากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมการ ขององค์กรอาชญากรรมที่สามารถเข้ามาเกี่ยวข้องและทำให้ไม่สามารถรักษาป่าไม้และพืชพันธุ์ ที่ขึ้นอยู่ในป่าไว้ได้ คือ การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้อำนาจรัฐบาลในการให้สัมปทาน ทำไม้ได้ ซึ่งอำนาจการให้สัมปทานของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ จะให้สัมปทานการทำไม้ ชนิดใด ในป่าใด โดยมีขอบเขตเพียงใด และจะให้มีข้อกำหนด เงื่อนไขในการสัมปทานนั้นอย่างไร ก็ได้²⁰ คงมีข้อจำกัดอำนาจแต่เพียงว่าจะต้องอยู่ในขอบเขตที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 บัญญัติไว้เท่านั้น โดยในการพิจารณาคำขอสัมปทานรัฐมนตรีจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณา แล้วเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งการพิจารณาคำขออนุญาตหรือสัมปทานทำไม้ที่กระทำโดยคณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง ประกอบกับการให้สัมปทานทำไม้นั้น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจนว่า จะต้องพิจารณาอะไรประกอบบ้าง มีเงื่อนไขอย่างไร เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาไว้ จึงเป็นการให้อำนาจแก่คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งอย่างเต็มที่ ในการพิจารณาว่าจะให้สัมปทานทำไม้หรือไม่ เมื่ออำนาจในการพิจารณาให้สัมปทานเป็นอำนาจเด็ดขาด โดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายที่แน่นอน ย่อมเป็นการเปิดโอกาส

¹⁴ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 11 วรรคสอง.

¹⁵ แห่งเดิม. มาตรา 11 วรรคสี่.

¹⁶ แห่งเดิม. มาตรา 29 วรรคหนึ่ง.

¹⁷ แห่งเดิม. มาตรา 29 วรรคสอง.

¹⁸ แห่งเดิม. มาตรา 54 วรรคหนึ่ง.

¹⁹ แห่งเดิม. มาตรา 54 วรรคสอง.

²⁰ แห่งเดิม. มาตรา 63 วรรคหนึ่ง.

ให้องค์กรอาชญากรรมเข้าแทรกแซงการใช้อำนาจในการอนุญาตหรือให้สัมปทานทำไม้ได้ง่ายจริงอยู่แม้การพิจารณาให้สัมปทานทำไม้ต้องพิจารณาในรูปคณะกรรมการ แต่เนื่องจากคณะกรรมการชุดดังกล่าวแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี ดังนั้น รัฐมนตรีย่อมมีอิทธิพลอย่างสูงในการชี้แนะว่าจะอนุญาตหรือให้สัมปทานหรือไม่ ถ้ารัฐมนตรีเป็นบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน พวกพ้องอาจถูกรอบงำหรือแทรกแซงจากองค์กรอาชญากรรม โดยองค์กรอาชญากรรมให้ผลประโยชน์ตอบแทน ไม่ว่าจะในลักษณะทรัพย์สินหรือผลตอบแทนอย่างอื่นในการพิจารณาให้สัมปทานทำไม้ ซึ่งการให้สัมปทานในการทำไม้ในอดีตที่ผ่านมาถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ป่าไม้ของประเทศลดลงอย่างรวดเร็วและจำนวนมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การทำไม้ในรูปแบบสัมปทานในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ปรากฏว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2515-2516 ได้มีการให้สัมปทานทำไม้สักและไม้กระยาเลยระยะยาวมีกำหนด 30 ปี ปรากฏว่าเมื่อผู้รับสัมปทานได้เข้าไปทำไม้ในป่าเพียง 15-16 ปี ไม้ในป่าสัมปทานก็ถูกตัดฟันเกือบหมดทุกแห่งแล้ว²¹ หรือกรณีเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ปิดป่าสัมปทานลงร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่ให้สัมปทานทั้งหมด คือ 341 ป่า จากทั้งหมด 561 ป่า เนื้อที่ประมาณ 150 ล้านไร่ ด้วยเหตุผลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและความมั่นคงทางการเมือง แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2523 มีมติคณะรัฐมนตรีให้ผ่อนคลायให้ผู้รับสัมปทานเข้าไปทำไม้ในป่าปิดได้จำนวน 127 ป่า ซึ่งหมายความว่า ป่าสัมปทานที่ทำอยู่ทั้งหมดก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชกำหนดปิดป่าสัมปทานทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2532 นั้น มีอยู่ถึง 301 ป่า รวมพื้นที่ทั้งหมด 96 ล้านไร่²² เหล่านี้คือข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าการที่รัฐบาลให้สัมปทานทำไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศลดลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งการให้สัมปทานทำไม้ของรัฐบาลเป็นนโยบายที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ป่าไม้ คือ สินค้าที่ตีค่าเป็นผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินมากกว่าที่จะคิดถึงป่าไม้ในแง่ของมูลค่าเชิงคุณค่าและประโยชน์ในเชิงนิเวศวิทยาและสังคม²³

จากการที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้รัฐบาลมีอำนาจในการให้สัมปทานทำไม้ได้ ประกอบกับการที่ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์แน่นอนที่ใช้พิจารณาในการให้สัมปทานทำไม้ว่าจะต้องใช้หลักเกณฑ์อย่างไร ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2532 จะได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เพื่อให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือสั่งให้สัมปทานสิ้นสุดลง หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้พื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนในเขตสัมปทานนั้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือความมั่นคง

²¹ ประมุข เพชรสว่าง. (2534). สมุดปกขาว ป่าไม้กับที่ดินทำกิน: ข้อเท็จจริง ปัญหา และข้อเสนอแนะ (ฉบับที่ 4). หน้า 44.

²² แหล่งเดิม. หน้า 15-17.

²³ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 54 วรรคสอง.

ของชาติ หรือเพื่อรักษาสมดุลของสภาพแวดล้อม หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น หรือเพื่อประโยชน์ในการสร้างเขื่อนชลประทานหรือเขื่อนพลังน้ำ²⁴ แต่อำนาจในการให้สัมปทานทำไม้ของรัฐบาลก็ยังอยู่ จึงทำให้การที่จะให้มีการสัมปทานทำไม้หรือไม่เป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับป่าไม้ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอขึ้นกับว่าผู้ที่เป็นรัฐบาลมีแนวคิดเกี่ยวกับป่าไม้ในเชิงอนุรักษ์ หรือในเชิงต้องการหาประโยชน์จากป่าไม้ จะเห็นว่าในอดีตที่ผ่านมา การที่รัฐบาลให้สัมปทานทำไม้มีผลทำให้เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศลดลงอย่างมากและรวดเร็ว ซึ่งเป็นปัญหามาตรการทางกฎหมายของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ทำให้ไม่สามารถป้องกันรักษาป่าไม้ไว้ได้

ในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาพื้นที่ป่าไม้ก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลก็มีอิทธิพลต่อการรักษาเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 บัญญัติไว้ว่าการที่บุคคลจะเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าจะกระทำได้ เมื่อกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรมและรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งในเขตที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เมื่อประกาศแล้วก็ย่อมทำการแผ้วถางกันสร้างได้เลยโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตอีก การที่จะประกาศเขตดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นการทำตามนโยบายของรัฐบาลเรื่องการจำแนกที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งมีคณะกรรมการจัดสรรที่ดินแห่งชาติเป็นผู้จัดสรรที่ดินให้ราษฎร²⁵ จากบทบัญญัติดังกล่าวรัฐบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการใช้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศ ประกอบกับการขออนุญาตการอนุญาตพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 บัญญัติว่าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาตก็ออกโดยรัฐมนตรีนั่นเอง จึงทำให้รัฐมนตรีมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศ จากการที่รัฐบาลและรัฐมนตรีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายดังกล่าว จึงอาจถูกแทรกแซงหรือถูกครอบงำจากองค์กรอาชญากรรมได้เช่นเดียวกับกรณีการให้สัมปทานทำไม้ ซึ่งบางรัฐบาลรัฐมนตรีอาจเป็นสมาชิกหรือหัวหน้าขององค์กรอาชญากรรมเสียเองที่เข้ามาอยู่ในตำแหน่งโดยอาศัยระบบการเมือง มีการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับป่าไม้และที่ดินทำกินที่มีการกำหนดออกมาเป็นระยะ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ ขัดแย้งกัน สร้างความสับสนแก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่จะต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ²⁶ การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐบาล รัฐมนตรีสามารถมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ

²⁴ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 64 ทวิ.

²⁵ ยืนหัชต์ ใจสมุทร. (2533). คำอธิบายพระราชบัญญัติป่าไม้. หน้า 179.

²⁶ ประมุข เพชรสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 31.

การอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ จึงได้มีการกำหนดนโยบายให้ใช้พื้นที่ป่าโดยกำหนดให้พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง คือ ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าต้นน้ำลำธารชั้น 1 โดยกำหนดให้มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ ลักษณะที่สอง คือ ป่าเศรษฐกิจ คือ พื้นที่ป่าไม้ที่สามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้เป็นพื้นที่นอกเหนือจากป่าอนุรักษ์ กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้เศรษฐกิจ ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งในพื้นที่ป่าเศรษฐกิจนี้สามารถอนุญาตให้ทำไม้ เก็บหาของป่า ปลูกสร้างสวนป่าตามเงื่อนไขสัมปทานป่าไม้ และการปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมได้ ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการจัดการพื้นที่ป่าไม้โดยไม่มีบทบัญญัติเป็นหลักเกณฑ์แน่นอนกำกับการใช้อำนาจ แต่ให้ใช้กรอบที่เป็นกฎกระทรวง ซึ่งตราขึ้นโดยรัฐมนตรีนั่นเอง จึงเป็นช่องทางให้องค์กรอาชญากรรมสามารถเข้าแทรกแซงการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าเศรษฐกิจได้ โดยอาจมีวัตถุประสงค์อย่างอื่นนอกเหนือจากการใช้พื้นที่ตามที่ได้รับอนุญาตแอบแฝงอยู่ ซึ่งเป็นข้อบกพร่องอีกอย่างหนึ่งของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ทำให้ไม่สามารถรักษาไม้และพื้นที่ป่าไม้ไว้ได้ตามจำนวนที่ควรจะเป็นตามหลักวิชาการ

จะเห็นว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ให้อำนาจแก่รัฐบาลในการให้สัมปทานทำไม้และมีอำนาจอนุญาตในการให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ได้ ประกอบการที่ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้สัมปทานทำไม้ การอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ไว้เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทำให้การให้สัมปทานทำไม้หรือการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ จึงอาจถูกแทรกแซงจากองค์กรอาชญากรรมได้ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว

4.2 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในการปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีอยู่ 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ การกระทำผิดที่เป็นอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งอาจกระทำโดยบุคคลคนเดียวหรือหลายคนการกระทำผิดลักษณะนี้เมื่อใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการกระทำผิดก็สามารถปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการกระทำผิดไม่มีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนการกระทำผิดลักษณะนี้จะไม่น่ามากกล่าวในวิทยานิพนธ์นี้ ส่วนการกระทำผิดลักษณะที่สอง เป็นการกระทำที่เป็นองค์กรอาชญากรรมหรือเป็นขบวนการ ซึ่งเป็นปัญหาในการปราบปรามโดยปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนมี 2 ประการ ประการที่หนึ่ง มาตรการทางกฎหมายไม่สามารถดำเนินคดี

และลงโทษผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ ประการที่สอง มาตรการทางกฎหมายไม่สามารถทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิด

4.2.1 ปัญหามาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด

การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดให้ได้ผลและตรงเป้าหมายที่สุด จะต้องสามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษได้ ซึ่งการที่จะลงโทษบุคคลใดได้นอกจากจะต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้แล้ว จะต้องมีการพิจารณาเพื่อลงโทษด้วย²⁷ การที่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษได้จึงจำเป็นในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กฤษฎากรรมจากผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ผ่านมา เมื่อดูจากสถิติการตรวจยึดจับกุมการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ดังปรากฏในตารางที่ 1.2 จะเห็นว่าจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2548 มีจำนวนมากกว่าจำนวนผู้ต้องหาที่จับกุมตัวได้ โดยแยกเป็นรายปีได้ดังนี้ ปี พ.ศ. 2541 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 7,477 ราย ปี พ.ศ. 2542 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 4,886 ราย ปี พ.ศ. 2543 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 4,276 ราย ปี พ.ศ. 2544 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 4,449 ราย ปี พ.ศ. 2545 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 4,151 ราย ปี พ.ศ. 2546 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 3,781 ราย ปี พ.ศ. 2547 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 3,609 ราย และปี พ.ศ. 2548 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผู้ต้องหาที่จับกุมได้ 2,497 ราย ซึ่งในจำนวนคดีที่ไม่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้นี้ เมื่อพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดจะพบว่า บางคดีกระทำโดยบุคคลคนเดียวเมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วก็สามารถที่จะออกหมายจับผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ แต่มีคดีอีกบางส่วนพนักงานสอบสวนไม่สามารถที่จะออกหมายจับเพื่อนำตัวผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีได้ คดีลักษณะนี้สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีได้ออกได้เป็น 2 กรณี กรณีที่หนึ่ง เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่ได้รวบรวมพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถเพราะว่ามีอิทธิพลจากผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดเข้ามาเกี่ยวข้อง อิทธิพลเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการเงิน การเมือง และอำนาจอื่นๆ ที่ผ่านมาจากผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนหรือตัวพนักงานสอบสวนเอง กรณีที่สองแม้ว่าพนักงานสอบสวนจะได้พยายามรวบรวมพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถโดยปราศจากการเกี่ยวข้องหรือการครอบงำจากอิทธิพลใดๆ แล้วก็ตาม

²⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2545). คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. หน้า 21.

พยานหลักฐานก็ไม่สามารถเชื่อมโยงถึงผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ จึงออกหมายจับได้ เฉพาะบุคคลในระดับล่างขององค์กรที่เป็นผู้ลงมือกระทำผิดเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจาก ขบวนการกระทำผิดได้มีการเตรียมการ วางแผน จัดระบบในการกระทำผิดเป็นอย่างดี มีระบบ การตัดพยานในแต่ละระดับของผู้กระทำผิดพยานหลักฐานจึงไม่สามารถเชื่อมโยงถึงผู้อยู่เบื้องหลัง การกระทำผิดได้ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น กรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวิน จากการสืบสวน ทางลึกลับพบว่า มีบุคคลหลายกลุ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดไม่ว่าจะเป็นบุคคลในกระทรวง กลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งนักการเมือง ระดับแกนนำทั้งในฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านในขณะนั้น²⁸ รวมทั้งพ่อค้ายาทุนด้วย แต่จากการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังเหล่านี้มาดำเนินคดีได้ เนื่องจากไม่มีพยานหลักฐาน เชื่อมโยงถึง จะเห็นว่าการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีเป็นเรื่องที่รัฐยังไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนมีผู้วิพากษ์ว่าการลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังมีแนวโน้มว่าจะมี ต่อไปเรื่อยๆ เนื่องจากประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจไม้นั้นมีมูลค่ามหาศาล ประกอบกับรัฐบาลยังไม่สามารถ ดำเนินการต่อบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้²⁹ ผู้ถูกดำเนินคดีเป็นเพียงลูกน้องชั้นปลายแถว เป็นเพียงปลาชิวปลาสร้อย และข้าราชการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับป่าสาละวินโดยตรง เท่านั้น³⁰ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กร อาชญากรรม มาตรการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด มาดำเนินคดีและลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่มีบทบัญญัติเป็นพิเศษ การนำ ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ จึงต้องนำบทบัญญัติภาคทั่วไปแห่งประมวล กฎหมายอาญามาใช้ทั้งการกระทำผิดที่เป็นการลักลอบตัดไม้ในป่าและการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า การกระทำที่เป็นความผิดทั้งสองกรณี คือ การที่ผู้ใดลักลอบตัดไม้หวงห้ามจากป่าจะมีความผิด ฐานทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานนี้มี 4 กรณี คือ 1. การตัด ฟืน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ทอน ขุด ชักลากไม้ในป่า 2. การนำไม้ออกจากป่า ด้วยประการใดๆ 3. การตัด ฟืน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ทอน ขุด ชักลากไม้สักหรือไม้อย่างที่ขึ้น อยู่ในที่ดินที่มีไร่ป่า 4. การนำไม้สักหรือไม้อย่างออกจากที่ดินที่ไม้นั้นๆ ขึ้นอยู่³¹ ซึ่งลักษณะการกระทำ ดังกล่าวล้วนเป็นการทำให้ต้นไม้ขาดจากลำต้นหรือพื้นดินที่ไม้นั้นขึ้นอยู่ ส่วนการทำลายพื้นที่ป่า คือ

²⁸ ยอดยิ่งยวด. เล่มเดิม. หน้า 4.

²⁹ แหล่งเดิม. หน้า 214.

³⁰ แหล่งเดิม. หน้า 262.

³¹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 4 (5).

การที่บุคคลกระทำต่อป่าดังต่อไปนี้ 1. ก่นสร้าง 2. เผ้วถาง 3. เผา 4. ทำลาย หรือ 5. เข้ายึดถือหรือครอบครอง ทั้งนี้เป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งการก่นสร้างป่า หมายถึง การขุดโค่นต้นไม้ การเผ้วถางป่า หมายถึง การทำให้พื้นที่ป่าโล่งเตียนไป การเผาป่า หมายถึง การใช้ไฟจุดทำให้ไหม้ป่า การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่ทำให้ป่าได้รับอันตราย หรือทำให้ป่าหมดสิ้นสภาพไป การเข้ายึดถือป่า หมายถึง การเข้ายึดถือที่ดินในป่านั้น ไม่ว่าจะเจตนาจะยึดถือเพื่อตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่ ส่วนการเข้าครอบครองป่า หมายถึง การเข้ายึดถือที่ดินในป่าโดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367³² การทำลายป่า หมายถึง การกระทำทำให้ป่าหมดสิ้นสภาพไป ซึ่งรวมความแล้ว ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดก็ตาม ถ้าเป็นการกระทำกับป่าและมีผลให้ป่าเสียหายแล้ว ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ต้องห้ามทั้งสิ้น และแม้การเข้าไปจะไม่ได้กระทำให้เสียหาย แต่กลับทำให้เกิดประโยชน์กับป่านั้น ขึ้นมาก็ตาม ก็ยังเป็นการต้องห้ามอยู่ตนเอง เพราะมาตรานี้ห้ามการก่นสร้าง การยึดถือ และการครอบครองใดๆ ทั้งสิ้น³³ ป่ามีความหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) ซึ่งหมายถึงที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

เมื่อนำหลักกฎหมายเรื่องตัวการมาเพื่อใช้ดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดฐานทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือความผิดฐานทำลายป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต จากความเห็นในกฎหมายไทยที่สะท้อนผ่านคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการร่วมกระทำผิดที่ได้วางกรอบทางความคิดว่า การที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำของบุคคลหนึ่งจะถือเป็นตัวการในการกระทำความผิดด้วยกันนั้น จะต้องพิจารณาว่าจากการกระทำเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำทั้งหมดที่รวมกันเป็นความผิดหรืออาจเป็นตัวการที่มีการแบ่งหน้าที่กันทำ หรืออาจอยู่ในที่เกิดเหตุในลักษณะที่สามารถช่วยเหลือให้การกระทำผิดสำเร็จลุล่วงไปได้³⁴ เมื่อพิจารณาการร่วมกระทำผิดจากแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นไปได้เลยที่ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดจะมีความผิดฐานร่วมกันทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือความผิดฐานร่วมกันทำลายป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต เนื่องจากผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดจะไม่ร่วมกระทำในลักษณะการลงมือเองที่เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำที่เป็นความผิดฐานดังกล่าว หรือที่เป็นลักษณะการแบ่งหน้าที่กันทำ แต่จะหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่เกิดเหตุจะเป็นผู้ควบคุมสมาชิกขององค์กรให้กระทำ ประกอบกับจากแนวการพิจารณาว่า “อยู่” หรือ “ไม่อยู่” ในสถานที่เกิดเหตุจึงจะเป็น “ตัวการ” ในการกระทำความผิดจึงทำให้องค์ประกอบในส่วนของการได้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน

³² บุรินทร์ โชคเกิด. (2538). รวมกฎหมายป่าไม้. หน้า 443.

³³ ยืนหัชฌ ใจสมุทร. เล่มเดิม. หน้า 178.

³⁴ จิตติ ดิงศักดิ์. (2529). กฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 365-380.

เป็นจุดตัดความรับผิดชอบของผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดในการเป็นตัวการกระทำความผิดฐานดังกล่าว³⁵ ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามหลักในเรื่องตัวการผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดย่อมไม่เป็นตัวการในการกระทำความผิดฐานทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต และความผิดฐานทำลายป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดในฐานะเป็นตัวการในการกระทำความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวนี้ได้

พิจารณาหลักกฎหมายในเรื่องผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศให้กระทำความผิด เพื่อดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม สมาชิกขององค์กรซึ่งเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดย่อมมีเจตนาและทราบว่าคุณสมบัติที่จะต้องลงมือกระทำการและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดให้แก่องค์กรอยู่ล่วงหน้า นับแต่เข้าเป็นสมาชิก จึงไม่ได้มีเจตนาลงมือกระทำความผิดเพราะการที่ผู้อยู่เบื้องหลังในองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ก่อเจตนาให้กระทำความผิด ซึ่งหากนำหลักกฎหมายเรื่องนี้มาปรับบทเพื่อนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมารับผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดจะไม่สามารถปรับใช้ได้ เนื่องจากผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดไม่ได้เป็นผู้ก่อเจตนาในการกระทำความผิดฐานดังกล่าวต่อสมาชิกผู้ลงมือกระทำความผิดดังกล่าว³⁶

พิจารณาหลักกฎหมายในเรื่องผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดเพื่อดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด การเป็นผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดนั้นก็เป็นการก่อให้เกิดบุคคลอื่นกระทำความผิดเช่นเดียวกับการเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ประกอบกับรูปแบบที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรอาชญากรรม คือ การดำเนินการจะเป็นไปในทางลับไม่เปิดเผยให้บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่สมาชิกขององค์กรทราบ จึงไม่สามารถนำหลักกฎหมายในเรื่องนี้มาปรับใช้เพื่อเอาผิดกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้³⁷

พิจารณาหลักกฎหมายในเรื่องผู้สนับสนุนการกระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมบุคคลที่ลงมือกระทำความผิดซึ่งเป็นสมาชิกขององค์กรจะทราบถึงหน้าที่และแนวทางในการลงมือปฏิบัติงานของตนเป็นอย่างดี มีความพร้อมที่จะกระทำความผิดโดยไม่ต้องมีการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ถ้าหากมีก็มักเป็นการให้ความช่วยเหลือภายหลังจากที่ได้กระทำความผิดแล้ว เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกขององค์กรถูกจับกุมดำเนินคดี ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายในเรื่องการเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดที่ว่า การกระทำนั้นต้องเป็นไปเพื่อช่วยเหลือหรือให้

³⁵ อัครพันธ์ สัปพันช์ เล่มเดิม. หน้า 48.

³⁶ แหล่งเดิม. หน้า 51.

³⁷ แหล่งเดิม. หน้า 52.

ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด จึงมีอำนาจหลักกฎหมายในเรื่องนี้มาปรับใช้เพื่อเอาผิดต่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้³⁸

พิจารณาความผิดฐานอ้างว่าจะสามารถนำบทบัญญัติในเรื่องนี้มาปรับใช้เพื่อเอาผิดกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้หรือไม่ การที่จะเป็นอันงั้นนั้น ต้องเป็นคณะบุคคลที่ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ คือ (1) เป็นการรวมตัวตกลงของบุคคลหลายคนเพื่อบรรลุถึงจุดหมายเป็นการเฉพาะ ซึ่งต้องมีบุคคลอย่างน้อยสามคนขึ้นไป (2) เป็นการรวมตัวกันอย่างมีเจตนาร่วมกัน (3) เป็นการรวมตัวกันที่ในระหว่างสมาชิกมีความสัมพันธ์อย่างเป็นองค์กร (4) เป็นการรวมตัวกันอย่างมีระยะเวลาต่อเนื่อง³⁹ เมื่อนำบทบัญญัติแห่งมาตรานี้มาปรับใช้กับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม มีผู้ให้ความเห็นไว้ว่าการที่จะเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมโดยความผิดฐานอ้างยังไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันมีรูปแบบในการดำเนินการที่สลับซับซ้อนมากกว่าในอดีตมาก องค์กรอาชญากรรมมีวิธีการดำเนินการที่ปกปิดเป็นความลับมากยิ่งขึ้น การพิสูจน์ความผิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงยากมาก⁴⁰

ในส่วนความผิดฐานช่องโงะนั้น เนื่องจากความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดที่อยู่นอกเหนือภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา การที่จะนำหลักกฎหมายเรื่องนี้มาปรับใช้กับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดจึงไม่สามารถทำได้

นอกจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติพิเศษไว้เพื่อนำผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี ซึ่งบัญญัติว่าผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้น ซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำผิดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดฐานเป็นตัวการในการทำความผิดนั้น⁴¹

การรับไว้ด้วยประการใดๆ หมายถึง การรับเอาไม้หรือของป่านั้นมายึดถือไว้ เช่น รับซื้อ รับฝาก รับให้ รับแลกเปลี่ยน รับจำนำ การซ่อนเร้น หมายความว่า ช่วยปกปิดมิให้ผู้อื่นพบเห็นไม้หรือของป่านั้น การจำหน่าย หมายความว่า จ่าย แจก เอาออก เช่น จำหน่ายออกจากบัญชีหรือขาย ช่วยพาเอาไปเสียให้พ้น หมายถึง การช่วยทำให้ไม้หรือของป่านั้นเคลื่อนที่พ้นจากการจับกุม ตรวจยึดไม้ หรือของป่า มีความหมายตามบทวิเคราะห์ศัพท์ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

³⁸ อัครพันธ์ สัปพันธุ์. แหล่งเดิม. หน้า 54.

³⁹ คณิต ณ นคร. (2545). กฎหมายอาญาภาคความผิด. หน้า 447-448.

⁴⁰ อัครพันธ์ สัปพันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 42.

⁴¹ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 70.

ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว และน่าจะหมายถึงไม้หวงห้ามหรือของป่าหวงห้ามเท่านั้น เพราะตัวบทใช้คำว่า รั้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย⁴² ซึ่งไม้หรือของป่าไม่จำกัดปริมาณและไม่จำเป็นต้องเป็นทั้งจำนวนที่บุคคลได้มา แม้จะแบ่งรับไว้ ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียเพียงบางส่วน ก็อยู่ในความหมายนี้ ถ้าไม้หรือของป่านั้นได้เปลี่ยนสภาพไปแล้ว ไม่อยู่ในสภาพไม้หรือของป่า อีกต่อไป เช่น เข้าไปตัดฟันไม้มาจากป่านำมาแปรรูปแล้วทำเป็นเครื่องใช้ เครื่องใช้ที่ไม่ถือว่าเป็นไม้อีกต่อไปแล้ว การรับไว้ซึ่งเครื่องใช้ชิ้นนั้น ไม่ถือว่าเป็นการรับไม้ไว้ตามความในมาตรา 70 ผู้รับไว้ไม่มีความผิดฐานตัวการ

การรั้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำผิดต่อบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัตินี้ คือ รู้ว่าไม้หรือของป่านั้นเป็นของที่คนอื่นได้มาโดยมิได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ถึงต้องกับรู้ว่าเขาได้มาจากไหน ได้มาเมื่อใด ความรู้นั้นต้องรั้อยู่ ในขณะที่รับไว้ ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาไปเสียหรือรู้มาก่อนนั้น ถ้ารู้ภายหลังไม่เข้าความหมายนี้⁴³

เมื่อพิจารณาถึงการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กร อาชญากรรมแล้ว พฤติกรรมการรับไว้ด้วยประการใดๆ การซ่อนเร้น จำหน่าย ช่วยพาไปให้พ้น ซึ่งไม้ที่ได้มาจากการกระทำผิด พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมไม่ใช่พฤติกรรมที่ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด จะเป็นผู้กระทำอย่างแน่นอน เพราะผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดจะไม่ใกล้ชิดกับการกระทำผิดถึงขนาดนี้ จะเป็นผู้ที่คอยรับผลประโยชน์อยู่ห่างๆ จึงนำบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้ดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลัง การกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมไม่ได้

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่ามาตรการของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ประมวลกฎหมายอาญายังไม่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้การปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

4.2.2 ปัญหามาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลัง ได้รับจากการกระทำผิด

ในปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ดีว่ามีประสิทธิภาพ ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม กล่าวคือ การที่สามารถทำลายประโยชน์ที่องค์กรอาชญากรรม หรือที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดได้นั้นเป็นการตัดวงจรสำคัญในการกระทำผิดขององค์กร

⁴² บุรินทร์ โชคเกิด. เล่มเดิม. หน้า 308-309.

⁴³ ยืนหยัด ใจสมุทร. (2533). เล่มเดิม. หน้า 270-271.

อาชญากรรม เนื่องจากถ้าหากไม่สามารถทำลายประโยชน์เหล่านี้ได้แม้บุคคลที่เป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมบางคนถูกจับและถูกลงโทษก็ตาม แต่เมื่อยังมีสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมคนอื่นอยู่อีก สมาชิกเหล่านี้ก็สามารถที่จะนำผลประโยชน์นี้ไปเป็นทุนในการประกอบกิจการอื่นเพื่อหาผลกำไรและนำมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมขององค์กรต่อไปได้อีก ในหัวข้อนี้เป็นการศึกษามาตรการการริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และประมวลกฎหมายอาญาว่ามีความบกพร่องหรือมีปัญหาในการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังในองค์กรอาชญากรรมได้รับจากการกระทำผิดอย่างไร

จากกรณีศึกษากรณีการลักลอบตัดไม้ในป่าสาละวินพบว่า ไม้บางส่วนที่ถูกขนย้ายชักลากออกจากพื้นที่ป่าสาละวิน ก่อนเกิดเหตุการณ์ประมาณ 3 ปี คือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2537-พ.ศ. 2540 ซึ่งไม้ที่ถูกขนย้ายออกนั้นมีเป็นจำนวนมากเมื่อคิดมูลค่าเป็นเงินแล้วมีมูลค่ามหาศาล แต่รัฐไม่สามารถติดตามทำลายประโยชน์ในส่วนนี้ซึ่งมีผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้รับไว้ได้ ซึ่งประโยชน์เหล่านี้เมื่อได้รับไว้แล้วผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดก็อาจนำมาใช้ครอบงำบุคคลที่เกี่ยวข้องในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเพื่อกระทำผิดในครั้งต่อไป เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์ไว้ต่างหากแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ จะนำบทบัญญัติในเรื่องการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้หรือไม่ ในเรื่องนี้มีความเห็นสองฝ่าย ฝ่ายแรก เห็นว่า นำมาใช้ไม่ได้โดยให้ความเห็นว่าการริบไม้ของกลางในความผิดต่อพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญา⁴⁴ เมื่อพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติการริบทรัพย์ไว้เฉพาะแล้ว จึงไม่อาจนำมาตรา 33 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้ได้⁴⁵ การริบไม้หรือของป่าตามมาตรา 74 แตกต่างกับการริบทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33 เพราะตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 ศาลต้องสั่งริบเสมอเมื่อได้ความว่าเป็นไม้หรือของป่าที่ได้มาหรือมีไว้เนื่องจากการกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 แต่การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่ริบได้ ถ้าได้ความว่าเป็นของผู้อื่น ซึ่งมีได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด⁴⁶ ฝ่ายที่สอง เห็นว่า นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ได้อีกด้วย เมื่อพิจารณามาตราดังกล่าวแล้วก็น่าจะเข้าใจว่า ถ้ากฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติใดไม่ได้บัญญัติเรื่องริบทรัพย์สิน

⁴⁴ เนติบัณฑิตยสภา. “ฎีกาที่ 167/2506.” คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2506-2508 (เล่ม 1). หน้า 13.

⁴⁵ มานิต สิทธิผล. (2532). ปัญหาทางกฎหมายในการยึดและริบของกลางในคดีป่าไม้. หน้า 77.

⁴⁶ บุรินทร์ โชคเกิด. (2538). เล่มเดิม. หน้า 471.

ไว้เลยแล้ว มาตรา 17 ประมวลกฎหมายอาญา ก็ให้ใช้มาตรา 33 นี้รับได้ และถึงแม้พระราชบัญญัติใด จะได้รับบัญญัติให้รับทรัพย์สินไว้โดยเฉพาแล้ว มาตรา 33 นี้ ก็ยังให้ใช้หลักทั่วไปรับทรัพย์สิน ในกรณีที่นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินั้นได้อีกด้วย เพราะมาตรา 33 ให้รับทรัพย์สินได้ นอกเหนือไปจากกรณีที่กฎหมายอื่นได้บัญญัติไว้แล้วอีกด้วย⁴⁷ แม้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินไว้เป็นพิเศษ แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติใดแสดงให้เห็นว่าไม่ต้องการ ให้นำบทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ จึงนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 มาใช้ในการรับทรัพย์สินในความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้⁴⁸ แต่โจทก์ ต้องมีคำขอให้รับมาด้วย มิฉะนั้นศาลก็ไม่อาจสั่งให้รับได้เพราะจะเป็นการพิพากษาเกินคำขอ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง⁴⁹

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติในการรับทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำความผิดไว้ว่า ในบรรดาไม้และของป่าอันได้มาหรือมีไว้เนื่องจากการกระทำความผิด ต่อพระราชบัญญัตินี้ และสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีไว้ เนื่องจากการกระทำความผิดตามมาตรา 53 ตรี ให้รับเสียทั้งสิ้น⁵⁰

คำว่า อันได้มาเนื่องจากการกระทำความผิด หมายถึง การกระทำผิดแล้วเป็นเหตุ ให้บุคคลได้ไม้หรือของป่านั้นมาครอบครองในลักษณะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ส่วนคำว่า อันมีไว้ เนื่องจากการกระทำความผิด หมายถึง การกระทำผิดแล้วเป็นเหตุให้ได้ไม้หรือของป่าไว้ในครอบครอง⁵¹

จากบทบัญญัติดังกล่าว สิ่งที่จะรับได้แยกได้ ดังนี้

1. ไม้ที่ได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
2. ไม้ที่มีไว้เนื่องจากการกระทำความผิด เช่น ไม้ซุงที่มีไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืน มาตรา 69 ไม้แปรรูปที่มีไว้โดยฝ่าฝืนมาตรา 48 เป็นต้น
3. ของป่าที่ได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เช่น ของป่าหวงห้ามที่ได้มาเนื่องจากการเก็บหาโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น
4. ของป่าที่มีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เช่น ถ่านไม้ที่มีเกินปริมาณที่รัฐมนตรีกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต⁵²

⁴⁷ จิตติ ดิงศกัทธิย์. เล่มเดิม. หน้า 1065.

⁴⁸ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. “ฎีกาที่ 5741/2531.” คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2531 (เล่ม 12). หน้า 258.

⁴⁹ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. “ฎีกาที่ 3595/2540.” คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2540 (เล่ม 7). หน้า 122.

⁵⁰ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 74.

⁵¹ ปรีชญญา จิตรกรานทีกิจ. (2541). หลักกฎหมายป่าไม้. หน้า 108.

⁵² เนติบัณฑิตยสภา. “ฎีกาที่ 1292/2519.” คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2519 (ตอน 2). หน้า 675.

5. สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ที่มีผู้ค้า โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าอันมีชนิดไม้ ขนาดหรือปริมาณที่กำหนด โดยไม่ได้รับอนุญาต

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการริบทรัพย์ตามบทบัญญัติมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 คือ เนื่องจากกฎหมายบัญญัติว่าทรัพย์ที่จะริบได้ คือ ไม้และของป่าอันได้มาจากการกระทำ ความผิดซึ่งไม้หรือของป่าก็ต้องเป็นไปตามนิยามในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (2) (7) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายโดยใช้ข้อความที่มีความหมายแคบและมีลักษณะเจาะจง ดังนั้น ทรัพย์ที่จะริบได้จึงต้องเป็นไม้หรือของป่าตามนิยามในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (2) (7) ทำให้ไม่สามารถตีความได้ว่ารวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการขายหรือ แปรสภาพไม้และของป่าอันได้มาหรือมีไว้ในครอบครองเพราะการกระทำความผิดด้วย ประกอบกับความเห็น และแนวคำพิพากษาฎีกาของบรรทัดฐานไว้ว่า บรรดาไม้หรือของป่าที่ทำให้ริบเสียทั้งสิ้นนั้น จะต้อง เป็นทรัพย์สินที่ได้มาหรือมีไว้ในครอบครองเพราะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยตรง เช่น ทำไม้ แปรรูปไม้ หรือมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ถ้าไม้หรือของป่านั้น เป็นทรัพย์สินที่มีไว้หรือได้มาโดยชอบ แต่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เพราะ ไม่ได้รับอนุญาตในส่วนอื่นต่อไป ซึ่งไม่เป็นเหตุให้ได้ไม้หรือของป่าที่ไม่ชอบนั้นมาที่จะริบไม้ได้⁵³ เมื่อลงโทษจำเลยฐานมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองไม่ได้ก็ริบไม้ของกลางไม่ได้⁵⁴ หรือเมื่อศาลพิพากษา ยกฟ้องโดยฟังว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดจะริบไม้ของกลางไม่ได้ ในเมื่อยังไม่มีกรณีวินิจฉัยชี้ขาดว่า ได้มีการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484⁵⁵ หรือเมื่อคดีฟังไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำ ตามโจทก์ฟ้อง ก็ริบไม้ของกลางไม่ได้⁵⁶ จึงทำให้ไม่สามารถริบทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มา จากการแปรสภาพไม้อันได้มาหรือมีไว้ในครอบครองเพราะการกระทำความผิดได้ อันทำให้การทำลายประโยชน์ หรือทรัพย์สินที่อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

เมื่อบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่สามารถริบเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นที่ได้มาจากการแปรสภาพไม้หรือของป่า ได้แล้ว เมื่อนำบทบัญญัติว่าด้วยการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 มาใช้เพื่อริบทรัพย์ ดังกล่าวจะได้ผลหรือไม่ การริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นโทษทางอาญามีวัตถุประสงค์ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานในเรื่องการริบทรัพย์สินที่จะนำไปใช้

⁵³ ปริญญา จิตรกรานที่กิจ. เล่มเดิม. หน้า 108.

⁵⁴ “ฎีกาที่ 103/2510.” ร้อยคดี “283 ฎีกา” ป่าไม้. หน้า 23.

⁵⁵ เนติบัณฑิตยสภา. “ฎีกาที่ 812/2514.” คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2514 (ตอน 2). หน้า 608.

⁵⁶ อังศักดิ์ กฤษณจินดา. (2520). “ฎีกาที่ 313/2518.” คำพิพากษาฎีกาปี 2518-2519 (บางส่วน). หน้า 54.

กับพระราชบัญญัติฉบับอื่นๆ ที่บัญญัติให้รับทรัพย์สิน โดยศาลจะลงโทษรับทรัพย์สินได้ต่อเมื่อ พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาตามฟ้องจริงและทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งมาตรา 33 บัญญัติไว้ว่า

“ในการรับทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้วให้ศาล มีอำนาจสั่งให้รับทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

- (1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

จากบทบัญญัติดังกล่าวทรัพย์สินที่รับได้ตามประมวลกฎหมาย มาตรา 33 มีดังนี้

(ก) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด ตามสภาพของทรัพย์สิน เป็นทรัพย์สินที่บุคคลมีการครอบครองได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่จะถูกริบเมื่อเจ้าของได้นำทรัพย์สินไปใช้โดยผิดกฎหมาย ทรัพย์สินที่จะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดจะต้องเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ ในการกระทำความผิดโดยตรงก่อให้เกิดผลเป็นความผิดขึ้น หากไม่มีทรัพย์สิน เช่นว่านี้ การกระทำความผิดไม่สำเร็จ หากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นเพียงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด⁵⁷ เช่น ยานพาหนะ ถ้าถูกนำไปใช้เพื่อไป และกลับจากการกระทำความผิด ไม่ได้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ไม่ได้ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด

(ข) ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินในข้อนี้อาจมีการกระทำความผิดแต่ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดก็รับได้ หรือแม้ยังมีได้กระทำความผิดก็รับได้ แต่จะต้องเป็นทรัพย์สินที่โดยสภาพเป็นสิ่งที่มิไว้เพื่อกระทำความผิดโดยตรง และต้องมีเจตนากระทำความผิดด้วย และไม่หมายรวมถึงความรวมถึงทรัพย์สินที่มีไว้เพียงเพื่อใช้ในธุรกิจปกติธรรมดา ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดนี้มีหลักเช่นเดียวกันกับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดจะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้สำหรับใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงและจะต้องมีเจตนาที่จะกระทำความผิด พร้อมกับมีทรัพย์สินไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดโดยเจตนาด้วย

⁵⁷ พิพัฒน์ จักรางกูร ก (2525). กฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 107-108.

(ค) ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด คือ มีการกระทำความผิดและได้ทรัพย์สินนั้นจากการกระทำความผิด และจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาโดยตรงเท่านั้น เช่น เงินที่ได้มาจากการขายยาเสพติด ธนบัตรของกลางที่ได้มาจากการฉ้อโกงประชาชน แต่ถ้าเป็นกรณีที่ทรัพย์สินได้เปลี่ยนสภาพไป ศาลจะไม่รับทรัพย์สินนั้น เช่น ปล้นทรัพย์มาแล้วนำไปจำหน่าย ตัวรับจำหน่ายไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด ศาลจึงไม่มีอำนาจริบตามมาตรา 33⁵⁸ เงินที่ได้มาจากการขายทรัพย์ที่ลัก ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เพราะไม่ได้ลักเงินนั้น⁵⁹

การริบทรัพย์สินตามข้อ (ก) (ข) (ค) เป็นการริบทรัพย์สินโดยให้อำนาจศาลที่จะใช้ดุลพินิจจะริบหรือไม่ก็ได้ ไม่เป็นการริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด ดังนั้นการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะริบทรัพย์สินหรือไม่ขึ้นอยู่กับชนิดของทรัพย์สิน พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดเป็นเรื่องราว ไปการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางอาญาตามกฎหมายคอมมอนลอว์ กล่าวคือ จะต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องเป็นจำเลยและศาลจะสั่งริบทรัพย์สินได้ก็ต่อเมื่อมีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องและทรัพย์สินที่จะริบได้ ได้แก่ ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น

จากหลักกฎหมายดังกล่าว ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่ผ่านการแปรสภาพไปแล้วนี้ ศาลมีอำนาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่งริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินได้⁶⁰ จึงทำให้มาตรการริบทรัพย์สินไม่กระทบถึงองค์กรอาชญากรรม ไม่สามารถตัดวงจรการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้ เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมมักจะแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้เป็นทรัพย์สินประเภทอื่นอย่างรวดเร็ว จะเห็นว่าการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ว่าจะใช้บทบัญญัติพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ยังไม่สามารถริบทรัพย์สินที่ได้ผ่านการแปรสภาพจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องหามาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวต่อไป เพื่อให้การป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

⁵⁸ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. “ฎีกาที่ 998/2536.” คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2536 (เล่ม 9). หน้า 56.

⁵⁹ จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 1074.

⁶⁰ วีระพงษ์ บุญ โยภาส และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 171-172.

4.2.3 มาตรการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศไทย

จากที่ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามการกระทำความผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในบทที่ 3 ทำให้ทราบว่ามีการนำเอาหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามองค์การอาชญากรรม ทำให้สามารถดำเนินคดีกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรมได้ ในหัวข้อนี้จึงจะศึกษาว่ากฎหมายของประเทศไทยมีการนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบัญญัติเป็นกฎหมายหรือไม่

ถ้าหากจะสามารถนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์การอาชญากรรมได้หรือไม่ เพียงใด

4.2.3.1 ความหมายของการสมคบกันกระทำความผิด

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ให้ความเห็นในเรื่องการกระทำความผิดไว้ว่าการกระทำความผิดในทางกฎหมายแยกออกเป็น 3 วาระ คือ

1. ต้องมีความคิดที่จะกระทำ คือคิดว่าจะกระทำการนั้นๆ หรือไม่
2. ต้องมีการตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดที่จะกระทำไว้
3. ต้องได้กระทำไป คือเคลื่อนไหวร่างกายตามที่ตกลงใจนั้น

การที่กฎหมายแยกการกระทำออกเป็น 3 วาระนี้สำคัญมาก เพราะถ้าปรากฏว่าองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งใน 3 ข้อ คือ คิด ตกลงใจ และกระทำตามที่คิดตกลงใจ ขาดไป กฎหมายก็ถือว่าไม่เป็นการกระทำ เมื่อไม่เป็นการกระทำในสายตาของกฎหมายแล้ว ก็เป็นความผิดอาญาไม่ได้⁶¹ หากสามารถกระทำครบทั้ง 3 วาระแล้ว หากความผิดสำเร็จ ก็ถือว่าได้กระทำความผิด หากความผิดไม่สำเร็จก็เป็นการพยายามกระทำความผิด ดังนั้นในการกระทำความผิดอาญาต่างๆ ไป จะถือว่าการกระทำในขั้นก่อนการเตรียมการ ยังไม่มีความผิด (เว้นแต่ในความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐ) แต่การสมคบกันกระทำความผิดเป็นบทบัญญัติที่มีความพิเศษ คือเอาผิดหรือบัญญัติให้เป็นความผิดตั้งแต่มีการตกลงใจที่จะกระทำการตามที่คิด ซึ่งขั้นตอนการตกลงใจนี้อยู่ก่อนขั้นตอนการเตรียมการ หลักเรื่องสมคบได้มีการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของประเทศไทยตั้งแต่ครั้งที่ใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 โดยบัญญัติอยู่ในมาตรา 97 เรื่องการสมคบกันเพื่อการประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือองค์รัชทายาท และในมาตรา 178

⁶¹ หยุด แสงอุทัย ก (2544). กฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 50.

เรื่องสมคบกันเป็นช่องโจร ในประมวลกฎหมายอาญาระดับปัจจุบันก็มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 210 เรื่องสมคบกันเป็นช่องโจร ซึ่งมักจะถูกนำไปใช้เพื่อเป็นมาตรการของตำรวจในการป้องปรามการกระทำความผิดมากกว่าจะเป็นมาตรการที่หวังผลจะให้ผู้ที่กระทำความผิดได้รับโทษอย่างจริงจัง⁶² ซึ่งการสมคบกัน หมายถึง กรณีที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันอย่างชัดเจนแล้วว่า จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการสมรู้กันมาแต่เดิมหรือสมรู้กันในขณะนั้นก็ได้ โดยต้องมีการแสดงออกและรับกันโดยกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง⁶³

เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ก็ได้มีการนำเอาหลักการสมคบกันกระทำความผิดไปเป็นลักษณะความผิดต่างๆ ดังนี้

มาตรา 114 “ผู้ใดสะสมกำลังพลหรืออาวุธ เตรียมการอื่นใดหรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ หรือกระทำความผิดใดๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อเป็นกบฏ หรือยุยงราษฎรให้เป็นกบฏ หรือรู้ว่าผู้มีผู้จะเป็นกบฏแล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ต้องระวางโทษ...”

มาตรา 120 “ผู้ใดคบคิดกับบุคคลซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐต่างประเทศ ด้วยความประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการดำเนินการรบต่อรัฐหรือในทางอื่นที่เป็นปรปักษ์ต่อรัฐ ต้องระวางโทษ...”

จากมาตรา 114 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้การสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งก็คือ การตกลงร่วมกันว่าจะ เป็นกบฏเป็นความผิด ส่วนมาตรา 120 แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็เช่นกัน ได้กำหนดให้การคบคิดกับบุคคลซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐต่างประเทศเป็นความผิด ซึ่งการคบคิดกับผู้อื่นนี้ก็คือการสมคบกันนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีความผิดฐานเป็นช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 เป็นอีกมาตราหนึ่งที่น่าเอาหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร ต้องระวางโทษ...”

⁶² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ข เล่มเดิม. หน้า 115.

⁶³ หยุด แสงอุทัย ข (2538). กฎหมายอาญาภาค 2-3. หน้า 109.

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้ คือ การที่บุคคลสมคบกัน ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานนี้มี 2 ประการ คือ (1) เจตนา สมคบกัน กล่าวคือ ผู้กระทำได้รู้จำนวนคน และผู้กระทำการสมคบหรือตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้ตกลงกันแล้วนั้น และ (2) มูลเหตุชักจูงใจ เพื่อกระทำความผิด กล่าวคือ เพื่อกระทำความผิดตามที่ได้ตกลงกันแล้วนั้น⁶⁴

ได้มีการอธิบายในทางตำราว่า โดยปกติการตกลงร่วมกันกระทำความผิด ถ้ายังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำความผิด กฎหมายยังไม่เอาโทษ แต่การสมคบกันเป็นช่องโหว่ แม้ยังไม่ได้มีการกระทำความผิด ก็ถือได้ว่าเป็นอันตรายแก่ความสงบเรียบร้อยของสังคม กฎหมายจึงบัญญัติให้การสมคบกันเพื่อกระทำความผิดฐานช่องโหว่เป็นความผิดสำเร็จทันทีที่มีการสมคบ⁶⁵ และเป็นความผิดฐานหนึ่งแยกต่างหากออกมาหากมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ดังปรากฏจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3201/2527 ซึ่งพิพากษาว่า ความผิดฐานเป็นช่องโหว่ จะต้องมิบุคคล ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ได้คบคิดประชุมหารือร่วมกันและตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป เมื่อได้ประชุมตกลงกันดังกล่าวแล้ว หากมีผู้ที่เข้าร่วมประชุมคนใดคนหนึ่งประกระทำความผิดตามที่ตกลงกันได้ ก็เป็นความผิดขึ้นอีกกระทงหนึ่งแยกออกจากความผิดฐานเป็นช่องโหว่

4.2.3.2 การนำมาตรการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในการปราบปราม การกระทำผิดที่เป็นองค์อาชญากรรมของประเทศไทย

นอกจากความผิดฐานเป็นช่องโหว่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 ที่นำเอาหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้แล้ว ยังพบว่า มีการนำเอาหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งจะเห็นว่าฐานความผิดที่นำเอาหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้นี้ จะเป็นความผิดซึ่งมักจะดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม โดยพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

⁶⁴ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 451-452.

⁶⁵ พิพัฒน์ จักรางกูร ข (2536). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน. หน้า 10-11.

พ.ศ. 2534 กำหนดให้การสมคบกันผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดเป็นความผิด⁶⁶ พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 กำหนดให้การสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็ก กระทำการหรือยอมรับการกระทำใด เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อแสวงหา ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือตามพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นความผิด⁶⁷ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้การสมคบกัน โอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นความผิด⁶⁸

แม้กฎหมายของไทยไม่ว่าประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติมาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้นำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบัญญัติเป็นกฎหมายก็ตาม แต่เป็นการวางหลักเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำความผิดในบางฐานความผิดที่ดำเนินการโดยองค์กร อาชญากรรมเท่านั้น คือ ความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยัง ที่ใด หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการหรือยอมรับ การกระทำใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นเพื่อการอนาจาร หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้ โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น และความผิดเกี่ยวกับการ โอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งยังไม่ครอบคลุมการกระทำผิดที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม

⁶⁶ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534, มาตรา 8.

⁶⁷ พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540, มาตรา 7.

⁶⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 9.

ในความผิดฐานอื่น รวมทั้งความตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงทำให้ไม่สามารถนำมาตรการสมคบตามกฎหมายข้างต้นมาใช้ในการปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้ ในประเด็นการนำมาตรการสมคบตามความผิดฐานเป็นช่องโหว่ตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้ในการปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมนั้น เนื่องจากความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมไม่ใช่ความผิดในภาค 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ทำให้ไม่สามารถนำมาตรการสมคบในความผิดฐานเป็นช่องโหว่มาใช้ในการปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้ แนวทางแก้ไข คือ ถ้าหากต้องการนำมาตรการสมคบมาใช้ในการปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ก็ทำได้โดยบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เมื่อบัญญัติกฎหมายเป็นอย่างนี้แล้วก็จะมีการทางกฎหมายที่สามารถใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดและทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินของผู้อยู่เบื้องหลังที่ได้รับจากการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์อย่างละเอียดในหัวข้อ 4.3.2.3 ต่อไป

4.3 แนวทางการแก้ไขปัญหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อ 4.2 พบว่า มาตรการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีปัญหาทั้งมาตรการในการป้องกันรักษาป่าไม้ให้คงเหลืออยู่ และมาตรการในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ โดยเฉพาะในกรณีที่องค์กรอาชญากรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ฉะนั้นเพื่อความสำเร็จในการป้องกันรักษาป่าไม้ไว้และการปราบปรามการกระทำผิด จึงจะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

4.3.1 การแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในเรื่องผู้มีอำนาจอนุญาตและหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ทำไม้ การเข้าใช้พื้นที่ป่าไม้

ปัญหาที่ทำให้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่สามารถป้องกันรักษาป่าไม้ไว้ได้ คือ การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีบทบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีสามารถอนุญาตให้ทำไม้โดยวิธีผูกขาดหรือให้สัมปทานได้ และการที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถอนุญาตให้บุคคลใดเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าไม้ได้ หรือการที่บุคคล

สามารถเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้ ซึ่งถือเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ป่าไม้ และพื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การแก้ปัญหาในเรื่องนี้จึงควรจะต้องแก้ไขบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ให้อำนาจในการอนุญาตการทำไม้โดยวิธีผูกขาด หรือ สัมปทาน และอำนาจในการอนุญาตให้บุคคลเข้าไปกระทำการใดๆ ในพื้นที่ป่าอันเป็นการทำลายป่า โดยขอแยกอธิบายเป็น 2 กรณี ดังนี้

4.3.1.1 การอนุญาตให้ทำไม้โดยวิธีผูกขาด หรือสัมปทาน

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นปัญหา ทำให้ไม่สามารถป้องกันและรักษาป่าไม้ไว้ได้ เนื่องจากมีผู้มีอำนาจสามารถอนุญาตให้ทำไม้โดยวิธีผูกขาด หรือสัมปทานได้ ซึ่งการอนุญาตทำไม้โดยวิธีผูกขาด หรือสัมปทานพื้นที่ที่อนุญาตจะเป็นพื้นที่ ที่มีบริเวณกว้าง และเป็น การอนุญาตให้ทำไม้ทั้งแปลง จึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อป่าไม้ให้เห็นได้ชัด เมื่อพิจารณาในเรื่องผู้มีอำนาจอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะอนุญาตได้ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต ซึ่งในการพิจารณาคำขออนุญาตนั้นกระทำโดยคณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ดังนั้น รัฐมนตรี จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดใน การอนุญาตให้ทำไม้โดยวิธีผูกขาดหรือสัมปทานนี้ เมื่ออำนาจ อยู่ที่บุคคลคนเดียวโดยไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายวางกรอบการใช้อำนาจไว้ ย่อมทำให้ผู้มีอำนาจ หลงอำนาจ มีการใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรป่าไม้ของชาติ และยิ่งรัฐมนตรีเป็นบุคคลขององค์กรอาชญากรรมที่เข้ามาอยู่ในตำแหน่งโดยอาศัยระบบการเมือง หรือองค์กรอาชญากรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรป่าไม้ ได้อย่างมาก ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยไม่ให้มีบุคคลใดมีอำนาจในการอนุญาตให้ทำไม้โดยวิธีผูกขาดหรือสัมปทานได้ การอนุญาตทำไม้ อาจให้มีได้เฉพาะการทำไม้เพื่อการใช้สอยส่วนตัวและไม้ที่ขออนุญาตทำมีจำนวนน้อย สาเหตุ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากป่าไม้ของประเทศเหลือน้อยมาก และเป็น การป้องกันการแทรกแซงขององค์กร อาชญากรรมในการอนุญาตทำไม้โดยวิธีดังกล่าว

4.3.1.2 การอนุญาตให้บุคคลเข้าไปกระทำการใดๆ ในป่า

การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายป่าไม้ หรือการที่บุคคลสามารถเข้าไปกระทำการใดๆ ในป่าไม้ที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรมและรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้นั้น ปัญหาในกรณีนี้ คือ ในการพิจารณาการขออนุญาตและการอนุญาตพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ว่ามิอย่างไร แต่กลับให้ไปใช้หลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ออกโดยรัฐมนตรีสรุปแล้วอำนาจในการอนุญาตจริงๆ ก็อยู่ที่รัฐมนตรีนั่นเอง ส่วนในเรื่องการจำแนกพื้นที่ป่าไว้เป็นประเภทเกษตรกรรมนั้น ก็เป็นเรื่องที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้อำนาจแก่รัฐบาลในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้บุคคลเข้าไปใช้พื้นที่ป่าได้ โดยไม่มีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้ในกฎหมายแน่นอน ดังนั้นรัฐบาลโดยรัฐมนตรีจึงสามารถใช้อำนาจตามที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้อำนาจไว้ใน การอนุญาตให้บุคคลใดเข้าไปใช้พื้นที่ป่าโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนจากบุคคลนั้นได้ แนวทางการแก้ไข คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ต้องไม่ให้อำนาจแก่บุคคลใด หรือคณะบุคคลใดในการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่า หรือในการจำแนกพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ประเภทเกษตรกรรม โดยต้องกำหนดขอบเขตของพื้นที่ป่าให้ชัดเจนก่อน พื้นที่นอกเหนือจากพื้นที่ป่าจึงให้สามารถอนุญาตให้เข้าไปใช้พื้นที่หรือจัดเป็นพื้นที่ประเภทเกษตรกรรมได้ ซึ่งเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้แบบนี้แล้ว รัฐบาลหรือรัฐมนตรีย่อมไม่สามารถเข้าไปมีอิทธิพลหรือมีอำนาจในการอนุญาตการใช้พื้นที่ป่าไม้ การจำแนกพื้นที่เป็นประเภทเกษตรกรรมได้ การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เป็นบริเวณกว้างๆ โดยไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็ย่อมไม่เกิดขึ้น

4.3.2 การบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อ 4.2 ซึ่งพบว่า ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์ราชอาณาจักรที่สำคัญมี 2 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ การนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ ประการที่สอง คือ การทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่บุคคลได้มาจากการกระทำผิด ดังนั้นเพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เพื่อนำมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงจะศึกษาว่า หากบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร

4.3.2.1 ความเหมาะสมกรณีบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การพิจารณาว่าหากบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานมีความเหมาะสมหรือไม่ จะพิจารณาจากหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดมูลฐานที่เป็นสากลทั่วไป และเหตุผลความจำเป็นอื่นของประเทศไทย

1) พิจารณาจากลักษณะของความผิดที่จะบัญญัติให้เป็นความผิดมูลฐาน แนวความคิดที่ว่าความผิดใดควรเป็นความผิดมูลฐานในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ได้มีการกำหนดลักษณะของความผิดที่จะเป็นความผิดมูลฐานไว้คร่าวๆ 4 ประการดังนี้⁶⁹

(1) ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม

ลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) คือ เป็นการกระทำความผิดที่มีการแบ่งความรับผิดชอบและขั้นตอนการทำงาน โดยมีผู้วางแผนและประสานงานเพื่อให้การกระทำความผิดดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะไม่กระทบถึงส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะบุคคลผู้เป็นระดับหัวหน้า นายทุน หรือผู้บงการ จะมีอาชีพที่ถูกกฎหมายบังหน้าและอาจเป็นผู้มีเกียรติในทางสังคมและทางการเมือง ดังนั้นการจับกุมดำเนินคดีหรือการปราบปรามบุคคลระดับหัวหน้า นายทุน หรือผู้บงการที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดจึงเป็นไปได้ยากเพราะขาดพยานหลักฐาน พื้นฐานการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในแต่ละประเทศมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีความคิดพื้นฐานมาจากความผิดมูลฐานที่กำหนดจะต้องเป็นความผิดทางอาญาที่มีเงินเป็นปัจจัยสำคัญ คือ เป็นความผิดทางเศรษฐกิจและผลร้ายของความผิดดังกล่าวจะมีส่วนทำลายเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมนุษยชาติ⁷⁰ มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมกิจการทั้งปวงที่จะทำกำไรมหาศาลสาระสำคัญขององค์กรอาชญากรรม คือ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการในการบริการและสินค้าที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการประกอบธุรกิจที่ถูกกฎหมายด้วย

⁶⁹ สีหนาท ประยูรรัตน์. (2532). การศึกษาทางวิชาการ เรื่อง ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย. หน้า 45.

⁷⁰ วีระพงษ์ บุญ โญ่ภาส ง (2545). “ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย.” วารสารกฎหมาย, 21, 1. หน้า 352-354.

(2) ความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบอาชญากรรม ทำให้ได้รับ
ผลตอบแทนสูง

คนที่สร้างความร่ำรวยจากการประกอบอาชญากรรมทางธุรกิจ ได้ทวีมากขึ้นตลอดเวลา เพราะอิทธิพลการเงินได้ช่วยให้คนเหล่านั้นได้รับค่าตอบแทนในวงเงินที่สูง และมีส่วนช่วยให้คนเหล่านั้นไม่ต้องถูกลงโทษเมื่อถูกจับกุม หรือแม้ถูกจับกุมและถูกลงโทษ เงินที่สะสมไว้ก็จะเป็นทุนสำรองเพื่อเลี้ยงตัวหรือกลับมากระทำความผิดอีกเมื่อพ้นโทษ บางคดี เมื่ออยู่ระหว่างการถูกลงโทษ ข่ายงานการประกอบอาชญากรรมของผู้ต้องหายังคงดำเนินการต่อไป เพราะยังมีเงินทุนหมุนเวียน การขาดคนเพียงคนเดียวก็สามารถมีคนมาทดแทนได้ การกำหนด ให้ความผิดลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินเพื่อเป็นการทำลายแรงจูงใจ ในการกระทำความผิด

รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส ได้อธิบายหลักเกณฑ์ ในการกำหนด “ความผิดมูลฐาน” คือ ต้องมีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นขบวนการเป็นความผิด ที่ยากจะสาวไปถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง และเป็นความผิดที่ให้เงินได้เป็นมูลค่าสูง⁷¹

(3) ความผิดที่เป็นการกระทำที่สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปราม เนื่องจากปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่สามารถที่จะทำลายแรงจูงใจได้ จึงเป็นการยากที่จะปราบปรามความผิดที่เป็นการกระทำ ที่สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปรามได้ กฎหมายป้องกันปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการ ทางกฎหมายที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามอาชญากรรมที่ยากแก่การปราบปราม⁷²

(4) ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ

ความผิดลักษณะนี้มักเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เป็นความผิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ตราขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม ดังนั้น ความผิด ที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจจึงเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งการกำหนดความผิดมูลฐานตาม

⁷¹ วีระพงษ์ บุญโยภาส ง แหล่งเดิม, หน้า 333.

⁷² ชัยนันท์ แสงปุดตะ. (2541). กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน:

UN Model Law ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพียงฐานความผิดเดียว โดยไม่ได้กำหนดความผิดมูลฐานอื่นๆ ไว้ด้วย โดยแต่ละประเทศอาจกำหนดความผิดมูลฐานอื่นๆ ได้ ซึ่งแล้วแต่นโยบายของประเทศนั้นว่าจะต้องการป้องกันปราบปรามความผิดใด ก็จะกำหนดความผิดนั้นเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ การกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศส่วนใหญ่จะสืบเนื่องมาจากบทบาทของอาชญากรรมทางการเงิน โดยเฉพาะกระบวนการในการสร้างรายได้จากอาชญากรรมประเภทต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ขบวนการค้ายาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี การก่อการร้าย รวมถึงการประกอบอาชญากรรมที่เป็นความผิดอาญาและทำรายได้มหาศาลเข้ามาสู่กระบวนการฟอกเงินในระบบของสถาบันการเงินต่างๆ ในตลาดการเงิน⁷³

เมื่อพิจารณาความผิดมูลฐานของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งพิจารณาความผิดมูลฐานจากความผิดที่มีเงินเป็นปัจจัยสำคัญ คือ ความผิดทางเศรษฐกิจ และผลร้ายของความผิดจะมีส่วนทำลายสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนมนุษยชาติ⁷⁴ ประเทศออสเตรเลียหมายถึง ความผิดที่เป็นลักษณะการกระทำความผิดอันร้ายแรง โดยไม่ได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจงเพียงแต่กำหนดในลักษณะครอบคลุมกว้างๆ ทั้งนี้ต้องดูความผิดในลักษณะข้อหารุนแรงตามที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดไว้⁷⁵ ประเทศไต้หวันจะกำหนดความผิดมูลฐานแบบกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจงเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่เป็นความผิดทุกประเภทที่มีอัตราลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดโดยจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป⁷⁶ ประเทศฮ่องกง ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้กว้างๆ คือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยไม่ได้ระบุฐานความผิดไว้ชัดเจน เพียงแต่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดทุกฐาน ก็มีผิดฐานฟอกเงิน⁷⁷

2) ความจำเป็นที่ควรให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐาน

สำหรับเหตุผลความจำเป็นอื่นของประเทศไทยในการกำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถแยกได้เป็น 6 ประการ คือ

⁷³ สุทธิชัย จิตรวาณิช. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา.” วารสารดุลพินิจ, 42, 4. หน้า 151-152.

⁷⁴ ชัยนันท์ แสงปุตตะ. เล่มเดิม. หน้า 38.

⁷⁵ สีหนาท ประยูรรัตน์. เล่มเดิม. หน้า 91.

⁷⁶ แหล่งเดิม. หน้า 94.

⁷⁷ แหล่งเดิม. หน้า 103-104.

(1) เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรการในการทำลายเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม⁷⁸ ในเมื่อความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดอีกอย่างหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบอาชญากรรมที่ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมักมีภูมิหลังที่บุคคลทั่วไปนับหน้าถือตา สังคมมีการยอมรับสูง และให้ผลตอบแทนมูลค่ามหาศาลโดยไม่ต้องลงทุน⁷⁹

ดังนั้น เมื่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ผลตอบแทนมหาศาล จึงเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้บุคคลกระทำความผิดโดยไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ และยิ่งมาตรการทางกฎหมายไม่สามารถทำลายผลประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดที่ได้เปลี่ยนสภาพจากไม้หรือของป่าไปเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแล้ว ก็ยังทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อการที่จะถูกดำเนินคดี แต่ถ้าหากความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้วเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดแม้ว่าจะได้มีการแปรสภาพมาแล้วก็ครั้งก็ตาม รัฐก็ยังสามารถริบให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อมาตรการริบทรัพย์สิน ไม่กล้าที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก นอกจากนี้เมื่อความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานแล้วมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะสามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีอาญาได้ในความผิดฐานฟอกเงิน หรือความผิดฐานอื่นที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน อันจะทำให้การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์ประกอบอาชญากรรมประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

(2) จากการที่แหล่งที่มาของเงินที่นำมาฟอกมีแหล่งที่มา 12 แหล่งใหญ่ๆ ซึ่งเงินที่ได้จากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ก็เป็นแหล่งที่มาของเงินที่นำมาฟอก⁸⁰ ดังนั้น ถ้าต้องการให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพที่สุด ควรจะสกัดกั้นเงินได้จากทุกแหล่งที่ผิดกฎหมายไม่ให้นำมาฟอกได้ เพราะถ้าหากมาตรการทางกฎหมายสามารถสกัดเงินได้ที่ได้มาโดยผิดกฎหมายเพียงบางแหล่งเท่านั้น ก็เป็นไปได้ว่าองค์กรอาชญากรรมอาจเปลี่ยนเป้าหมายไปกระทำความผิดที่ไม่เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และเมื่อได้เงินมาจากการกระทำผิดดังกล่าวแล้วยังสามารถนำเงินนี้ไปฟอกได้ โดยไม่ต้องมีความผิดฐานฟอกเงินหรือความผิดอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการฟอกเงินอีกด้วย

⁷⁸ สีนาท ประชวรรัตน์. แหล่งเดิม. หน้า 3.

⁷⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส ก เล่มเดิม. หน้า 32-33.

⁸⁰ ไชยศ เหมรัชตะ. เล่มเดิม. หน้า 8.

(3) จากที่มีหลักการว่า การที่จะกำหนดให้ความผิดฐานใดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะดูว่าสอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแต่ละประเทศนั้นหรือไม่ เมื่อพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันสมควรที่จะกำหนดความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากจำนวนเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยเหลือน้อยมากจนอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปของทั้งประเทศ ความต้องการ ไม้ในการใช้สอยมีมากจนไม้มีราคาสูงขึ้นมาก ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการก่อให้เกิดการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรม ประกอบกับการที่นักการเมืองของไทยบางคนเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ทำให้การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดทำได้ยาก จากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทยจึงควรถูกกำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาสาเหตุที่ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่เป็ความผิดมูลฐาน เนื่องจากการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทยยังติดอุปสรรคบางประการ เช่น การเมืองของประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานได้⁸¹

(4) การกระทำขององค์กรอาชญากรรมมีลักษณะการกระทำที่หลากหลาย มีความสลับซับซ้อนกว่าการทำความผิดใน 8 ฐานความผิดที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงควรมีการกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการขยายฐานความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มากขึ้น⁸² ซึ่งความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็เป็นความผิดที่มีการกระทำเป็นองค์กรอาชญากรรม และอยู่นอกเหนือ 8 ฐานความผิดที่เป็นความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถ้าจะทำให้การปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมหมดไป ก็จะต้องกำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานด้วย

⁸¹ สีหนาท ประยูรรัตน์. เล่มเดิม. หน้า 46-47.

⁸² แหล่งเดิม. หน้า 49.

(5) การที่ประเทศไทยได้รับเอาพันธะผูกพันต่างๆ ในการที่จะต้องพัฒนากฎหมายให้เป็นไปตามแนวทางของสากล ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยคงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้พร้อมที่จะเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรม⁸³ และมีมาตรฐานเทียบเท่าของต่างประเทศ จนให้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าประเทศไทยมีกฎหมายป้องกันปราบปรามการฟอกเงินที่เข้มงวด

(6) จากการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ผ่านมาพบว่าหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย นักวิชาการมีความเห็นว่าความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยที่มีอยู่ทั้งสิ้น 8 ฐานความผิดยังไม่เพียงพอในการที่จะใช้เป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่อาจเอื้อถึงไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมในความผิดอื่นๆ ได้ แม้จะทราบว่ามีการกระทำความผิดและนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปทำการฟอก ก็ไม่สามารถยึดทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอื่นได้ เพราะไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามความหมายของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁸⁴ ซึ่งหนึ่งในความผิดที่จะกำหนดเพิ่มเป็นความผิดมูลฐานได้มีการเสนอความผิดเกี่ยวกับการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินอาชญากรรมชาติและขบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบตามกฎหมายป่าไม้เข้าเป็นความผิดมูลฐานด้วย⁸⁵ แสดงให้เห็นว่าหลายฝ่ายได้เล็งเห็นว่าเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ เป็นแหล่งเงินได้ที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่มีการนำมาฟอกจึงต้องการที่จะบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงสมควรกำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกมูลฐานหนึ่ง เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

⁸³ วีระพงษ์ บุญโญภาส ก เล่มเดิม, หน้า 31.

⁸⁴ สีหนาท ประยูรรัตน์, เล่มเดิม, หน้า 106-110.

⁸⁵ แหล่งเดิม, หน้า 5.

4.3.2.2 แนวคิดเบื้องต้นและความหมายของการฟอกเงิน

ตามหลักกฎหมายความผิดฐานฟอกเงินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำ “ความผิดมูลฐาน” ซึ่งทำให้ได้มาซึ่ง “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” การกระทำใด แม้ถือเป็นการฟอกเงิน แต่หากไม่เกี่ยวข้องกับ “ความผิดมูลฐาน” หรือไม่ใช่เป็นการกระทำต่อทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว ก็ไม่เป็นความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ความผิดมูลฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทราบว่า จะนำมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินมาใช้ได้ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดในเรื่องนั้นได้หรือไม่⁸⁶ ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้ซึ่งนำไปฟอกเงิน ซึ่งตามนิยามในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามของ “ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า⁸⁷ (1) ความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไป เพื่อการอนาจารหญิงและเด็กเพื่อสนองความใคร่ ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกัน และปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการ ค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการ ค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการชักออกหรือฉ้อโกงตามกฎหมาย ว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ เครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวล กฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น (6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือริบเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา (7) ความผิด

⁸⁶ นิกร เกริกกุล. (2543). การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ. หน้า 125-126.

⁸⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 3.

เกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา

แนวความคิดเบื้องต้นของการกำหนดความผิดมูลฐานมีที่มาจากหลักการที่ว่า แม้การฟอกเงินจะเป็นสิ่งชั่วร้ายและสมควรมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำการฟอกเงินก็ตาม แต่เนื่องจากการดำเนินการเพื่อหาตัวอาชญากรผู้ฟอกเงินและการสืบค้นตรวจสอบเพื่อยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินของผู้ฟอกเงินนั้น รัฐจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเอกชน โดยเฉพาะธนาคารและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงินหรืออาจกล่าวได้ว่ารัฐไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จลงอย่างมีประสิทธิภาพได้โดยปราศจากการกำหนดให้เอกชนมีภาระหน้าที่ในการรายงานข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการของรัฐ การพิจารณาบัญญัติกฎหมายเพื่อหาทางลงโทษอาชญากรรมฟอกเงินจึงไม่อาจกำหนดให้การฟอกเงินทุกกรณีทุกประเภทเป็นความผิดทางอาญาได้ เนื่องจากจะก่อให้เกิดผลกระทบเป็นภาระแก่ประชาชนทั่วไปเกินความจำเป็น แต่สมควรพิจารณาเลือกกำหนดให้การฟอกเงินในกรณีที่ทำต่อเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมบางชนิดเท่านั้น ซึ่งหมายถึง อาชญากรรมที่ร้ายแรงทั้งหลาย⁸⁸

ส่วน “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า⁸⁹ (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเป็นเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใดของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด การกำหนดนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ขึ้นก็เพื่อประโยชน์ในการริบทรัพย์สินของอาชญากรที่นำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานมาฟอกเงิน เนื่องจากโดยวัตถุประสงค์และลักษณะของการฟอกเงินมักจะมีการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินเดิมที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดตาม (1) การจะใช้มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินในทางทรัพย์สิน จึงต้องมีการริบทรัพย์สินซึ่งแปรเปลี่ยนสภาพอันเป็นมาจากการฟอกเงินด้วยตาม (2) และรวมขยายความให้รวมทั้งดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินไม่ว่าจะได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือเงินหรือทรัพย์สิน อันเป็นผลมาจากการฟอกเงินด้วย⁹⁰

⁸⁸ นิกร เกริกกุล. เล่มเดิม. หน้า 96-97.

⁸⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 3.

⁹⁰ นิกร เกริกกุล. เล่มเดิม. หน้า 116.

ส่วนความหมายของการฟอกเงินนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นถ้อยคำที่รู้จักกันมานานกว่า 60 ปีแล้ว ผู้ที่คิดค้น ได้แก่ นายเมเยอร์ แลนสกี (Mayer Lansky) โดยมีวิธีการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เงินสกปรก” (Dirty money) มาผ่านกระบวนการทางธุรกรรมต่างๆ ให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่าเงินสะอาด (Clean money) หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายโดยผ่านขั้นตอนของการโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิดหรือผลประโยชน์ กลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด ซึ่งเป็นวิธีการของ “การฟอกเงิน” อาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” เป็นเล่ห์เหลี่ยมเพื่อการสร้างและปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งมีที่มาจาก การประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้าย เป็นต้น⁹¹

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ⁹²

- (1) การเปลี่ยนแปลง หรือการโอน การโยกย้ายทรัพย์สิน ซึ่งรู้ว่าได้มาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปิดบัง ซ่อนเร้น หรือแสวงซึ่งแหล่งที่ได้มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้หลบหนี
- (2) การปิดบัง ซ่อนเร้น หรือแสวงซึ่งเจ้าของที่แท้จริง แหล่งที่มา ตำแหน่งที่ตั้ง การจัดการ สิทธิซึ่งเกี่ยวกับหรือเจ้าของที่แท้จริงของทรัพย์สินซึ่งรู้ว่าได้มาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สิน เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมายและทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายและยังหมายรวมไปถึงการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย⁹³

⁹¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส จ (2546). การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน และมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน. หน้า 5-6.

⁹² United Nation Vienna Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988, Article 3 (i) (ii).

⁹³ สีหนาท ประยูรรัตน์. เล่มเดิม. หน้า 21.

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าได้มาโดยไม่ชอบ ซึ่งกระทำได้หลายวิธี เช่น การนำเงินออกนอกประเทศ การฝากเงินกับสถาบันการเงิน การตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า การซื้อขายที่ดิน การแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลอื่น การให้ผู้อื่นถือเงินหรือทรัพย์สินไว้แทน เป็นต้น การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด ผู้กระทำความผิดมักไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน หรือเรียกได้ว่ากระบวนกรทำ “เงินสกปรก” ให้เปลี่ยนสภาพเป็น “เงินสะอาด”⁹⁴

4.3.2.3 วิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

ถ้าหากความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรการของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะสามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้มาดำเนินคดีและลงโทษได้หรือไม่ และจะสามารถทำลายผลประโยชน์หรือทรัพย์สินที่บุคคลนั้นได้รับจากการกระทำความผิดได้หรือไม่เพียงใด

1) มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่สามารถนำผู้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ ถ้าหากความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้วมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะสามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมาดำเนินคดีได้หรือไม่

⁹⁴ กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ศ. (2542). กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: มาตรการใหม่ในการปราบปรามยาเสพติด. หน้า 26.

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้ที่จะถูกดำเนินคดีอาญา ได้แก่ ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งได้แก่

(1) ผู้ทำการฟอกเงิน

ผู้ทำการฟอกเงิน คือบุคคลผู้กระทำการดังต่อไปนี้

(1.1) โอนรับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(1.2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁹⁵

การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก เมื่อการกระทำเข้าองค์ประกอบ ดังนี้

(1) ผู้ใด รวมถึงนิติบุคคลด้วย

(2) กระทำการ โอน รับโอนหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ

การกระทำความผิด

(3) เจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59

(4) เจตนาพิเศษ

(4.1) เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น

(4.2) เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำ

ความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือให้ต้องรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

ลักษณะที่สอง เมื่อการกระทำเข้าองค์ประกอบ ดังนี้

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใด

(3) เจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59

(4) เจตนาพิเศษ คือ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา

แหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

⁹⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 5.

ลักษณะการกระทำผิด ลักษณะแรก คือ การโอนหรือรับโอน (Transfer) หรือเปลี่ยนแปลงสภาพ (Convert) วัตถุที่กระทำต่อ คือ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด วัตถุประสงค์ของการกระทำ คือ เพื่อซุกซ่อน (Conceal) หรือปกปิด (Disguise) แหล่งที่มาของทรัพย์สิน (Illicit Origin of the Property or Proceeds) นั้น หรือเพื่อช่วยเหลือ (Assist) ผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน เช่น นาย ก. โอนเงินที่ได้จากการค้ายาบ้าให้แก่ นาย ข. เพื่อปกปิดไม่ให้รู้ว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ทั้งสองนายกระทำผิดฐานฟอกเงิน โดยนาย ก. ผู้โอน นาย ข. ผู้รับโอน หรือ นาย ค. บิดาอาชญากร ง. นำเงินที่ลูกได้มาจากการฉ้อโกงประชาชนไปซื้อบ้าน เพื่อช่วยเหลือไม่ให้ลูกต้องรับผิดในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน นาย ค. มีความผิดฐานฟอกเงิน

ลักษณะการกระทำผิด ลักษณะที่สอง คือ กระทำด้วยประการใดๆ วัตถุที่กระทำต่อ คือ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด วัตถุประสงค์ของการกระทำ คือ เพื่อปกปิด (Conceal) หรืออำพราง (Disguise) ลักษณะที่แท้จริง (The Nature) การได้มา (Source) แหล่งที่ตั้ง (Location) การจำหน่าย (Disposition) การโอน (Movement) การได้สิทธิใดๆ (Rights) เช่น ข้าราชการ ก. นำเงินที่ได้มาจากการรับสินบนไปฝากธนาคารเพื่ออำพรางการได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ข้าราชการ ก. มีความผิดฐานฟอกเงิน หรือผู้จัดการธนาคาร ข. โอนเงินที่ได้จากการยกยอกฉ้อโกงในธนาคารที่ตนเองบริหารอยู่ออกนอกประเทศเพื่อปกปิดลักษณะที่แท้จริงของเงินที่ได้มา ผู้จัดการธนาคาร ข. มีความผิดฐานฟอกเงิน

(2) ผู้ที่เกี่ยวข้องในความผิดฐานฟอกเงิน

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้ที่เกี่ยวข้องในความผิดฐานฟอกเงิน มีดังนี้

(2.1) ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิดในความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น ยกเว้นผู้ที่จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตน ให้พ้นจากการถูกจับกุม⁹⁶

⁹⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 7.

มาตรา 7 ได้วางหลักเกี่ยวกับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่

- สนับสนุน (Abetting) การกระทำความผิดหรือช่วยเหลือ (Aiding) ผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด เช่น นาย ก รู้ว่าอาชญากร ข จะนำเงินที่ได้จากการเป็นผู้ดูแลกิจการค้าประเวณีไปฟอกเงินที่ธนาคาร จึงขับรถไปส่ง

- จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ (Facilitating) เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษหรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด เช่น นาง ค น้ำของนาย ง ซึ่งฟอกเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดให้ที่พำนักแก่นาย ง ในการหลบซ่อนตัวให้พ้นจากการถูกตำรวจติดตามตัว

(2.2) ผู้พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ⁹⁷

การพยายามกระทำความผิด หมายถึง ได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล⁹⁸ ตัวอย่างการพยายามในความผิดฐานฟอกเงิน เช่น ก เจตนาจะฟอกเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดโดยการโอนเงินไปต่างประเทศ แต่พนักงานธนาคารสงสัยและรายงานไปยังสำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อให้คณะกรรมการธุรกรรมสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว ถือว่า ก ได้ลงมือกระทำความผิดแล้วแต่ไม่บรรลุผล⁹⁹ ซึ่งการพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับการกระทำความผิดสำเร็จ

(2.3) ผู้สมคบตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น¹⁰⁰ และถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันดังกล่าวข้างต้น ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น¹⁰¹

⁹⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 8.

⁹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80.

⁹⁹ อรรถพ ลิขิตจิตถะ. (2542). งาม- ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. หน้า 61.

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 9 วรรคหนึ่ง.

¹⁰¹ แหล่งเดิม. มาตรา 9 วรรคสอง.

สมคบ โดยทั่วไปหมายความว่า ร่วมคบคิดกัน¹⁰²

ในทางกฎหมาย หมายถึง การรวมกัน (Conspiracy) ของบุคคลสองคนหรือมากกว่าเพื่อกระทำอาชญากรรมหรือสิ่งผิดกฎหมาย (Criminal or unlawful act) หรือเพื่อกระทำการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Lawful act) โดยอาชญากรรมหรือโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹⁰³ วัตถุประสงค์ในการลงโทษแก่การประกอบอาชญากรรมที่กระทำเป็นองค์หรือขบวนการและส่งผลกระทบต่อสังคม โดยกฎหมายจะลงโทษแม้แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการลงมือกระทำความผิด หากได้มีการคบคิดหรือตกลงกันเพื่อกระทำการอันเป็นความผิดร้ายแรงการฟอกเงินซึ่งมักกระทำกันเป็นองค์หรือขบวนการนั้น ผู้บงการหรือตัวการที่แท้จริงมักไม่ใช่ผู้ซึ่งกระทำอันเป็นความผิดฐานฟอกเงินอย่างออกนอกหน้า แต่จะเป็นมันสมองหรือผู้วางแผนการอยู่เบื้องหลัง ผู้ลงมือกระทำความผิดมักเป็นเพียงผู้ร่วมงานหรือสมุนระดับล่าง มีการจับกุมหรือดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วมักเป็นการยากที่จะสืบสาวราวเรื่องไปเพื่อให้สามารถลงโทษผู้วางแผนการอยู่เบื้องหลังได้ มาตรการที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ลงโทษผู้สมคบกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน จึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้สามารถลงโทษผู้ร่วมกระบวนกรในการฟอกเงินได้ถึงตัวผู้ที่บงการมากยิ่งขึ้น

การสมคบที่จะเป็นความผิดอาญาตามมาตรานี้ จะต้องมิลักษณะดังต่อไปนี้ 1. มีการตกลงกัน (Agreement) ตั้งแต่สองคนขึ้นไป 2. มีเจตนาที่จะกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การสมคบเป็นความผิดเบื้องต้น (Preliminary Offense) หรือเป็นความผิดตามกฎหมายก่อนที่ความผิดตามที่ได้ตกลงกัน (Substantive Offense) จะเกิดขึ้น การสมคบกันอาจมีการกระทำแสดงออกให้เห็นภายนอก (Overt Act) หรืออาจไม่มีการกระทำที่แสดงออกให้เห็นภายนอก (Non-Overt Act) การสมคบกันมีนัยทางกฎหมายที่สำคัญ คือ ถ้าฟังแต่เพียงการคบคิดและตกลงกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินก็ถือเป็นความผิดอาญาแล้ว ไม่จำเป็นต้องรอให้มีการกระทำจริงๆตามที่ได้ตกลงกันเกิดขึ้นเสียก่อน หรือแม้จะไม่มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามที่ได้คบคิดกันเลย กฎหมายก็ลงโทษผู้สมคบกันเช่นว่านี่กึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ในกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามที่ได้ตกลงกันของผู้สมคบ ผู้สมคบทั้งหมดต้องรับผิดชอบในผลแห่งการที่ตัวการในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินได้ทำไปตามที่ผู้ร่วมสมคบได้ตกลงกันทั้งหมดเสมือนหนึ่งตัวการเป็นตัวแทนในการกระทำของผู้สมคบ¹⁰⁴

¹⁰² พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. หน้า 796.

¹⁰³ Steven H. Gifis. (1991). **Law Dictionary**. pp. 91-92.

¹⁰⁴ นิกร เกริกกุล. เล่มเดิม. หน้า 130-133.

(2.4) การกำหนดให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา และให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญาด้วยเมื่อนิติบุคคลกระทำความผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น¹⁰⁵ ซึ่งเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษนิติบุคคลโดยตรง¹⁰⁶

2) วิเคราะห์มาตรการพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

จากมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บุคคลที่จะถูกดำเนินคดี ได้แก่ ผู้กระทำการฟอกเงินตามมาตรา 5 ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 7 ผู้พยายามกระทำความผิดตามมาตรา 8 ผู้สมคบกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตามมาตรา 9 และบุคคลที่มีตำแหน่งหรือซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลเมื่อนิติบุคคลกระทำความผิดตามมาตรา 61 มาตรการเหล่านี้จะสามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาดำเนินคดีได้หรือไม่ โดยวิเคราะห์กับพฤติการณ์ของบุคคลที่อยู่ในขบวนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ตามที่ได้กล่าวไว้ในกรณีศึกษาในหัวข้อ 2.3 เฉพาะที่มีปัญหาในการนำตัวมาดำเนินคดีเมื่อนำพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้แล้ว ซึ่งได้แก่ พ่อค้าและนายทุน นักการเมือง บุคคลในกองทัพ ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผลประโยชน์ตอบแทนในการไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังหรือกระทำการอันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ขบวนการนั้น ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้ได้อยู่แล้ว เนื่องจากพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการกระทำความผิดมูลฐานที่ 5 คือ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา จึงจะไม่พิจารณาความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องนี้อีก ซึ่งในการวิเคราะห์ความรับผิดชอบของบุคคลที่อยู่ในขบวนการจะวิเคราะห์เป็นลำดับในความคิดดังนี้ ผู้กระทำการฟอกเงินเป็นลำดับแรก ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเป็นลำดับที่ 2 ผู้พยายามกระทำความผิดเป็นลำดับที่ 3 ผู้สมคบกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเป็นลำดับที่ 4 และบุคคลที่มีตำแหน่งหรือซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญาเมื่อนิติบุคคลกระทำความผิดเป็นลำดับท้ายสุด ถ้าหากพฤติการณ์เป็นความผิดในลำดับก่อนแล้วจะไม่พิจารณาในฐานความผิดลำดับถัดไป

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 61.

¹⁰⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ข (2538, มิถุนายน). “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับคำพิพากษาฎีกาที่ 3446/2537 เรื่อง ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล.” วารสารนิติศาสตร์, 25, 2. หน้า 262.

(1) พ่อค้าและนายทุน

พฤติการณ์ของพ่อค้า นายทุน คือ คอยรับผลประโยชน์จากการกระทำผิด โดยจะไม่รับโดยตรงจากผู้ลักลอบตัดไม้ แต่จะผ่านบุคคลต่างๆมาก่อนหลายทอด พฤติการณ์ดังกล่าวเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบความผิดพอกเงินในความผิดฐานแรกแล้ว เมื่อพิจารณาในส่วนผู้กระทำความผิด คือ ผู้ใดรวมทั้งนิติบุคคลด้วย ดังนั้น พ่อค้า นายทุน จึงเป็นผู้กระทำความผิดในฐานนี้ได้ พิจารณาถึงความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผลประโยชน์ที่นายทุนหรือพ่อค้ารับมาจากการกระทำความผิด แม้ว่าจะไม่ได้รับมาโดยตรงจากผู้ลงมือกระทำความผิด ผลประโยชน์นั้นก็ถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดคือ¹⁰⁷ (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเป็นเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด พิจารณาในส่วนการกระทำซึ่งการกระทำที่จะเป็นความผิด คือ การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด พฤติการณ์ของพ่อค้า นายทุน เป็นการรับโอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ส่วนเจตนา ในการกระทำความผิด คือ การกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำก็ประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น¹⁰⁸ กรณีนี้พ่อค้า นายทุน รู้สำนึกในการกระทำและประสงค์ต่อผล จึงเป็นการกระทำโดยเจตนา พิจารณาถึงเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดตามความผิดฐานพอกเงิน ลักษณะแรก คือ เพื่อชุกช่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือให้ต้องรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐานจากพฤติการณ์ของพ่อค้า นายทุนที่รับโอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมายอมเป็นการรับโอนมาเพื่อการปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นอย่างแน่นอน เพราะว่าพ่อค้าหรือนายทุนจะพยายามประกอบกิจการอื่นที่ถูกกฎหมายบังหน้าเพื่อไม่ให้สาธารณชนรู้ว่าเป็นผลประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ดังนั้น พฤติการณ์ของพ่อค้า นายทุน จึงเป็นความผิดฐานพอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 (1)

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 3.

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง.

(2) นักการเมือง

พฤติการณ์ของนักการเมืองในการลักลอบตัดไม้ คือ กำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของพ่อค้า นายทุน โดยได้รับการสนับสนุนจากพ่อค้า นายทุน ในคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง หรือได้รับทรัพย์สินจากพ่อค้า นายทุน จากพฤติการณ์ของนักการเมือง เมื่อนำมาพิจารณาตามองค์ประกอบของความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อพิจารณาในส่วนผู้กระทำความผิดในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้กระทำความผิด คือ ผู้ใด รวมทั้งนิติบุคคลด้วย ดังนั้นนักการเมืองจึงเป็นผู้กระทำความผิดฐานนี้ได้ พิจารณาในส่วนการกระทำความผิดที่นักการเมืองได้รับการสนับสนุนจากพ่อค้า นายทุน ด้วยคะแนนเสียงในการเลือกตั้งหรือได้รับทรัพย์สินนั้นว่าเป็นการโอนรับโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำด้วยประการใดๆ ต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ก่อนอื่นต้องพิจารณาว่าคะแนนเสียงที่ได้รับในการเลือกตั้งหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาจากพ่อค้า นายทุน เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ คะแนนเสียงที่ได้รับจากการเลือกตั้งไม่มีลักษณะที่เป็นเงินหรือทรัพย์สินจึงไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ส่วนทรัพย์สินที่ได้รับมาจากพ่อค้า นายทุน ย่อมเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด การที่นักการเมืองรับโอนทรัพย์สินดังกล่าว จึงเป็นการกระทำด้วยประการใดๆ ต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและเป็นการกระทำเพื่อปกปิด อำพรางการได้มาหรือลักษณะที่แท้จริงของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังนั้นนักการเมืองย่อมมีความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 (2) กรณีนี้จึงไม่ต้องพิจารณาในความผิดอื่นที่เกี่ยวกับการฟอกเงินอีกต่อไป

(3) บุคคลบางคนในกองทัพ

การที่รัฐบาลไทยติดต่อกับกะเหรี่ยงอย่างลับๆ เนื่องจากการดำเนินนโยบาย “รัฐกันกระทบ” ระหว่างไทยกับพม่า โดยกองทัพให้การสนับสนุนกองกำลังกะเหรี่ยงอยู่ลับๆ ในการปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าบริเวณชายแดน หน่วยงานที่มีหน้าที่ไม่สามารถทำอะไรกับกองกำลังกะเหรี่ยงได้อย่างถนัดเพราะติดนโยบายในเรื่องความมั่นคง โดยนายทุนให้ประโยชน์ตอบแทนกับบุคคลบางคนในกองทัพ การพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลนั้น ผลย่อมได้เป็นอย่างเดียวกับนักการเมือง เนื่องจากเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินจากนายทุนเช่นเดียวกัน ดังนั้นบุคคลดังกล่าวย่อมมีความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 (2) กรณีนี้จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาในความผิดอื่นที่เกี่ยวกับการฟอกเงินอีกต่อไป

3) วิเคราะห์มาตรการริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่อยู่เบื้องหลังที่ได้รับจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อ 4.2.2 ซึ่งทราบว่า การริบทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่มีประสิทธิภาพในการทำลายทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำผิด ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดในหัวข้อนี้เป็นการศึกษามาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ว่าจะสามารถทำลายผลประโยชน์ที่อยู่เบื้องหลังที่ได้รับจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้หรือไม่

มาตรการที่สำคัญที่ใช้ทำลายผลประโยชน์ที่บุคคลได้รับจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 คือ การดำเนินการให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน โดยทรัพย์สินที่จะร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินได้จะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้น จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด¹⁰⁹ จากนิยามความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดข้างต้น ไม้ที่ได้จากการลักลอบตัด ไม้ที่ได้จากการขายไม้ดังกล่าว ตลอดจนเมื่อนำไม้หรือนำเงินดังกล่าวไปลงทุนในการประกอบกิจการต่างๆ กำไร หรือดอกผล ที่ได้มาจากการประกอบกิจการ ก็ยังเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงสามารถนำมาตราการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินมาดำเนินการได้ ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินดังกล่าวไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด ซึ่งทรัพย์ที่ริบได้ ไม่ใช่เฉพาะเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดหรือได้มาจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น แต่ยังสามารถริบได้แม้ว่าเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือได้มาจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดได้แปรสภาพไปเป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่นแล้ว ตลอดจนแม้มีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดหรือได้มาจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดโดยตรง หรือนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดหรือได้มาจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดไปลงทุนดำเนินกิจการต่างๆ ไม่ว่าจะกิจการนั้นจะเป็นกิจการที่ผิดกฎหมาย

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 3.

หรือถูกตามกฎหมายก็ตาม ดอกผลที่ได้มาจากการดำเนินกิจการนั้น ก็อยู่ในข่ายที่สามารถริบได้ ดังนั้น ประโยชน์หรือทรัพย์สินที่บุคคลในขบวนการได้รับมาจากการที่มีการลักลอบตัดไม้ในป่า จึงสามารถริบได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งถ้ากำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐาน ก็สามารถนำมาตราการริบทรัพย์สินดังกล่าวมาใช้เพื่อทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่บุคคลในขบวนการได้รับจากลักลอบตัดไม้ในป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีประสิทธิภาพดีกว่าการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ก็เนื่องจากการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture Measure)¹¹⁰ ซึ่งมีหลักเกณฑ์พอสรุปได้ คือ ภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof) เป็นหน้าที่ของผู้ทำธุรกรรม¹¹¹ บทสันนิษฐานทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดว่ารับโอนมาโดยไม่สุจริต (Pre-assuming of Ill-Intention Receiving of Property Involved in an Offense)¹¹² ไม่ผูกติดกับคำพิพากษาคดีอาญา โดยการดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินให้ยื่นต่อศาลแพ่งและกำหนดแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้แตกต่างจากกฎหมายฉบับอื่นคือ ในกรณีที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้น หรือมีการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือหากการดำเนินกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542¹¹³ เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดอาญาได้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยตรงหรือทางอ้อมโดยจะฟ้องตัวทรัพย์สินโดยตรง ประเด็นในการพิจารณาคดีคือ ตัวทรัพย์สิน โดยศาลจะไม่พิจารณาความผิดหรือความบริสุทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ถูกริบอาจเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นการแยกดำเนินการ

¹¹⁰ สำนักป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักนายกรัฐมนตรื. (2544). คู่มือพนักงานสืบสวนสอบสวนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เกี่ยวกับความผิดมูลฐานความผิดฐานฟอกเงินและการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน. หน้า 18.

¹¹¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 50.

¹¹² แห่งเดิม. มาตรา 51 วรรคสอง และมาตรา 52 วรรคสอง.

¹¹³ สำนักป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักนายกรัฐมนตรื. เล่มเดิม. หน้า 19.

กับการนำตัวบุคคลมาดำเนินคดีอาญาและไม่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษทางอาญา รัฐมีภาระหน้าที่นำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อแสดงเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด และหากมีบุคคลผู้มีส่วนได้เสียโต้แย้งสิทธิ ผู้อ้างสิทธิมีภาระในการพิสูจน์เพื่อหักล้างพยานหลักฐานของรัฐ ทั้งสองฝ่ายมีภาระพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานของฝ่ายใดมีความน่าเชื่อถือกว่ากัน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะตกเป็นของรัฐโดยเด็ดขาดและมีผลย้อนหลังไปถึงเวลาที่มีการกระทำความผิด การโอนต่อมาในภายหลังการกระทำความผิด ผู้รับโอนจึงไม่ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและจะอ้างว่าตนได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตไม่ได้ การพิจารณาใช้หลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Preponderance of the evidence) ซึ่งต่างจากวิธีพิจารณาในคดีอาญาที่ใช้หลักการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย (beyond reasonable doubt) เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการยึดทรัพย์สินก่อนริบ (Administrative Proceeding) เพื่อป้องกันการโยกย้าย จำหน่าย จ่าย โอน หรือนำทรัพย์สินไปหลบซ่อนเสียก่อน¹¹⁴ เหล่านี้เป็นจุดเด่นของมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4.3.2.4 ข้อควรพิจารณาและผลดีกรณีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1) ฐานความผิดที่จะบัญญัติเป็นความผิดมูลฐาน

ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิด เพราะกฎหมายบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด (mala in se) เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีความผิดอยู่สองลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง คือ ความผิดที่เป็นมาตรการทางกฎหมายโดยตรงในการปราบปรามการลักลอบตัดไม้หวงห้าม การบุกรุกครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ป่า เช่น ความผิดฐานทำไม้หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทาน ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹⁵ โดยถ้ากระทำการดังกล่าวกับไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือไม้อื่น เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์ หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท¹¹⁶ หรือความผิดฐานกั้นสร้าง

¹¹⁴ วีระพงษ์ บุญโยภาส และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 161-162.

¹¹⁵ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 11 โทษตามมาตรา 73.

¹¹⁶ แหล่งเดิม. มาตรา 73 วรรคสอง.

แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่า เพื่อตนเองหรือผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹⁷ โดยถ้าได้กระทำความผิดแล้วเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท¹¹⁸ ลักษณะที่สอง คือ ความผิดที่เป็นมาตรการเสริมเพื่อให้การป้องกันการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ความผิดฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 57 คือ ผู้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ไม่จัดให้คนงานหรือผู้รับจ้าง ซึ่งทำการตามที่ได้รับอนุญาตมีใบคู่มือ แสดงฐานะตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท¹¹⁹ และเมื่อ เปรียบเทียบอัตราโทษของความผิดทั้งสองลักษณะแล้ว มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ ความผิดที่เป็นมาตรการโดยตรงในการปราบปรามการลักลอบตัดไม้หวงห้ามในป่า การบุกรุก ครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ป่ามีอัตราโทษค่อนข้างสูงและรุนแรง ส่วนความผิดที่เป็นมาตรการเสริม เพื่อให้การป้องกันการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีอัตราโทษ ค่อนข้างต่ำมาก ดังนั้นหากบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ทุกฐานความผิด เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้วผลกระทบ ที่เกิดขึ้น คือ จะทำให้มีความผิดมูลฐานมากเกินไป ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดนำทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปกระทำการในรูปแบบต่างๆ เพื่อที่จะนำทรัพย์สินเหล่านั้นมาใช้ในการประกอบ อาชญากรรมต่อไปอีก และไม่เป็นไปตามหลักการของสากลที่ใช้ในการกำหนดความผิดมูลฐาน จึงต้องพิจารณาว่าควรจะกำหนดความผิดฐานใดบ้างตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การพิจารณาว่าควรจะบัญญัติให้ความผิดฐานใดบ้างตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ควรจะต้องพิจารณาจากหลักการที่ว่า การกระทำความผิดฐานใดเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือ ผลประโยชน์จากการกระทำผิด หรือการกระทำความผิดฐานนั้นก็เพื่อผลประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เป็นมูลเหตุจูงใจที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด จึงจะกำหนดให้ความผิดฐานนั้นเป็นความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยคู่อัตราโทษตามที่กฎหมาย

¹¹⁷ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 54 โทษตามมาตรา 72 ตี.

¹¹⁸ แหล่งเดิม. มาตรา 72 ตี วรรคสอง.

¹¹⁹ แหล่งเดิม. มาตรา 57 โทษตามมาตรา 71.

บัญญัติไว้ประกอบด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการกระทำผิด มีดังต่อไปนี้

- ฐานมิไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมีได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย¹²⁰

- ฐานมิไว้ในครอบครองซึ่งไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข.¹²¹ หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินสิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร¹²²

- ฐานกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่¹²³

- ฐานกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่นที่ได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่¹²⁴

- ฐานทำไม้หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทาน¹²⁵

- ฐานเป็นผู้รับอนุญาตทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้¹²⁶

- ฐานกระทำผิดทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นผู้รับอนุญาตทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าการกระทำนั้นเกี่ยวกับไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ

¹²⁰ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 69.

¹²¹ ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ ไม้หายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตในกรณีพิเศษ.

¹²² พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 69 วรรคสอง.

¹²³ แห่งเดิม. มาตรา 54 โทษตามมาตรา 72 ตี.

¹²⁴ แห่งเดิม. มาตรา 72 ตี วรรคสอง.

¹²⁵ แห่งเดิม. มาตรา 11 โทษตามมาตรา 73.

¹²⁶ แห่งเดิม. มาตรา 12 โทษตามมาตรา 73.

ทั้งสองอย่างรวมกันเกินสี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์ หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร¹²⁷

ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิด และเมื่อคู่อตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จะพบว่า มีอัตราโทษก่อนข้างสูง คือ มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และมีอัตราโทษปรับอย่างสูงตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หากนำอัตราโทษดังกล่าวเปรียบเทียบกับอัตราโทษที่ใช้ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ที่กำหนดไว้ว่า อาชญากรรมร้ายแรง หมายถึง ความผิดซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียชีวิตหรือสุขภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่าได้แล้ว จะเห็นว่าความผิดข้างต้นทั้งหมดจะเป็นความผิดร้ายแรงตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ด้วย ดังนั้น ถ้าจะกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก็น่าจะมีความเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยไม่ทำให้มีความผิดมูลฐานมากเกินไป และทำให้มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

2) ประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

เมื่อบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผลที่ตามมาคือ สามารถนำมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ได้แปรสภาพไปแล้ว และดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้ ซึ่งมาตรการที่ใช้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่ได้แปรสภาพไปแล้ว คือ มาตรการริบทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่สามารถริบได้ คือ (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแปรสภาพจากเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) (3) ดอกผลของเงินหรือ

¹²⁷ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484, มาตรา 73 วรรคสอง.

ทรัพย์สิน (1) (2) ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของใคร ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด ดังนั้น เมื่อมีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และมีบุคคลได้ทรัพย์สินจากการกระทำผิดทรัพย์สินนั้นก็สามรถรับได้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้นจะได้มีการแปรสภาพมาแล้วหรืออยู่ในความครอบครองของใคร ซึ่งรวมทั้งที่อยู่ในความครอบครองของผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดในกรณีที่เป็นองค์การอาชญากรรมด้วย ปัญหาเรื่องมาตรการทางกฎหมายไม่สามารถทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็จะหมดไปโดยใช้มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ส่วนมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์การอาชญากรรม คือ มาตรการที่บัญญัติให้ผู้ทำการฟอกเงินหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินต้องรับผิดชอบทางอาญา เนื่องจากผู้ที่มีพฤติการณ์เข้าข่ายทำการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 หรือที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 คือ ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดนั่นเอง เมื่อพฤติการณ์ของบุคคลเหล่านี้เป็นความผิดอาญาฐานทำการฟอกเงินหรือเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินจึงสามารถดำเนินคดีอาญากับบุคคลเหล่านี้ได้ อันเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุดจากการที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และประมวลกฎหมายอาญาไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาดำเนินคดีได้นั่นเอง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นปัญหาหนึ่งที่ประเทศไทยประสบมาโดยตลอด และยังไม่มีความที่ว่าจะปราบปรามให้หมดไปได้ แม้ทราบกันโดยทั่วไปว่าป่าไม้มีความสำคัญและมีประโยชน์มากมายต่อมนุษย์ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของประเทศไทยที่เป็นปัญหาในการป้องกันปราบปราม คือ การกระทำที่เป็นขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม ซึ่งผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดเป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปนับหน้าถือตาตั้งคมีกรยอมรับสูง ให้ผลตอบแทนสูงโดยไม่ต้องลงทุนเป็นการกระทำที่ดูไม่เขย่าขวัญแต่สร้างความเสียหายอย่างมากมายทั้งต่อเศรษฐกิจของประเทศ ระบบนิเวศวิทยาตลอดจนสถานะแวดล้อม สาเหตุที่เป็นปัญหาในการป้องกันปราบปรามเนื่องจากผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในลักษณะที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ผู้สนับสนุนตามหลักกฎหมายอาญา การปราบปรามจับกุมผู้กระทำผิดจะจับได้แต่ลูกน้องหรือลูกจ้างเท่านั้น ทำให้การบังคับโทษไม่ถึงนายทุนหรือผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด ในกรณีที่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีได้ เพราะบุคคลนั้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในลักษณะเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนตามหลักกฎหมายอาญา มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ทำลายผลประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำผิดยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอโดยเฉพาะมาตรการริบทรัพย์ ซึ่งมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาทรัพย์ที่จะริบได้จะต้องเป็นทรัพย์ที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำผิด ถ้าหากว่าทรัพย์นั้นได้แปรสภาพไปแล้ว ศาลจะไม่ริบ แม้ว่าการริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้บัญญัติไว้ต่างหากจากการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา และเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายดูเหมือนว่าการริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้มีความเข้มข้น (Degree) มากกว่าการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่จากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกากลับพบว่า การริบทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ได้แตกต่างจากการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด กล่าวคือ ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดที่ได้แปรสภาพไปแล้วศาลไม่ริบซึ่งทำให้ไม่สามารถทำลายแรงจูงใจในการกระทำผิดได้ดีพออันส่งผลให้การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การที่ทรัพยากร

ป่าไม้และพื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายอย่างมากจนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปและสถานการณ์การกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการที่

ป่าไม้และพื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายอย่างมากจนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปและสถานการณ์การกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ของไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการที่มาตรการทางกฎหมายยังไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษและไม่สามารถทำลายประโยชน์ซึ่งผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อไป

จากการศึกษาทราบว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรม ซึ่งมีทั้งมาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดและมาตรการที่ใช้ทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด แม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้แปรสภาพไปก็ครั้งแล้วก็ตาม มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดคือผู้ทำการฟอกเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินต้องถูกดำเนินคดีอาญา โดยผู้ทำการฟอกเงินมี 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก คือ การโอนหรือรับโอน (Transfer) หรือเปลี่ยนสภาพ (Convert) ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อน (Conceal) หรือปกปิด (Disguise) แหล่งที่มาของทรัพย์สิน (Illicit Origin of the Property or Proceeds) นั้น หรือเพื่อช่วยเหลือ (Assist) ผู้อื่นไม่ว่าก่อนขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

ลักษณะที่สอง คือ กระทำด้วยประการใดๆ ต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อปกปิด (Conceal) หรืออำพราง (Disguise) ลักษณะที่แท้จริง (The Nature) การได้มา (Source) แหล่งที่ตั้ง (Location) การจำหน่าย (Disposition) การโอน (Movement) การได้สิทธิใดๆ (Rights)

ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องในการฟอกเงิน คือ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด ผู้พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้สมคบตกลงกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การกำหนดให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา และให้กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญาดำเนินการตามความผิด ในส่วนมาตรการที่ใช้ทำลายทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิด คือ มาตรการริบทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินที่จะริบได้คือ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อันได้แก่ (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมี

การจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปก็ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด ซึ่งการที่จะนำมาตราการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้ในป้องกันปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้ ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ต้องเป็นความผิดมูลฐานก่อน ปัจจุบันความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังไม่มีความผิดมูลฐาน การนำมาตราการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับกับการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงไม่สามารถทำได้

จากการศึกษามาตราการทางกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม คือ กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ทราบว่า กฎหมายดังกล่าวมีมาตรการเพื่อนำบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี และมีมาตรการริบทรัพย์สินที่อยู่เบื้องหลังได้มาจากการกระทำผิด ซึ่งมีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม กล่าวคือ

5.1 กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) กฎหมาย Continuing Criminal Enterprise (CCE) มีมาตรการสำคัญที่ใช้ปราบปรามการกระทำผิดที่เป็นองค์กรอาชญากรรม คือมาตรการสมคบและการริบทรัพย์สิน ซึ่งการสมคบกันกระทำผิดกฎหมายทั้งสองฉบับแตกต่างกันเฉพาะจำนวนของผู้เข้าสมคบกัน โดยกฎหมาย RICO การสมคบจะมีจำนวนผู้สมคบกันอย่างน้อยตั้งแต่ 2 คน ส่วนกฎหมาย CCE จะมีผู้ร่วมสมคบกันจำนวน 5 คนและเป็นผู้มีตำแหน่งในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง ส่วนการทำลายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำผิดนั้น มีการนำมาตราการริบทรัพย์สินมาใช้โดยทรัพย์สินที่จะริบได้ตามกฎหมาย RICO และกฎหมาย CCE รวมถึงทรัพย์สินที่ได้แปรสภาพไปแล้ว ผลกำไร ดอกผลที่ได้รับจากการที่นำรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้รับมาจาก Pattern of Racketeering หรือได้รับมาจากการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องไปลงทุน จึงทำให้สามารถทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดไม่ว่ารับมาโดยตรงหรือทางอ้อม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
ค.ศ. 2000

5.2.1 มาตรการที่ใช้ดำเนินการต่อผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะ
องค์กร ค.ศ. 2000 มีมาตรการสำคัญในการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดี 2 มาตรการ

1) การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร
อาชญากรรมเป็นความผิดอาญา (Criminalization of participation in an organized criminal group)
ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

ลักษณะที่หนึ่ง คือ การตกลงกันเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง โดยทันที
ที่มีการตกลงกันก็มีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมแล้ว

ลักษณะที่สอง คือ การดำเนินกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาขององค์กร
อาชญากรรมโดยผู้ดำเนินกิจกรรมรู้ถึงเป้าหมายหรือเจตนาต่ออาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม

ลักษณะที่สาม คือ การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรอาชญากรรม
แม้กิจกรรมเหล่านั้นจะเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมนั้นรู้ว่าการเข้า
มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของตนนั้น ช่วยให้องค์กรอาชญากรรมบรรลุเป้าหมาย
ในการกระทำผิด ผู้เข้าร่วมกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมก็ต้องมีความผิด
ทางอาญฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมด้วย

ลักษณะที่สี่ คือ การจัดการ การสั่งการ การช่วยเหลือ การยุยง การอำนวยความสะดวก
ความสะดวกการให้คำปรึกษาในการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม

2) การกำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมเป็นความผิดอาญา
(Criminalization of the laundering of proceeds of crime) มีลักษณะการกระทำ ดังนี้

ลักษณะแรก คือ การแปรสภาพทรัพย์สินหรือการโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่า
ทรัพย์สินนั้น คือ รายได้จากอาชญากรรม เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มาของทรัพย์สินดังกล่าว
หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานให้หลุดพ้นจากการกระทำผิด

ลักษณะที่สอง คือ การปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การโอน
การครอบครอง การเคลื่อนย้าย กรรมสิทธิ์ สิทธิของทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้จาก
การกระทำผิด

ลักษณะที่สาม คือ การได้มาหรือการครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน
โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้น คือ รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด

ลักษณะที่สี่ คือ การมีส่วนร่วม การสมาคม การสมคบ การพยายามช่วยเหลือ ยุยง อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

การกระทำทั้งลักษณะที่ 1-3 จะต้องมีเจตนาพิเศษด้วย กล่าวคือ

1. การแปรสภาพ และโอนทรัพย์สินต้องกระทำโดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการก่ออาชญากรรม และการกระทำเพื่อปกปิดอำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สินหรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อหลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน

2. การปกปิด อำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สภาพที่ตั้ง การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หรือสิทธิเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือการสมคบกันกระทำ พยายามกระทำและช่วยเหลือ ยุยง สนับสนุน ให้ความสะดวก และให้คำปรึกษาแนะนำในการกระทำฐานฟอกทรัพย์สินทั้งสามลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็ต้องมีความผิดอาญาด้วย

5.2.2 มาตรการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำผิด

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มีมาตรการสำคัญในการทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำผิดคือ มาตรการการริบและการยึดทรัพย์ (Confiscation and seizure) ซึ่งได้กำหนดมาตรการริบและยึดทรัพย์ไว้โดยเฉพาะแยกต่างหากจากมาตรการการฟอกเงิน ดังนั้น จึงมิได้ถูกจำกัดไว้เฉพาะในส่วนของการฟอกเงินเท่านั้น แต่มีกรอบการใช้บังคับขยายไปถึงการกระทำความผิดอื่น ซึ่งบัญญัติให้เป็นความผิดตามอนุสัญญาฯ นี้ โดยมีขอบเขตการบังคับใช้ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 3 ได้แก่

- 1) ความผิดตามอนุสัญญาฯ มี 4 ฐาน คือ
  - ความผิดฐานการเข้ามีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (อนุสัญญาฯ ข้อ 5)
  - ความผิดฐานฟอกเงิน (อนุสัญญาฯ ข้อ 6)
  - ความผิดฐานคอร์รัปชัน (อนุสัญญาฯ ข้อ 8)
  - ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (อนุสัญญาฯ ข้อ 23)
- 2) ความผิดตามที่กำหนดไว้ในพิธีสาร 3 ฉบับ คือ
  - พิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก
  - พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเล และอากาศ

- พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธข้ามชาติ

3) อาชญากรรมร้ายแรงตามอนุสัญญาฯ ข้อ 2 ซึ่งหมายถึง ความผิดร้ายแรงที่มีโทษจำคุกขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือมากกว่า ทั้งนี้ เมื่อความผิดดังกล่าวมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอาชญากรรม

ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 12 กำหนดให้ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายจะต้องถูกริบ ได้แก่ ทรัพย์สินประเภทดังต่อไปนี้

1) ทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม (Proceeds of crime) ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ หรือทรัพย์สิน (Property) ที่มีมูลค่าเทียบได้กับทรัพย์สินดังกล่าว

2) ทรัพย์สิน อุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้

3) กรณีที่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมอนุสัญญาฯ นี้ ได้ถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพแต่บางส่วนหรือทั้งหมดเป็นทรัพย์สินอื่นที่ทรัพย์สินเช่นว่านั้นจะต้องกลายเป็นทรัพย์สินที่จะต้องถูกริบตามอนุสัญญาฯ แทน หรือหากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมถูกนำไปปะปนกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายทรัพย์สินเช่นว่านั้นจะถูกริบไม่เกินมูลค่าที่ประเมินจากทรัพย์สินที่นำเข้าไปปะปน

4) เงินได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ นี้ หรือทรัพย์สินซึ่งเปลี่ยนรูป หรือแปรสภาพมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมถูกนำไปปะปนด้วย

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” (Property) ว่า หมายความว่า ทรัพย์สินทุกชนิดไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง เคลื่อนย้ายได้หรือเคลื่อนย้ายไม่ได้ จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ และยังหมายถึงเอกสารหรือตราสารทางกฎหมายที่เป็นหลักฐานกรรมสิทธิ์หรือผลประโยชน์ในทรัพย์สินดังกล่าว และให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม” (Proceeds of crime) โดยให้หมายถึง ทรัพย์สินใดที่เกิดจากหรือได้รับไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากการกระทำความผิด

เนื่องจากตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ได้กำหนดมาตรการริบและยึดทรัพย์สินไว้โดยมีกรอบการใช้บังคับขยายไปถึงการกระทำความผิดตามอนุสัญญาฯ 4 ฐาน ความผิดตามที่กำหนดไว้ในพิธีสาร 3 ฉบับ และความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงตามอนุสัญญาฯ ข้อ 2 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้มาตรการ

ยึดและริบทรัพย์ใช้ได้กับทุกฐานความผิดที่กล่าวมา ซึ่งเป็นการใช้มาตรการยึดและริบทรัพย์ที่มีขอบเขตค่อนข้างกว้างและสามารถนำมาใช้กับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และประมวลกฎหมายอาญา พบว่าในการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม มาตรการทางกฎหมายทั้งสองฉบับยังไม่สามารถนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษได้ และไม่สามารถทำลายประโยชน์หรือทรัพย์สินที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้รับจากการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรนำมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม โดยบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานอีกมูลฐานหนึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

5.2.1 เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่เป็นองค์กรอาชญากรรมเกิดขึ้น เพราะมีแรงจูงใจที่จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนสูง ซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดเหล่านี้สร้างความมั่งคั่ง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอิทธิพลให้กับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

5.2.2 มาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถทำลายประโยชน์ที่ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้รับมาจากการกระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทรัพย์สินที่จะริบได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แก่ (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

5.2.3 มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถนำผู้ที่เกี่ยวข้องกับฟอกเงินมาดำเนินคดีได้ โดยการนำมาตรการสมคบมาใช้ ซึ่งการนำบุคคล

ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินมาดำเนินคดีได้นี้ เป็นการนำผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาดำเนินคดีได้นั่นเอง

การที่จะบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีแรก โดยบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐาน อีกฐานหนึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยตรงเลย เมื่อความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐาน บุคคลที่กระทำการใดๆ ต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ก็จะมี ความผิดฐานฟอกเงินและความผิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้ดำเนินการต่อผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดหรือบุคคลที่อยู่ในองค์กรอาชญากรรมที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในส่วนทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็จะถูกริบตามกระบวนการของพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันเป็นการทำลายแรงจูงใจในการกระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐาน คือ การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มักจะมีนักการเมือง ทั้งที่เป็นฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาล บุคคลที่อยู่ในกระบวนการบัญญัติกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาเข้าไปเกี่ยวข้องหรืออยู่เบื้องหลังการกระทำผิด โดยได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิด นั้นด้วย ที่ผ่านมามีหลายครั้งเมื่อมีการเสนอแก้ไขให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานทุกครั้งก็จะตกไป ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงยังไม่เป็น ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

วิธีที่สอง จากเหตุผลในวิธีแรกเพื่อให้สามารถบัญญัติให้ความผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นความผิดมูลฐานได้ จึงต้องใช้เทคนิคในการบัญญัติกฎหมายเข้าช่วย โดยตราพระราชบัญญัติ องค์กรอาชญากรรม พ.ศ... ขึ้นมาใหม่ และให้ความผิดตามพระราชบัญญัติองค์กรอาชญากรรมนี้ เป็นความผิดมูลฐานอีกมูลฐานหนึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งในการตราพระราชบัญญัติองค์กรอาชญากรรมให้ใช้หลักการ การกำหนดให้การมีส่วนร่วม ในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กรเป็นความผิดอาญา (Criminalization of participation in an organized criminal group) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรฯ มาใช้ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่มีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 5 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรฯ ก็จะมี ความผิดฐานมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร โดยให้นิยาม “กลุ่มอาชญากร

ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง” และ “อาชญากรรมร้ายแรง” ให้มีความหมายตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรฯ ซึ่งจะทำให้ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และความผิดตามกฎหมายอื่นในฐานความผิดที่มีอัตราโทษเป็นอาชญากรรมร้ายแรงหรือโทษที่รุนแรงกว่า เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ เมื่อความผิดพระราชบัญญัติองค์กรอาชญากรรมเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้วปัญหาเรื่องการพิสูจน์องค์ประกอบของความผิดฐานต่างๆ จะแก้ไขอย่างไร

พระราชบัญญัติองค์กรอาชญากรรม ซึ่งนำหลักการของความผิดฐานการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร (Criminalization of participation in an organized criminal group) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มาบัญญัติ จะแยกการกระทำที่เป็นความผิดได้ 4 ลักษณะ คือ 1. การตกลงกับบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง 2. การมีส่วนดำเนินกิจการในกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาซึ่งเป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรม 3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นขององค์กรอาชญากรรมเพื่อสนับสนุนกิจกรรมหลักขององค์กรอาชญากรรมให้บรรลุเป้าหมาย 4. การจัดการ การสั่งการ การช่วยเหลือ การยุยง การอำนวยความสะดวก การให้คำปรึกษาในการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม ถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม ซึ่งความผิดฐานต่างๆ ข้างต้นนั้น มีภาระที่จะต้องพิสูจน์ คือ

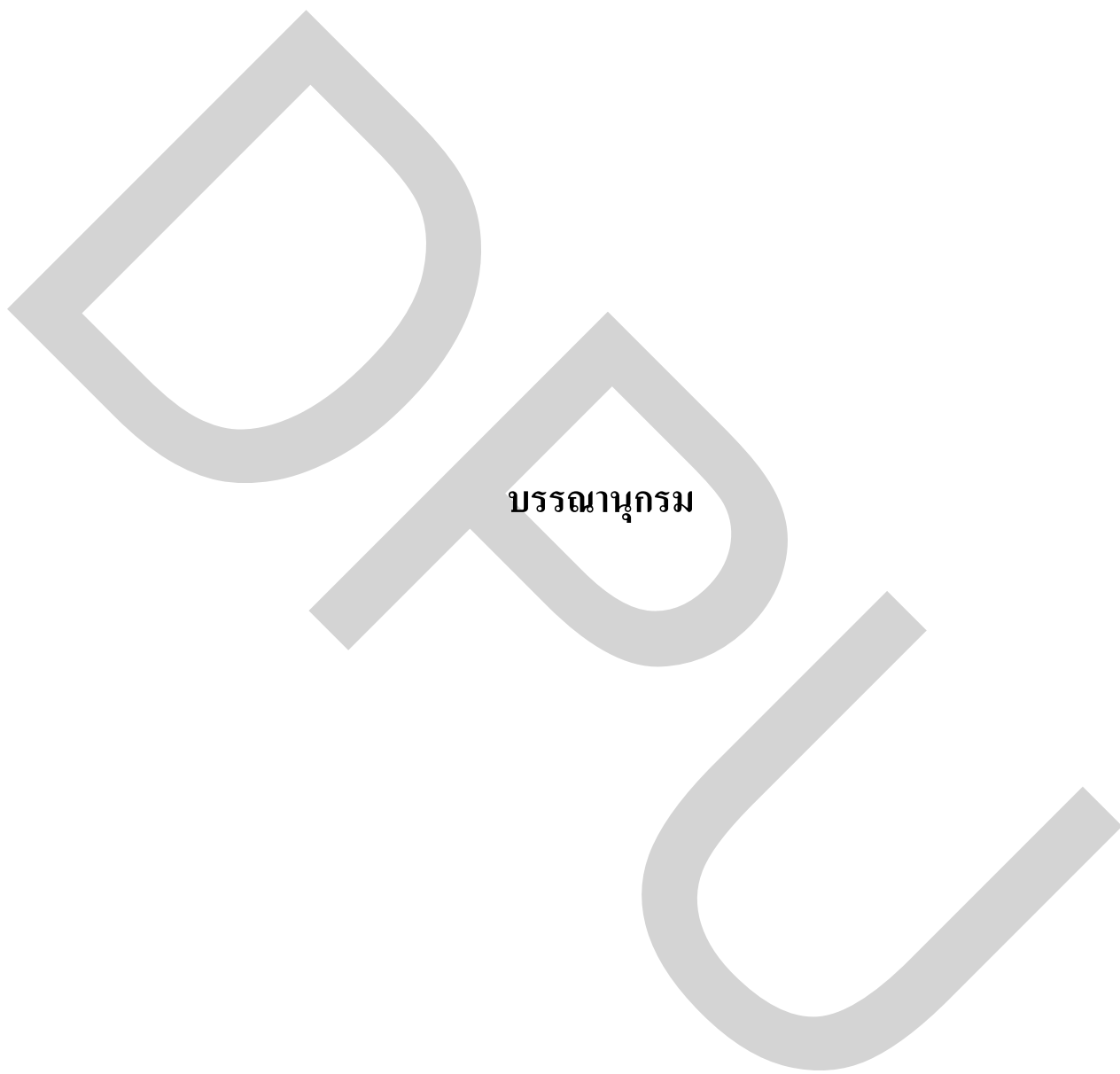
การนำความผิดลักษณะที่หนึ่งมาใช้ปัญหา คือ การหาจุดวินิจฉัยว่ามีการตกลงกันแล้วหรือไม่ “การตกลงกัน” เป็นเรื่องอยู่กึ่งกลางระหว่างการกระทำที่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอกกับสิ่งที่อยู่ภายในใจ ซึ่งความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมนั้นเมื่อผู้มีส่วนร่วมฯ ได้ตกลงกันที่จะกระทำ ความผิดหลักอันเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่ผู้ตกลงกันเพื่อกระทำตามความมุ่งหมายที่ก่อขึ้นนั้น ก็เป็นความผิดทันทีที่มีการตกลงกันไม่จำเป็นต้องเกิดเป็นความผิดสำเร็จขึ้น ดังนั้นการพิสูจน์การตกลงกันจึงกระทำได้ยาก เพราะมีลักษณะเป็นเรื่องลับที่รู้กันเฉพาะในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเข้ามีส่วนร่วมและการตกลงกันเพื่อกระทำผิดเพียงคนเดียว อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติฯ ได้กำหนดให้นำหลักการ “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” มาใช้ในการพิสูจน์การตกลงกัน โดยมีผู้วิเคราะห์ว่า “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” คล้ายคลึงกับ “ทฤษฎีการกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” (Overt Act) “ทฤษฎีการกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” (Overt Act) เป็นความพยายามที่จะนำเอาหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ โดยให้มีลักษณะเป็น “การกระทำ” ที่ชัดเจนขึ้นโดยกำหนดให้มี “การกระทำซึ่งปรากฏภายนอก”

เพิ่มขึ้นจาก “การตกลง” จึงจะสามารถลงโทษได้ การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก หมายถึง การกระทำที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการตกลงกันกระทำความคิดโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำ ให้ปรากฏออกมาภายหลังที่ได้มีตกลงร่วมกันในการกระทำความคิด เช่น ก. ข. และ ค. สมคบกัน เพื่อไปปล้นธนาคาร ก. อาจจะไปซื้อหน้ากากสำหรับใช้ในการปล้น การซื้อหน้ากากนั้นจะถือเป็น “การกระทำซึ่งปรากฏภายนอก” อันเป็นเหตุให้สามารถลงโทษฐานมีส่วนร่วมฯ ได้ ซึ่งแม้ว่า ตามอนุสัญญาฉบับนี้ได้บัญญัติให้นำหลักการ “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” มาใช้ในการพิสูจน์การตกลงกัน แต่เพื่อความชัดเจนว่ามีการตกลงกันเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง ผู้วิจัยขอเสนอให้นำพยานหลักฐานที่เป็นพยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) ก่อนที่จะมีการตกลงกัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกัน (Communication) การรวมตัวกัน การเจรจาต่อรองกัน (Negotiation) การพูดคุยชักชวนหรือวางแผนแนวทางที่จะกระทำความคิดมาประกอบการพิสูจน์ด้วย เพื่อให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักมากขึ้น ดังเช่นการใช้มาตรการสมคบตามพระราชบัญญัติมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งอาศัยพยานหลักฐานต่างๆ ที่เป็นพยานแวดล้อมที่ได้รวบรวมมา ประกอบกับพยานบอกเล่าหรือคำซัดทอดของผู้ต้องหา ที่ร่วมกระทำผิดเพื่อสนับสนุนให้รู้ว่ามีเจตนาตกลงกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อใช้ พยานแวดล้อมประกอบการพิจารณาด้วยแล้วก็เพียงพอที่จะนำตัวการหรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด มาดำเนินคดีและลงโทษได้ในลักษณะเดียวกับการพิสูจน์แบบแผนในการประกอบมิฉาชีพในกฎหมาย RICO ซึ่งโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้แจ้งชัดในประเด็นความสัมพันธ์ (Relationship) ความต่อเนื่อง (Continuity)

ในความผิดการมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาซึ่งเป็นเป้าหมาย ขององค์กรอาชญากรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นขององค์กรอาชญากรรมเพื่อสนับสนุน กิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมให้บรรลุเป้าหมายนั้น มีจุดเด่นคือไม่จำเป็นต้องมีการตกลงของบุคคล ตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพียงแต่รู้เป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมและผู้นั้นมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรม หรือผู้นั้นมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้กิจกรรม หลักขององค์กรอาชญากรรมบรรลุเป้าหมายผู้นั้นก็มีความผิดแล้ว แต่มีปัญหาที่ต้องพิจารณา คือ การพิสูจน์ว่าผู้กระทำต้องรู้เป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กรอาชญากรรม หรือรู้ถึงเจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะกระทำ อาชญากรรมนั้น จะใช้พยานหลักฐานใดพิสูจน์ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลักอันเป็นเป้าหมาย ขององค์กรอาชญากรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมกิจกรรมหลักอันเป็นเป้าหมาย ขององค์กรอาชญากรรมให้เป็นความผิดอาญานี้เป็นการลงโทษเมื่อมีการกระทำของผู้มีส่วนร่วม ในองค์กรเกิดขึ้นแล้ว รัฐมีภาระพิสูจน์ว่าการกระทำที่ปรากฏออกมาให้พบเห็นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม อันเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรอาชญากรรม หรือเป็นกิจกรรมอื่นที่ไม่มีความผิดอาญาแต่ส่งเสริม

กิจกรรมหลักอันเป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมให้สำเร็จ แมื่อนุสตัณญาฯให้นำหลักการ “พฤติกรรมของข้อเท็จจริงตามภาวะวิสัย” มาใช้ในการพิสูจน์ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว การพิสูจน์ว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมฯ ในลักษณะนี้มีใช้จะทำได้ง่าย เนื่องจากบุคคลที่กระทำความผิดในลักษณะที่สองและลักษณะที่สามนี้ เป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมายมีความเชี่ยวชาญในการกระทำ การแก้ปัญหในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ต้องใช้กฎหมายในเรื่องข้อสันนิษฐานของกฎหมายเข้าไปแก้ไข กล่าวคือ ต้องบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในความผิดฐานนี้ว่า ผู้ใดมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้กิจกรรมหลักขององค์กรอาชญากรรมบรรลุเป้าหมาย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นรู้ถึงเป้าหมายและการมีอยู่ขององค์กรอาชญากรรมนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้ถึงเป้าหมายและการมีอยู่ขององค์กรอาชญากรรมนั้น อันเป็นการผลักระการพิสูจน์ไปให้ผู้กระทำเป็นผู้พิสูจน์

เมื่อได้แก้ไขหรือบัญญัติกฎหมายตามที่กล่าวไว้แล้วก็จะทำให้มีมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ป่าให้อุดมสมบูรณ์เป็นสมบัติของชาติสืบไป

ปฐ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง (บทบาท
อัยการในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2545). **กฎหมายอาญาภาคความผิด** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2529). **กฎหมายอาญาภาค 1** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไชยยศ เหมรัชตะ. (2540). **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.**
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ดุสิต พานิชพัฒน์, ผ่อง เล่งอี้ และศรีราชา เจริญพานิช. (2533). **กฎหมายสิ่งแวดล้อม
หน่วยที่ 1-7**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ตฤตณัย นพคุณ. (2544). **ป่าไม้ไทย บทสรุปของอำนาจและผลประโยชน์**. กรุงเทพฯ:
เอ. อาร์. บีซิเนสเพรส.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. (2541). **อาชญากรรม: การป้องกัน: การควบคุม**. กรุงเทพฯ:
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นาท ต้นทวีรุฬห์. (2527). **ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ:
สรุปผลการสัมมนาปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของชาติ**. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- นิกร เกียรติกุล. (2543). **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย
และแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: Translators-at-Law.com.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2537). **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนติบัณฑิตยสภา. **คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2506-2508** (เล่ม 1). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
_____. **คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2514** (ตอน 2). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
_____. **คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2519** (ตอน 2). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- บุรินทร์ โชคเกิด. (2538). **รวมกฎหมายป่าไม้**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2531). **อาชญาวิทยา : อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม.**

กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประดิษฐ์ วนาพิทักษ์. (2531). **สถาปนากรมป่าไม้ครบ 92 ปี.** กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.

ปริญญา จิตรการณทิกิจ. (2541). **หลักกฎหมายป่าไม้.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

พิพัฒน์ จักรางกูร. (2525). **กฎหมายอาญาภาค 1.** กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.

_____. (2536). **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข
ของประชาชน.** กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2535). **กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาการป่าไม้ ส่งเสริม**

การเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ยอดยิ่งยวด. (ม.ป.ป.). **ฝ่าสาละวินก่อนจะสิ้นผืนป่า (สุดท้าย).** กรุงเทพฯ.

ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา. (2520). **คำพิพากษาฎีกาปี 2518-2519 (บางส่วน).** กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

ยืนหยัด ใจสมุทร. (2533). **คำอธิบายพระราชบัญญัติป่าไม้.** กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

วันชัย รุจนวงศ์. (2548). **ฝ่าองค์กรอาชญากรรม มะเร็งร้ายของสังคม.** กรุงเทพฯ: มติชน.

วิสูตร-อรทัย ธนชัยวิวัฒน์. (2547). **ร้อยคดี “283 ฎีกา” ป่าไม้.** กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2544). **อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

สุกรานต์ โรจนไพวงศ์. (2545). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2544-2545.** กรุงเทพฯ:

มูลนิธิโลกสีเขียว.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2545). **คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.**

กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. **คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2531 (เล่ม 12).** กรุงเทพฯ:

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ.

_____. **คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2536 (เล่ม 9).** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ.

สำนักป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานรัฐมนตรี. (2544). **คู่มือพนักงานสืบสวน**

สอบสวนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ.2542 เกี่ยวกับความผิดมูลฐาน ความผิดฐานฟอกเงิน และการดำเนินการ

เกี่ยวกับทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

หยุด แสงอุทัย. (2538). **กฎหมายอาญาภาค 2-3.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2544). **กฎหมายอาญาภาค 1.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. (2542). **ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส.
- อรัญ สุวรรณบุปผา. (2518). **หลักอาชญาวิทยา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัมณพ ชูบำรุง.(2532). **อาชญาวิทยาและอาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2527). **กฎหมายสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บทความ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2537, มิถุนายน). “การนำหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย.” **บทบัญญัติ, เล่ม 50, ตอน 2**. หน้า 103-123.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2534). “การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507.” **วารสารนิติศาสตร์, 21, 2**. หน้า 185-208.
- ทรงพล พลเยี่ยม. (2539, มกราคม-มีนาคม). “มาตรการทางอาญากับปัญหาการก่อให้เกิดมลพิษ ของโรงงานอุตสาหกรรม.” **วารสารคุณภาพ, 43, 1**. หน้า 126-127.
- ทีมข่าวการเมือง. (2541, 26 กุมภาพันธ์). “ศึกศาละวินบานปลายยุติซ้กฟอก “ชวน 2/1” ส่งผล “ชาติไทย” ถูกเขี่ยออก.” **เนชั่นสุดสัปดาห์**. หน้า 16-17.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2539). “การตัดไม้ทำลายป่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ล้มเหลว ในการปราบปราม.” **วารสารเนชั่นสุดสัปดาห์, 4, 201**. หน้า 32-33.
- _____. (2545). “ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย.” **วารสารกฎหมาย, 21, 1**. หน้า 333-355.
- สุทธิชัย จิตรวานิช. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศ สหรัฐอเมริกา.” **คุณภาพ, 42, 4**. หน้า 151-155.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2538, มิถุนายน). “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับคำพิพากษาฎีกาที่ 3446/2537 เรื่อง ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล.” **วารสารนิติศาสตร์, 25, 2**. หน้า 260-271.

เอกสารอื่นๆ

กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. (2542, 7-8 กรกฎาคม). สรุปผลสัมมนา เรื่อง **กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด** เรื่อง **กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: มาตรการใหม่ในการปราบปรามยาเสพติด.**

ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส.

บุญวิจักขณ์ เหล่ากอที. (2547). **มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

ประมุข เพชรสว่าง. (2534). **สมุดปกขาว ป่าไม้กับที่ดินทำกิน: ข้อเท็จจริง ปัญหา และข้อเสนอแนะ** (ฉบับที่ 4). เอกสารสำหรับคณะกรรมการสามัญของรัฐสภา.

ประธาน วัฒนวานิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2546). **การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ.

รายงานประจำปีกรมป่าไม้ 2541-2548. กรมป่าไม้.

วันชัย รุจนวงศ์. (2544, 25-26 สิงหาคม). เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการข้าราชการอัยการทั่วประเทศ เรื่อง **องค์กรอาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.

วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2546). **การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน และมาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สิน** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถิติป่าไม้ของประเทศไทย 2541-2548. กรมป่าไม้.

สรุปผลการประชุมของคณะกรรมการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาผู้แทนราษฎร ระหว่างวันที่ 27 เมษายน 2548 - 30 กันยายน 2548. กรุงเทพฯ: สภาผู้แทนราษฎร.

สีหนาท ประยูรรัตน์. (2532). **การศึกษาทางวิชาการ เรื่อง ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์

- ชัยชนะ วิบูลย์พันธุ์. (2539). **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกระทำโดยผู้มีอิทธิพล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยนันท์ แสงปุดตะ. (2541). **กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษากรณีความผิดมูลฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรมล ราชวงกูร. (2545). **มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี: ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรการตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปิยะพันธุ์ สารากรบริรักษ์. (2534). **การกำหนดความผิดอาญามูลฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานิต สิทธิผล. (2532). **ปัญหาทางกฎหมายในการยึดและริบของกลางในคดีป่าไม้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ปาวิยะวูทธิ. (2539). **การลักพาตัวเด็กกับกฎหมายอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัครพันธุ์ สัปพันธุ์. (2542). **กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484.

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534.

พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Allen, Harry and E Paul C Friday. (1981). **An Introduction to Criminology Punishment.**

New York: The Free Press.

Cavan, Ruth Shonie. (1953). **Criminology.** New York: Thomas Y. Crowell.

Curt R. Bartol and Anne M. Bartol. (2004). **Psychology and Law Theory, Research, and Application** (3 rd ed.). Belmont CA : Thomson Learning.

Katherine S. Williams. (2004). **Textbook on Criminology** (4 th ed.). New York: Oxford University Press.

Steven H. Gifis. (1991). **Law Dictionary** (3 rd ed.). New York: Barron is Education Series.

Wayne R. LaFave. (2001). **Modern Criminal Law.cases, comments and questions** (3 rd ed.). St. Paul MN : West group.

LAW

United Nation Convention against Transnational Oganized Crime.

United Nation Vienna Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988.

U.S. Code.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่ง – สถานที่ทำงานปัจจุบัน

พ.ต.ต. สุวิตร ใจทน

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2536

พนักงานสอบสวนระดับสารวัตร (สบ 2) กองบังคับการ

ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ